

ג'ציון נו, שנת ה'תשפ"א
אייר סיון

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ן

קהל קודש ציון

התאחדות ההורים לדרישת ציון על מדינת הקודש

תוכן הענינים

- ג מרח האור לציון זצוק"ל.....
ז היטיבה ברצונך את ציון.....
יא בעקבות הסה"ק 'אם הבנים שמחה'...
טו חג הביכורים הוא זמן מתן תורתנו...
יח הן גאלתי אתכם אחרית כראשית...
כג הבטחת הגאולה הגשמית והרוחנית...
כו ברית עולם.....
לד ואם אין אתם מאמינים.....
לח מהות המאבק מול האויב על ארצנו...
מב על הגאולה ועל התשובה.....
מח מהותם של שלושת הרגלים בכלל
נא וחג השבועות בפרט.....
נח עיונים בדרכי העבודה.....
נט שארנור.....

קדושת ציון

מו"ס עמותת 'קדושת ציון'
 עורך ראשי הרב יהודה אפשטיין
 עורך משנה הרב פסח הלפרין
 עימוד מכון מירא דק"א

כותבים משתתפים

הרב יהודה אפשטיין
 הרב בצלאל גזז
 הרב אבא שלמה גולדברג
 הרב מאיר גולדמניץ
 הרב שמואל קרלינסקי
 הרב אליהו ברים
 הרב חיים דוידוביץ'
 הרב מרדכי נוימן
 הרב ברוך הלוי

מדורים

דעת תורה
 דעת ציון
 מועדי ציון
 אמונת ציון
 מסילת ציון
 הואיל משה
 מחזה ישעיהו
 מקומות בארץ
 פנינים משולחנם של גדולי התורה
 מנפלאות התקופה
 ברית ותורה

ועדת ביקורת

דוא"ס 7694342@GMAIL.COM

מחלקת הפצה 052-7628803

דוא"ס Y0527628803@GMAIL.COM

אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות

שאלות בכל ענין, להצטרפות

לקבוצת השליחה, ולכ"ס ענין אחר

QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

079-5383396

077-3181693

לקראת הועידה השנתית של 'קדושת ציון'
 - ליבון רעיוני לנוכח אתגרי השעה

לקראת הימים נוראיי-היהוד בהם נצלנו ממוות לחיים וזכינו להרחיב את תחומי אחיזתנו בארץ הקדושה, אותם ימים שבהם לפני 54 שנים, הניף ה' ידו והראה לכל באי-עולם כי אכן דברו ביד נביאיו יקום לעולם, והאודים העשנים שאך מעט שנים קודם לכן היה נראה כי יכלו ויאבדו, חלילה - אותם אודים קמו, נצבו וגברו על כל מבקשי נפשם - לקראת אותם ימים גם אגודת 'קדושת ציון' מקיימת סוג של התבוננות, של חשבון המעשים על מה שהיה עד כה ועל מה שעומד בפנינו, וכמדי שנה אנו נערכים לוועידה השנתית, אשר תחול השנה אור לג' סיון - יום המיוחס, כאשר ההודאה על נסי תשכ"ז משתלבת בציפיה לקבלת התורה באהבה.

ובאשר מתבוננים על מה שעברנו מאז אותו יום בכ"ח באייר התשע"ה, עת התכנסנו לראשונה 17 חברים בבית-כנסת בשכונת מעלות דפנה, ועד היום, בו אלפים שותים בצמא את המסר העולה מעל דפי העלון - ניתן לציין בסיפוק, כי קם דור שלם של בני-תורה מבקשי ה', אשר גדל בארץ-ישראל לתוך מציאות של ריבונות יהודית, אשר מבין כי תורתנו אמורה לחלוש על כל תחומי החיים, ואשר רואה את השלטון הנוכחי כדבר זמני שיחלוף מהעולם, בעוד הריבונות היהודית רק תלך ותגבר, ומלכות ה' תכונן על מכונה במהרה בימינו. וכשאני כותב 'במהרה בימינו', לא מדובר עוד בקלישאה שנאמרת כדי לסיים ווארט נחמד בדברי צפיה לישועה, אלא מדובר על חזון מעשי, אשר בידניו להפוך אותו למציאות. ומי מעט מתבונן בכל מה שקרה כאן במאתיים וחמשים השנים האחרונות מבין, כי בדרך-כלל החזון מתגשם מעל ומעבר לכל תקוה, ואם עד כה ראינו זאת בעיקר בתחום הגשמית - הרי שכעת הגיעה השעה למהפכה הרוחנית, אשר תבנה את הקומה השניה של תקומת האומה, כאשר העצמות היבשות, שזכו כבר לקרום עור וגידים - תופח בהם גם אותה הרוח, שכה הייתה חסרה עד עכשיו.

זוהי הזדמנות לחדד אמתות, אשר עלון זה היה הבמה המרכזית להפצתן, אמתות שבגללן המוני אברכים ובני ישיבות, בעלי בתים ואנשי מעש, יראי ה' מכל שדרות

מדין ראש הישיבה האור לציון זצוק"ל

הגאון הגדול חכם בני ציון אבא שאול

נלות או אתחלתא דגאולה

כשהיה רבנו מדבר על הגאולה הקרובה, היה זה בכיסופין ובערגה, אמר: כך המתבונן במצבנו, תמה תמיהה גדולה. כמעט 'שני כתובים המכחישים זה את זה', אור וחושך בערבוביה. מצד אחד, זכינו למה שלא זכו אבות אבותינו מזה כאלפיים שנה. לעלות לארץ הקודש, לחונן עפרה, לאכול משובה ולשבוע מטובה. ארץ אשר עיני ה' אהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. לדעת הרמב"ן וסיעתו מקיימים מצות עשה בכל רגע ורגע, מצות ישוב ארץ-ישראל. וירושלים, אורו של עולם, פלטרין של מלך. והתורה פורחת, אלפים ורבבות מתעלים בה. חסדי שמים מורעפים עלינו, השפע עצום ורב, לא היה כמותו ממות עולם. תאורת חשמל וניאון,

מקררים ותנורים, מקפאים ומאווררים, תחבורה נוחה, מזון לשובע וביגוד לכבוד ולתפארת. כל אלו, מצד אחד.

ומהצד השני, המלכות הפכה למינות, הפריצות התרבתה, המשטמה נוראה, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו בגזרות ונסיגות להצר גבולות הקדושה. הערכאות כופים משפטיהם והרודנות

* מתוך הספר 'רבנו האור לציון' בעריכת הרב שלום מאיר הכהן וולך, כרך שלישי (ירושלים תשע"ו) עמוד 59.

המשפטית והחוקתית נוגסת ומקעקעת יסודות ההלכה ומשפט התורה. חרב גיוס בני התורה תלויה ועומדת. רוב מכריע מנותק מדתו ומורשתו, מנוכר ומשוסה. ובתפוצות הגיעה ההתבוללות

למימדים מבהילים ונישואי התערובת נוגסים נתחים גדלים והולכים. והעוקב אחר התופעות הסותרות תוהה ושואל: באיזו תקופה אנו חיים, האם בתקופת החושך והאפלה של עקבתא דמשיחא, או בתקופת האור המפציע של הגאולה המצנצנת קמעה קמעה

את התשובה לכך, מצא רבנו בפירושו הגאון מווילנה זצ"ל לתיקוני זוהר^[**]. הובטחנו שהגאולה העתידה תהיה כעין גאולת מצרים: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מכילתא ז טו). ובגאולת מצרים מצאנו תקופת ביניים, "בראש השנה פסקה עבודה מאבותינו במצרים" (ראש

השנה יב). עדיין עבדו עבודה זרה (מילתא זב), ועם זאת כבר לא השתעבדו בהם, וחוו ניסים ופלאות ולמדו אמונה והתכוננו לגאולה. וכתב רבנו יוסף חיים זצ"ל (צנינו על ראש השנה טז), שכך יהיה גם לפני הגאולה הקרובה. תקופת חרות בגלות, תקופת הסתגלות לקראת הגאולה. אבל עדיין תחת שלטון פרעה. עדיין במ"ט שערי הטומאה.

[**] מדובר בפירושו הגר"א על תיקוני זוהר חדש (כ טור ב ד"ה ו'אפ"ג), ושם נוקט הגר"א בכינוי 'פקידה' כמתאר את התקופה, שמדין האור לציון יהיה עם תקופתו אנו. והרבנים מבוארים גם בכתבי הרמח"ל - עיין במאמר הגאולה (פמ"י-י"ט), וכן ברזין גניזין (כפני רמח"ל, חלק 4, עמ' רלו).

המשך דבר המערכת

חייב לקבל צורה של אומה בארצה, עם מגמה ברורה לפסיקת הלכה לאור התורה בכל השאלות המתחדשות שמדינה בעידן הנוכחי חייבת להתמודד אתן. דברנו וחלמנו ושאפנו וקווינו – ובהחלט זכינו לראות פרי בעמלנו.

בעת הזו נמשיך לחדד את המסרים, נביא אותם לקהל גדול הרבה יותר, ונעשה כל שביכולתנו, על-מנת להחדיר ללב התודעה הציבורית את המסר האדיר, ולפיו קהל יראי ה' מתעתד לרשת את השלטון החילוני ולהקים את מלכות ה' בארצו, על כל המשתמע מכך.

הועידה נערכת השנה, אחר שבשנה שעברה משבר הקורונה היה בעיצומו ולא אפשר את קיומה. גם השנה אנחנו עדיין שרויים תחת מגבלות, אשר לא אפשרו להתארגן מראש כפי שהיה ראוי. אולם סוף סוף, אנחנו מתכנסים, וחשוב מאד למען הצלחת המסר, שכל אחד יגיע ויביא עמו כמה שיותר אנשים. אחר שנתיים בהם לא התכנסנו, זוהי שעת מבחן למסר האדיר שיוצא מכאן, וזהו הזמן בו אתם – הקוראים – תביעו את האמון הנדרש בעושי המלאכה.

כך נזכה להתכנס, לראות שוב זה את זה, לדון ביחד, להכיר אנשים חדשים, לשמוע את דבר ה' ברמה, ולהנות מערב מרומם, אשר יכין אותנו כראוי ליום מתן תורתנו, כאשר הדגש המיוחד לשנה זו מושם על קבלת התורה כאומה בארצה. לא עוד יחידים פרודים, לא עוד קהילות מנותקות, לא עוד תפוצות וגלויות, כי אם עם שלם כאיש אחד בלב אחד, פונים אל משכן ה' וחפצים בהשראת שכינתו. כך נזכה גם להתכונן כיאות לחג השבועות! להתראות בוועידה!

תקציר המאמרים

הרב מרדכי נוימן ממשיך את סדרת מאמריו המאלפת בדבר גאולה ותשובה, ואחר שבפרק הקודם [אשר הובא בגליון לפני חודשים] העלה מספר קושיות ותמיהות בנוגע לקביעה, ולפיה הגאולה תלויה בתשובה, הפעם הוא יורד לעומק דברי הרמב"ן אודות חיובנו בכיבוש הארץ והתרשלותנו

האומה, היו מתקשרים אלי ולחברי מדי חודש לשאל – 'נו, מתי יוצא העלון הבא?'. בגלל אותן אמתות ידעו לחפש את העלון איש איש במקום תפלתו ולימודו, וגם בגניזות של בתי-הכנסת נצפו רבים, אשר ידעו כי שם ניתן להשיג את העלון, אחר שאותו מיעוט צעקני שלא יכול היה להתמודד עם דברי הטעם שנכתבו – חשב שכך יצליח להשתיק את קול האמת.

דברנו במשך שנים על כך שעם ישראל אינו קובץ של יחידים אשר מאמינים ב'דת' מסוימת, כי אם אומה, אשר כל מהלך חייה מכוונים על-ידי אותה תורת חיים, בה אנו עמלים. דברנו על כך, שה' אהי ישראל – הוא לבדו מנהיג את עמו מעל גבי במת ההיסטוריה, כאשר התכלית שלמענה ברא את עולמו היא כינון מלכותו כאשר כנסת ישראל – רעייתו – מושלת לבדה בארץ שחמד, ובית המקדש מתנוסס לתפארה בראש כל הרים. דברנו על כך, שכל אורחות חיינו בכל תחום – בטחון, חוק, כלכלה, בריאות, רווחה, חינוך ועוד – כל אותם תחומים הנחשבים 'חילוניים' – לאמתו של דבר צריכים להיות מנוהלים על-ידי יראי ה' בדרך התורה, אשר אין דבר קטן ביותר, אשר נמצא מחוץ לתחום עיסוקה – 'הפוך בה והפוך בה'. דברנו על כך שהתרכות המערבית הגויית עומדת בסתירה מוחלטת לדעת תורה צרופה, ושמהובתנו כעם ה' להשליך את אותה תרבות עם סט הערכים המעוות שלה – מעל פנינו. דברנו על כך שהובתנו להתבונן במעשה ה' הגדול, כאשר נתן בידנו שלטון עצמאי אחר שנות גלות כה רבות – מהלך ללא כל תקדים בהיסטוריה האנושית – ואשר חולל ניסים אדירים, אשר שיאם היה באותם ששה ימים מופלאים, שמסתיימים ביום בו נערכת הועידה. דברנו על כך, שההתנגדות למגמתה של הציונות המדינית להפכנו לעם ככל העמים אין פרושה זניחת כל מושג לאומי, כי אם להפך – ביסוסה של הלאומיות היהודית האמיתית של ממלכת כהנים וגוי קדוש. דברנו על כך, שלימוד התורה

האימה באירופה, אשר לא נס לחם והאקטואליות שלהם זועקת את האמת המרה - אילו לא היה הציבור החרדי מושך את ידיו ממפעל בנין הארץ - היה יכול להטביע את חותמו על כל המפעל באופן שמדינת ישראל הייתה היום מדינה של תורה! כיום, אחר שהציבור החרדי גדל, עולם הישיבות פורת, מוסדות חינוך חרדיים מלאים ילדים וילדות ומצב קיום התורה והמצוות עולה לאין ערוך על מה שהיה באותן שנים, כאשר רבים הם בעלי התשובה השבים לצור מחצבתם - תופעה שבאותם ימים לא הייתה קיימת, כי אם להפך, לדאבוננו - כיום הדברים יכולים להיאמר ביתר שאת וביתר עוז, ואגודת 'קדושת ציון' לקחה על עצמה לזעוק אותם ברמה בכל הכח - ככל שנקח על עצמנו אחריות על גורל האומה כולה - כך נצליח להפוך את ישראל למדינת התורה, המדינה עליה חלמנו אלפיים שנה!

הסדרה הנפלאה של הרב מאיר גולדמינץ
אודות מקומות בארץ אף היא נמשכת החודש, ואחר שלמדנו בחודש הקודם על הישוב חומש שבצפון השומרון - הפעם נלמד על ישוב נוסף באזור, והוא שאנור, ישוב אשר כפי שילמדו הקוראים במאמר המרתק - היה המבודד ביותר והמסוכן ביותר למגורים ברחבי השומרון, ואחר שהצליחו להאחז בו בגבורה - הוא נהרס על-ידי שלטון הרשע בעת ביצוע הטיהור האתני בגוש'קטיף וצפון השומרון, אשר זכה לכינוי המכובס 'התנתקות'. אכן, הייתה זו התנתקות, אך לא התנתקות גיאוגרפית גרידה, כי אם התנתקות מהיעוד של עם ישראל, התנתקות מחזון שיבת ציון, התנתקות שרק מי שאינו מחובר באמת לתורת ה' - מסוגל להגיע לשפל כזה. מי יתן ונזכה לשוב ולהתחבר ליעוד של עם ה' כאומה בארצה, וחיבור זה יתבטא אף בשטח כאשר שא-נור ושאר הישובים שחרבו יקומו מחדש בכוחות מחודשים, והאויב הרצחני - הוא אשר יפונה מארצנו הקדושה.

לקראת חג השבועות אנו מביאים את מאמר של הרב שמואל קרלינסקי, בו יבואר כיצד חג זה - חגה של ארץ-ישראל, כפי שרואים בהיבט הטבעי החקלאי - הוא חג מתן תורתנו, כאשר שתי אבחנות אלו משמשות יחדיו על-מנת להגדיר

במצוה זו במהלך הדורות. את הקושיות מהפרק הקודם, אותם הניח בצריך עיון, יפתור בעזר ה' בהמשך הסדרה, אחר כמה הקדמות נצרכות!

הרב מנשה בן-יוסף גם הוא ממשיך בסדרה, בה נטל על עצמו לבאר את כלל צורת היחס שבין הדוד לרעייה, בין הקב"ה לכנסת ישראל, תוך שהוא מבחין בתקופות השונות במהלך ההיסטוריה, כאשר כל תקופה מאירה חלק אחר מצורת היחס. הפעם מבאר הרב בן-יוסף בעיקר את צורת היחס שהשתרשה בזמן בית שני, בה כנסת ישראל קבלה על עצמה לעבוד את בוראה בלא פניה לקבלת פרס כלשהו. צורה זו, שעל-פניו יש בה מעלה עצומה - נושאת בחובה גם חסרון מסוים, אותו חסרון שעליו התאוננו רבותינו כאשר מנו את אותם דברים שהיו חסרים בזמן בית שני, ואנו מצפים בכליון עיניים להמשך הסדרה, שם נלמד כיצד בעת הגעת העולם לתכליתו בגאולה השלמה אותה אנו שואפים להגשים - אז ימולאו כל החסרונות, וכנסת ישראל תעמוד במלוא תפארתה למול דודה הדגול מרכבה.

סדרת מאמרים נוספת, אשר זכתה כבר לרתק את הקוראים, היא של הרב חיים דוידוביץ', בה הוא מבאר את נבואת ישעיהו, ובה רואים כיצד נצמד הנביא לדברי הברית המובאים בספר התורה, ובפרט ביחס לפרשת האזינו ופרשת התשובה שבסוף חומש דברים. הרב דוידוביץ' מוליך אותנו ביד אמן לעבר המסקנה הברורה, ולפיה קורא הדורות מראש מעניק לנו באופן מופלא בחירה חופשית מצד אחד, ועם זאת הוא מוליך אותנו על מסלול ברור לעבר היעוד הנכסף, בה יהיה למלך על כל הארץ. תוך כך אנו רואים את המהלך אותו כבר הורונו חז"ל של שתי צורות הגאולה האפשריות - 'בעתה' לעומת 'אחישנה' - וניתן לצפות בכליון עיניים למאמרים הבאים, בהם יוכיח הרב דוידוביץ' כיצד דברי הנבואה הולכים ומתגשמים לנגד עינינו המשתאות.

סדרה נוספת, שבה החילונו בחודש הקודם, היא הליקוט מהספר 'אם הבנים שמחה', עליו אמן הרב בצלאל גנו, אשר ידיו רב לו בכל מקצועות התורה, וספר זה נתחבב עליו ביותר. החודש מובאים ציטוטים שכתב הגאון בעל הספר בשנות

ישראל יהיה נשגב לבדו, לבין אלו המתנגדים לכך, מבית ומחורן. משנאינו חשים זאת היטב, ולא נותר אלא שאנחנו – הנושאים את שמו של ה' בעולם – נניף את גלגלו ונחליץ חושים למערכה.

הרב מאיר גולדמניץ – מלבד מאמרו על שא-נור – מלמד אותנו גם פרק חשוב בנבכי התקופה המיוחדת בה אנו חיים. על-אף הנס הגלוי של שיבת עם ישראל לארצו נגד כל הסיכויים וללא כל תקדים בהיסטוריה האנושית, ועל-אף שכלל שחולפים השנים, כך רואים שמדובר במהלך שאין ממנו חזרה, שאכן ה' פקד את עמו והישוב הולך ומשגשג [וגם מבחינה רוחנית, עם כל החסרונות שישנם – המצב הולך ומשתפר פלאים לעומת העבר] – על-אף כל זאת, ישנם רבים שממאנים להאמין בתהליך, והם באים דווקא מתוך חשבונות 'תורניים', כביכול. הרב גולדמניץ מוכיח מתוך דברי רבותינו, כי תופעה מוכרת היא זו, ואף כאשר נזכה – במהרה בימינו – לבנין בית המקדש – עדיין יהיו כאלו שיפקקו מכל מיני סיבות. אין להתרע ואין להבהל, וודאי שאין להתרשל בשל אותם מפקקים – כל שיש לומר להם הוא כדברי רבותינו באותו מדרש, השמים בפיו של מלך המשיח את המילים – "ראו באורי שזורח..."

במדור 'דעת תורה' הבאנו הפעם את ענק הפוסקים, ראש ישיבת פורת יוסף הגאון האדיר חכם בן-ציון אבא-שואל, אשר בדברים המובאים משמו ביטא היטב את ההשתאות של יראי ה' לנוכח מעשה ה' הגדול, כאשר כדבריו "אור וחושך משמשים בערכוביה". על-אף קנאותו הידועה כנגד מרשיעי ברית שהשתלטו על הציבור, וכפי שמובא כאן בדבריו, לא היה מסוגל להתעלם מהחסד העצום שה' עשה עמנו, והבין כי אכן מהלך אלהי מתרחש כאן. את הפתרון לסתירה לכאורה בין החסד האדיר לשלטון הרשע שפוגע בכל הקדוש והיקר מצא בדבריו של רבנו הגר"א, אשר השכיל מתוך גאונותו לחזות מצב זה, ואף מצא לו מקבילות הן בגלות מצרים והן בזמן שיבת ציון של בית שני. רואים שוב, כיצד העיקרון של 'קמעה קמעה' ביחס לגאולתן של ישראל שזור בכל מהלך דברי רבותינו שבכל הדורות. ואכן, היה זה הגר"א, אשר תלמידיו הגיעו לכאן בהוראת רבם

את המתנה שקבלנו מבורא עולם חמישים יום אחר יציאת מצרים. בתוך הדברים יוסבר גם כיצד מתחלקת מצות ישיבת הארץ לשני חלקים – חלק פרטי המוטל על כל יחיד ויחיד, וחלק כללי המוטל על האומה בכללותה.

החדוש אנו זוכים גם לפגוש כותב חדש, הלא הוא הרב ברוך הלוי, אשר במאמר יסודי אודות מהות הרגלים בכלל מעמיד אותנו לאור פשט המקראות ועומק דברי רבותינו על יסודות איתנים, אשר לעיתים נעלמים בשל הניתוק המתמשך שהיה לנו במשך כל שנות הגלות ממושגי התורה הבסיסיים ביותר. אנו למדים במאמר חשוב זה, כי עיקר תכלית הרגלים היא עצם היותם רגלים בהם ישראל עולים לרגל ומתחממים לאורו של מלכם. הרב הלוי אף מבאר לנו את צורות היחס השונות שקיימות בין ישראל לה' – של אב לבנים, של מלך לעבדים ושל בעל לאשה, ולאור הדימויים הללו הוא מבאר בטוב טעם את מהותם של החגים השונים, ובעיקר של חג השבועות וספירת העומר שלפניו.

הרב בצלאל גזו במאמר נוקב ויסודי מעמיד אותנו לנוכח המציאות, בה ה' עושה נסים לעמו, ואין כל טעם להתכחש אל אותה מציאות בטענות 'השקפיות'. הוא אף מוכיח, כי אותן תמיהות, אשר במבט ראשון אכן ניתן להעלותן – כבר היו בימי שיבת ציון, כאשר כנסת ישראל הקשתה על המהלך האלהי של אז באופן דומה. מהלך של גאולה, אותו מובילים פורקי-עול, אשר לכאורה אין להם קשר פנימי לכל אותו מהלך, וכל מגמתם מנוגדת לרעיון של 'ממלכת כהנים וגוי קדוש' – מהלך כזה אמנם נראה לנו מוזר בעיני בשר אשר לנו, אך הקב"ה בעומק עצתו – שגבו מחשבותיו ממחשבותינו, ומי יאמר לו מה תעשה!

במאמרו של כותב השורות, בו התיחסתי לאירוע בו גוי ערל ושפל סטר לבחור ישיבה ברכבת הקלה, תוך נסיון להבין את שורש המאבק והסיבה לכך שאותו גוי בחר דווקא בבחור ישיבה כקרוב. רואים שוב כיצד התוכן הפנימי של מהלך הגאולה בוקע את כל השכבות המלאכותיות שעוטפות אותו, ובשורה התחתונה – אכן יש כאן מאבק של יראי ה' השואפים להביא את העולם לתכלית, בו ה' אלהי

היטיבה ברצונך את ציון הרב אבא שלמה גולדברג

בחג השבועות, אבל עדיין זו לא סיבה להעיף אותי. הרי בערב פסח מסר מורנו המשגיח שיחה נפלאה בשפתיים דולקות, עד כמה חובתנו גדולה להודות לה' על כי הביאנו לפני הר סיני, ולא נתקררה דעתנו עד שהסביר י"ב פירושים בפיוט 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה, דיינו'. אז בישיבה חגגו את 'נתן לנו את התורה', ואני חגגתי את 'אילו קירבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה'.

בכבוד רב, שרוליק.

הישיבה הייתה כמרקחה, המכתב עבר מבחור לבחור, עד שלא נותרה ברירה והמשגיח כינס את כל הבחורים לוועד מרכזי בחדר האוכל, וכה היו דבריו:

זרקו את שרוליק מהישיבה, לא עזרו לו הבקשות של אבא, וגם לא התחנונים של אמא, צוות הישיבה היה מגוי וגמור בדעתו, אין על מה לדבר, הנשמע כדבר הזה? בחור ישיבה, שבמקום לקבל את התורה בישיבה בחג השבועות - זמן מתן תורתנו - ייסע עם חבריו לסיני, ואת החג הקדוש יעביר באיזו זולה? לא יקום ולא יהיה! שום בן תורה לא היה מסכים לקבל דבר כזה, סוף פסוק, נקודה.

צריך מאד להזהר לא לערבב בין העולמות. באידיאולוגיה, בהשקפה, בחובת הלכות, אין חצי ואין פשרות! אבל בעבודת ההודאה - שם אדרבה ואדרבה, מודים על כל שלב, על כל חצי ועל כל התקדמות

אבל ישראל אף על פי שחטא, רוצה לחזור לישיבה, וממקום מושבו בבית, הוא משגר מכתב פתוח לראשי הישיבה, וכה כתב -

לכבוד מורי ורבותי

שלום, אחרי בקשת הסליחה אני מבקש לחזור לישיבה, אכן חטאתי בכך שלא הייתי בישיבה

המשך דבר המערכת

אשר בסכין חדה מבחיץ בין הרעיון, החזון, השאיפה והכמיהה לבין החובה המוטלת עלינו להודות לה' אֵהֵינו על כל טובה שהוא עושה עמנו ועל כל שלב בגאולתנו, וכפי שמבואר לכל מבין באמירת 'דיינו' שבהגדה של פסח, וכפי שהרב קרלינסקי היטיב לבאר בעלון הקודם, שם ביאר את החילוק שבין פסח לשבועות, ואת היסוד הזה, של חובת ההודאה על כל שלב - עיי"ש.

ויהי רצון שנזכה תמיד להודות על העבר ולצפות לעתיד, עד היום בו יהיה ה' נשגב לבדו, והעולם יבוא אל תכליתו.

שלכם תמיד, העורך.

ויסדו את הישוב כאן מתוך מגמה ברורה לכונן את ממלכת התורה. ואף שחזון זה היה נראה כחלום רחוק בשעתו מכל בחינה שהיא, כיום ניתן לומר, כי עם ישראל אכן שב לארצו, וכל שנותר הוא להפיל את שלטון הרשע ולהקים תחתיו את ממלכת התורה הנצחית.

אותו יחס דואלי - של הודאה עצומה לה' על חסדיו הרבים מצד אחד, ומצד שני - שאיפה לשלמות ולתיקון הקלקולים הקיימים, שאיפה להשגת אותן מעלות שטרם זכינו להם, ובמקרה שלנו - לכינון החיים הציבוריים על אדני התורה והיראה - אותו יחס מורכב מקבל ביטוי נפלא במאמרו המאלף של הרב אבא שלמה גולדברג,

כל שלב ומעביר אותו ל'מעשה' - התוצאה של זה היא 'קבלת התורה' בג'וחה באמצע המדבר, אותה בעיה יכולה להיווצר למי שרוצה להחיל על נפלאות ההודאה לה' את אותם פרמטרים מושלמים של חובת הלבבות, ויתנה את הודאתו לה' בכך שמבחינה השקפתית - זה כבר יחשב כגאולה שלמה.

הן אמת, עוד יגיע זמן בו נודה לה' שיר חדש, שיר זכר שאין אחריו עוד הודאות, וכמו שכתב רש"י (ערכין יג: ד"ה גנג) - "שיר חדש לשון זכר, דשירות העולם הזה לשון נקבה כדאמר במכילתא: כשם שנקבה זו יולדת כך תשועות הללו סופן לילד צרות! אבל שיר של עולם הבא לשון זכר שאינו יולד". אבל הדרך שלנו להגיע אל השיר זכר הזה, השיר המושלם הזה, היא להרבות בכמה שיותר שירות נקיבות, וכמו שכתב ה' בני יששכר' (מאמרי חדשי כסלו-טבת - מאמר ד לוח קטט): "אמרו רז"ל המודה להש"י על נס שנעשה לו - ה' יתברך מצילו מצרה אחרת, הביא זה הרב הגדול מורנו חיד"א זלה"ה נדבש לפי מערכת ה' אות ו' ופירש בזה הכתוב 'כי חמת אדם תודך', כאשר מציל ה' יתברך את האדם מן חמה והוא מודה אליו - אז 'שארית חמות תחגור', לשון חגירת צפורן, שמעכב הצרות אחרות וינצל מהם, עכ"ל, ובה פירשנו בברכת הודאה בשמונה עשרה, 'מודים אנחנו לך וכו' על נסיך וכו' ועל נפלאותיך וכו' ועל כולם יתברך וכו' וכל החיים יודוך סלה', על כן 'הא' ישועתנו ועזרתנו סלה', רצה לומר כיון שאנחנו מודים לך - על ידי זה אתה ישועתנו ועזרתנו סלה".

המאמר הזה הוא בעצם גם הזמנה, הזמנה לשמחה - ידידי היקר, הנך מוזמן בזאת לבוא ולהשתתף עמנו בשמחת ההודאה לה' על גודל חסדיו אשר הגדיל עלינו, ובפרט על נסי ששת ימי הישועה, ועל ארצנו הקדושה. המעמד יתקיים אי"ה ביום חמישי ב' סיון באולם 'שירת ירושלים', בשכונת גבעת שאול רח' כפני נשרים 64 בירושלים תוב"ב בשעה 19:00. "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם וירממהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו".

"בני התורה היקרים והאהובים, נזר הבריאה ותפארתה - ימים קשים עוברים עלי, דברים שלא חלמתי שאצטרך להתעסק בהם, מדוברים שוב ושוב בפיותיכם הקדושים. מה שאומר לכם עכשיו, דברים פשוטים הם, אלא שלגודל פשטותם כך צריכה להיות גודל בהירותם. אנו ירדנו לכאן, לעולם השפל, לעולם המעשה, כדי להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו. העולם הזה הוא פרוודור, התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין, ולכן חייב להיות ברור לנו היטב היטב מה תפקידנו בעולם. אין פשרות באידיאולוגיה, תשעים ותשעה אחוז אמת הרי זה מאה אחוז של שקר. יחד עם זאת ברצוא ושוב, גם כאן בעולם הזה מחויבים אנו באהבת ה' מעין העולם הבא, ובמיוחד כדור שלנו, כפי שודאי קראתם כולכם את מאמרו של הרב אבא שלמה גולדברג בגליון אדר של 'קדושת ציון', שם התבאר שאדיקרא עבודת ה' ברור שלנו היא האהבה, והדרך לזה היא ההודאה לה', וכמו שכתב ה'חפץ חיים' בספרו 'שמירת הלשון' (ח"צ חמימת ספסר פ"ג), שם הוא כותב שהמצוה של אהבת ה' דורשת מכל אחד לקבוע לעצמו זמן לפחות פעם אחת ביום, לעורר בתוך לבו אהבת השי"ת על ידי התבוננות בחסדי הבורא ולהודות עליהם. זו המציאות שלנו, אנחנו יהודים, יהודים זה מלשון מודים, אבל צריך מאד להזהר לא לערבב בין העולמות. באידיאולוגיה, בהשקפה, בחובת הלבבות, אין חצי ואין פשרות! אבל בעבודת ההודאה - שם אדרבה ואדרבה, מודים על כל שלב, על כל חצי ועל כל התקדמות. אולם מי שיעצור גם את עבודת ה' המעשית שלו לפי אותו שלב שמחויב להודות עליו - הרי הוא כמי שמניח רק תפילין של יד. וכמו שבעבודת ההודאה אנו מודים - 'אילו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה, דיינו' - הרי שבאידיאולוגיה למעשה, ההסתכלות היא לגמרי הפוכה - דווקא בגלל שהכניסנו לארץ ישראל, זו סיבה שבית הבחירה הרבה יותר חסר לנו!". עד כאן דברי המשגיח.

אבל ישנו גם החלק שהמשגיח עדיין לא אמר. השיחה שבעזרת ה' הוא עוד יגיד, היא שבדיוק כמו שמי שלוקח את הפירוט של ההודאה על

סתומה בכתוב, וקרי במ"ם פתוחה, ובהפך זה בעזרא המ"ם פרוצים, מ"ם פתוחה בסוף התיבה, בכתוב, ויש בו דרש כאשר יסתמו חומות ירושלים שהם פרוצים כל זמן הגלות ולעת הישועה יסתמו הפרוצים ואז תפתח המשרה שהיא סתומה עד מלך המשיח, והוא מנחמיה (נ יג) - "ואצאה

בשער הגיא לילה ואל פני עין התנין ואל שער האשפת ואהי שבר בחומת ירושלים אשר הם פרוצים ושעריה אכלו באש". לכאורה לא מובן מה הקשר. ונראה לומר, שכווננו לנו רבותינו כאן דבר נפלא, שכאשר יתוקן הילסרבה המשרה, כאשר תתוקן אותה 'ס' סתומה, אותה סתימה שנוצרה מכך שלא מודים על דברים לא שלמים, אותה סתימה תתוקן באותו האופן עצמו, וכמו שבזמן סנחריב נצלה ירושלים ולא הצליח לכבושה, ונשארה סגורה כים' סתומה, כך כאשר תנצל ירושלים ויצליחו לפתוח

חומותיה כמ' פתוחה, ויודו לה' חסדו למרות שזה לא שלם, למרות שזה 'מ' פתוחה - אזי תשתחרר הסתימה של 'למרבה המשרה' ונזכה לסיום הנפלא של 'למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם" [נראה זה פלא, "אשר הם פרוצים" בגימטריא של 'כו באיר התשכז'. ועיין בדורש לציון (עמ' עג), שהספירה של כז איר היא המתאימה לגאולת ירושלים, וכבר האריכו בזה, ואם אין את נפשך להזדקק לחשבונות אלו, הרי לך זה - "היטיבה ברצונך את ציון" - גימטריא של 'כח איר תשכז'. "היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים" (תהילים נא ט).]

ובאמת, על מי בעיקר מוטלת עבודת ההודאה לה? הלא בעיקר עלינו, החרדים לדבר ה'. אנו בני ביתו של המלך, אנו אשר נטועים כבר בעומק חצרות בית ה', ואין עלינו החשש שנמשך

ההודאה הזו היא קריטית להמשך, ככל שנודה על לשעבר - ככה יושפע שפע רב בכל העולמות, וכמו שאמר הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע - "הודו לה' כי טוב - בשעה שטוב לך, ועל-ידי זה יומשך לך - כי לעולם חסדו". (כתפי הגה"ק רבי משה מלונגער זי"ע אות רז). אדרבה, דווקא ההודאה לרבונו של עולם על שלבים חלקיים ולא שלמים - היא זאת שמביאה את המשך הישועות ואת הישועה השלמה!

המאמר הזה הוא בעצם גם הזמנה, הזמנה לשמחה - ידירי הירק, הנך מוזמן בזאת לבוא ולהשתתף עמנו בשמחת ההודאה לה' על גודל חסדיו אשר הגדיל עלינו, ובפרט על נסי ששת ימי הישועה, ועל ארצנו הקדושה. המעמד יתקיים א"ה ביום חמישי ב' סיון באולם 'שירת ירושלים', בשכונת גבעת שאול רח' לפני נשרים 64 בירושלים תוב"ב בשעה 19:00. ויודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם וירממוהו בקהל עם ובמושב קנים יהללוהו"

ובמסכת סנהדרין (נד). מלמדים אותנו חז"ל כך - "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ (שעש"ט ו) וגו' א"ר תנחום דרש בר קפרא בציפורי מפני מה כל מ"ם שבאמצע תיבה פתוח וזה סתום? ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג, אמרה מדת הדין לפני הקב"ה - רבש"ע, ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו

משיח, חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח? לכך נסתתם". ופירש רש"י - "ל"א שביקש הקב"ה לסתום צרותיהן של ישראל, שבקש לעשותו משיח". כתוב כאן בגמרא דבר נורא, שאילו היו מודים על הנס של סנחריב, הרי שהיה מתפתח מזה ביאת המשיח, ואם לא מודים אז מפסידים. והרבה יותר מזה - מבואר במהר"ל (נפש יטאל מג), שהסיבה לכך שחזקיהו לא אמר שירה היא דווקא משום שזו לא היתה שירה שלמה, דווקא בגלל זה, שזה היה שירה ולא שיר. ומכאן לקח עצום עבורנו - אין לומר שאנו אין לנו לומר שירה על הניסים של דורנו מפני החסרונות שבהם, ההפך הוא הנכון! על-ידי שנודה ונהלל גם על הניסים הללו - על-ידי כך צמח דוד מהרה יצמיח.

ומדרש של פלא דרשו רבותינו ז"ל על אותה 'ס' סתומה של משיח (לשון הגה"ק שעש"ט) - "המ"ם

היא בפרק הפועלים, ולפיה הרועה אינו מחויב לנסות להלחם בחיות, ומתרצים - "וי"ל דהתם {שם, במשנה בפרק הפועלים} כיון שהיה שם ולא בא לו רוח גבורה, אין יכול לומר דהוה {שהיה} מקיים ביה {בו}, אבל הכא {כאן, בנידון שלנו} שלא היה שם, דלמא {אולי} אי הוה התם היה בו רוח וגבורה ודעת להלחם והוה מקיים ביה גם את הארי כו". וזה הרי נפלא מאד, הרועה הזה הריהו רשע גדול, הוא מזניח את הצאן, הוא רועה בהמה דקה בארץ ישראל' שהדין שלו נורא ואיום, ורק בשביל 'בעל הצאן' שהוא ראוי לנס - הקב"ה מלביש את הבנדיט הזה רוח וגבורה ודעת להלחם, ומתקיים בו "גם את הארי גם הדוב הכה..."

רבש"ע, 'שה פזורה ישראל' (יבמ"ג כ"ז), **אנו צאנך, ואתה אמרת 'ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אני אהיכם נאם א-דני אלהים'** (יחזקאל לד 6), והרועים שלנו הם רועים רעים, 'רועי בהמה דקה בארץ ישראל' (נב"א סנהדרין כ"ה), "הוי רעיי ישראל אשר היו רועים אותם הלוא הצאן, ירעו הרועים. אתי החלב תאכלו ואתי הצמר תלבשו, הבריאה תזבח; הצאן, לא תרעו. אתי הנחלות לא חיזקתם ואתי החולה לא יריפאתם, ולנשברת לא חבשתם, ואתי הנידחת לא השבותם, ואתי האובדת לא ביקשתם; ובחזוקה רדיתם אותם, ובפרך" (יחזקאל לד 3-7). ועם כל זאת, אתה בטובך הגדול רצית להושיענו - "כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב" (דברים לב 1), "ואין עוזר לישראל" (מלכים ב' י"ז). מודים אנחנו לפניך, ואילו זאת בלבד הושיעתנו, דיינו, וקיים לנו ה' אלהינו מה שהבטחתנו על ידי יחזקאל נביאך - "אתי האבדת אבקש, ואתי הנדחת אשיב, ולנשברת אחבש, ואתי החולה אחזק" (יחזקאל לד 17), והסר מעלינו הרועים הרעים, סתום חומות ירושלים, ושלח לנו בן דוד עבדך לפדות מחכי קץ ישועתך, לקיים מה שנאמר - "למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו" (ישעיה ט"ו 4), **אנו צאנך ואתה רוענו, צאנך ברחמים תפקוד, 'ואנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה לך לעולם'** (תהילים ע"ג י).

אחר 'כוחי ועוצם ידי'... אנו תופסי התורה אשר יודעים כי רק ה' הוא אשר עשה את החיל הזה, נהללו בפנינו ונברכו על נפלאות אשר עשה, כי הרי בתורת החיים שמסרה לנו משה, כאשר עולה החשש פן יאמרו ישראל 'כוחי ועוצם ידי' (דברים 8), לא אומרת התורה שהפתרון הוא לומר שלא היתה הצלחה, אלא "זוכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבתך כיום הזה" (ס"ט).

ואם תאמר בלבבך, מפני מה דרכם של רשעים צלחה? שוברו בצידו, וכי בשביל מי הושיע ה' עמו? וכי לא בשביל עושי רצונו? וכבר גילו לנו קדמונינו כי כך היא המידה - כאשר אין ביד ישראל זכות, ומטה מאד ידם, מושיעם ה' בחסדו, גם בידי רשעים, וכמו שכתוב בפרשת האזינו - "לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם...כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב" (דברים לב 1-2), ופירושהו במדרש פסיקתא זוטרתא (דברים לב 1) - "ואפס עצור ועזוב. כענין שנאמר (מלכים ב' י"ז) 'כי ראה ה' את עני ישראל מורה ואפס עצור ואפס עזוב ואין עוזר לישראל'. ושם נאמר - "מלך ירבעם בן יואש... ויעש הרע בעיני ה' לא סר מכל חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל, הוא השיב את גבול ישראל מלבוא חמת עד ים הערבה כדבר ה' אלהי ישראל... כי ראה ה' את עני ישראל מרה מאד ואפס עצור ואפס עזוב ואין עזר לישראל, ולא דבר ה' למחות את שם ישראל מתחת השמים ויושיעם ביד ירבעם בן יואש", ובמדרש שכל טוב (שמות ב' כד 6) מלמד, שאין הקב"ה פוקד את ישראל לגדולה, אלא מתוך דוחק גדול, וכה"א כי ידין ה' עמו כי יראה כי אזלת יד וכן לעתיד, דכתיב עת צרה היא ליעקב וממנה יושע".

ובמסכת בבא מציעא קו. אומרת הגמרא על רועה שכיר שנטש את העדר ואכלוהו חיות רעות, שיכול בעל הצאן לחייבו בטענה, שאילו היה שם הרועה, יתכן ובעל הצאן הינו אדם הראוי לנס, ובשבילו היה מקוים ברועה 'גם את הארי גם הדוב היכה עבדך'. ומקשים רבותינו בעלי התוספות (ד"ה מ"ט), שהרי משנה ערוכה

בעקבות הספר הקדוש 'אם הבנים שמחה'

ליקט: הרב בעלזאל גנז

[פרק שני]

והנה המתחיל במצווה אומרים לו גמור, עשה תעשה וגם יכול תוכל, **כל יפול לבו ואל ירך מדבריו המתגדים, כי לא בהשכל ידברו.**

האמנם כי הגדיש מעכ"ת הרמה שיח' קצת את המידה בדבר הקרבנות כי הוא דבר קשה מאד [כידוע, הוא רצה לאפשר הקרבת קרבן פסח ב.ג.] אשר אין ההיתר רק בקרבנות ציבור צריך שיסכימו על זה רוב ישראל, והוא כמעט מן הנמנע כעת אחר אשר נתפזרו ישראל בעוה"ר בכל כנפות הארץ בגופם ובדעותיהם.

אולם בדבר החזרת ישוּב א"י, אשרי חלקם של המתאמצים בזה.

והנני אומר שלום לכ"ת, שלום לראשי החברה, והיה ראשיתם מצער ואחריתם ישגה מאד.

ישראל יהושע
חונה פה ק"ק קוטנא יע"א.

כאחת ההסכמות הוא מעתיק את דבריו המפורסמים של המקובל ר' אליהו מגריידיץ זצ"ל ממכתב שנשלח לבעל הינפש חיה, ר' חיים אלעזר וואקס זצ"ל, שהיה מגדולי הפוסקים בפולין לפני למעלה ממאה שנה וחתנו של ר' יהושע מקאטנע זצ"ל (נפטרנו עמ' 11) -

ב"ה למב"י תרל"ד
ישא ה' ברכה לידיד נפשי וכו' הרב מו"ה חיים אלעזר נ"י אבד"ק קאליש חע"א.

מאחר ובתנאים בהם כתב המחבר את ספרו בשנת תש"ג, כשהוא מסתתר בעליות ביהכ"נ עקב היותו פליט בלתי-חוקי בהונגריה, ועקב מצב המלחמה באופן כללי - לא יכל לקבל הסכמות לספרו בדרך הרגילה.

לבן כהסכמות על ספרו, הדפיס מכתבי גדולי ישראל שנכתבו לאחרים על הרעיון לחידוש הישוב בא"י, וכתב: "ידעתי בטח, שאילו היו הגאונים וקדושים הנ"ל בחיים, היו נותנים מהודם עלי ומסכימים ג"כ לספרי. על כן אני לוקח הסכמתם שבספר הנ"ל ג"כ לספרי."

כהסכמה אחת הוא מביא את מכתבו של הגאון ר' ישראל יהושע מקוטנא זצ"ל, בעל הישועות מלכו', מגדולי הרבנים והפוסקים בפולין, שכתב לגאון ר' צבי הירש קאלישער

זצ"ל תלמיד הגרע"א זצ"ל על התעוררותו לבניין ארץ-ישראל ועל הוצאת ספרו 'דרישת ציון' (עמ' 5):

ב"ה ו' טבת תרכ"ד לפ"ק.

יקר רוח איש תבונה, ממנו יתד ממנו פינה, כבוד ידידי הרב הגדול המפורסם לגאון ותפארת, כש"ת מו"ה צבי הירש קאלישער נ"ו.

הן האירו אל עבר פני כבוד אמרותיו היקרים, ושמתחי בראותי גודל התאמצו בדבר חברת ישוּב ארץ ישראל.

בארה"ק, ולמה שהוא רואה כהחמצה הגדולה של היהדות החרדית על צורת החיים בארה"ק והעובדה שהדבר אינו מתנהל ע"פ תורה:

ואחרי הציעי לפניך, אחי הקורא, את דברי גאוני וקדושי קדמאי, עיניך הרואות שעוד מלפני שמונים שנה התעוררה רוח הקדש בקרב גאון עוזינו ומשיח אפינו ראשי ומנהיגי הדור לשוב לחיק אמינו, ושלא לחבק עוד חיק נכריה, וליתן כוחינו ודמינו וממונינו לארצנו הקדושה להרימה מעפרה לכוננה ולשכללה ולהרים קרן מלכותנו.

וגם הגאון הקדוש ר' הלל מקולומיא הדפיס בשנת תר"מ קו"ק וקרא בגרון ולא החריש לעורר את אחינו בני" לקנות את אדמת א"י מידי הישמעאלים, והיה אז שעת הכושר שהשולטן היה עומד במלחמה ונחסר לו זוזי, והיה רוצה למכור את א"י ועבר הירדן וסוריא בחצי חנם. והקדוש הנ"ל ראה אז בזה פקידה לטובה וקרא בחיל בחוצות ודיבר על לב ישראל שימהרו לפדות מלכותנו מידי זרים ומידי טמאים, ולבנות חורבותיה ולפאר מקום מקדשנו ולהחזיר העטרה ליושנה לעשותה ליפה נוף משוש כל הארץ. והוא היה הראשון שייסד קולוניא 'פתח תקוה'. אך בעוונותינו הרבים לא מצאו דבריו לאוזן קשבת, ודבריו היו פורחים באוויר ולא מצאו מקום להניח בליבות אחינו בני". כי החרדים אחזו בפלך השתיקה והדומיה במידת 'שב ואל תעשה עדיף'. והקיצונים החפשים נשחדו מהתקופה החדשה שנתנה חירות בעולם ואמרו 'פה אשב כי איוותיה', וחשבו למצוא מנוח פה בארצות הגולה אחר שהשתוו בזכות הארץ כאחד מאזרחיה.

ובינו לבינה הניחו לאמנו הקדושה להתגולל בעפרה ובחורבותיה וליתן עיניה מקור זמעה לבכות ולילל עלינו על עמדנו עוד בגולה, מבלי לשים לב לחמוד ולכסוף ולחשוך לשוב אל חיקה ולהקים את ביתה.

והנה בעשרות השנים האחרונים נפקחו עיניהם של החפשים והכירו טעותם במה שדימו למצוא פה בגלות חפץ נפשם, כי ראו שדברי שנאה יסובבום מכל צד ותחת האבתם ישטונם ולוחמים

הנה אם היה בכוחי לעשות פעם נסיעה לשעשע עם כבוד גאונו נ"י בצירוף גדולי רבני פאלען לפקה על עסק הקדוש ישוב א"י, הייתי מדלג על ההרים לבוא שם. אבל תש כחי לטוב נשמע, ולבקש מאת כבוד גאונו למצוא מבוא לבוא לכאן לא רחב ליבי. על כן אניח הכל לרצון הבורא יתברך.

ואצלי כבר ברור, שאם יקיימו ישראל שיתחילו לעבוד אדמת הקדש בסך ק"ל משפחות, שתהיה התחלת הגאולה גם כשלא יהיו ישראל ראויים לכך.

נמצא בתהילים (קג יז-יט) - "עת לחננה כי בא מועד כי רצו עבדיך את אבניה וגו'". ועיין ספורנו שם, שנגלו לגלות מחמת מאיסת הארץ, ובתיקון זה יבוא הגאולה.

כתיב בתהילים (סז) "רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב". ואיתא בילקוט (רמז סמג) בתיקון המתנות (הפסוק מר"מ), ואז - שבת שבות יעקב, באין זכות הרבה. כמו שנאמר כמה קראי אחרי זה.

ואיתא באלשיך (ויקרא טו ז) ועקידה, שניהם אומרים יחד - "זוכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור". שקשה, למה כפל תיבת 'אזכור' פעמיים שוב בסוף, הא בזה התחיל הקרא?

אך אמר הקב"ה 'זוכרתי'. והייתי זוכר זכות אבות ולא הגליתי אותם, רק הייתי מעניש אותם במקומם. אבל 'והארץ אזכור', העלבות שעשו בארץ במניעת שמיטות ומתנות בארץ בלי מציאות למחול! לכך צריך פיתוי (פיוס) האדמה.

וגם בשכל האנושי הוא לפדות האדמה התחלה מאתנו, ושוב יגמור ה'.

ויש לראות גודל התכלית בזה שהקליפה גובר גם בצדיקים היותר גדולים לבטל הטוב הזה. יען שכל כח הקליפה תלוי בגלות, ובביטול הגלות יבוטל. כמאמר הגמ' בסוכה נב.

הק' אלי' במוהר"ש גרייטץ יע"א

בהמשך מתיחס רבנו בפתחתו (עמ' 15) לאפשרות ההשפעה על מצב והתפתחות החיים

את דברי החסיד בחובה"ל בהקדמה, שכתב - "מן הזהירות, שלא תרבה להזהר". וכתב שם, שאם היה כל מתעסק בעניין מענייני הטובה שותק ועומד עד אשר יוגמר כל רצונו, לא היה אדם עושה דבר וכו' היו כל בני"א ריקים מן הטובות וחסרים מן החמודות והיו שבילי הטוב שוממים ומעוונות החסד היו נעזבים, עכ"ד.

וממש נתקיימו דבריו בזה באלו שעמדו מרחוק חברת הבנין מחמת זהירות יתירה דהוה בהו, דעתה אנו ריקים מן הטובות ושבילי הטוב שוממים ונעזבים מן מעוונות ההצלה שהיה בידינו להציל אלפי אלפים מישראל שנהרגו בעו"ה.

ואלו היו החרדים נותנים ידם להעוסקים בזה המפעל הקדוש לפני שישים שנה או ארבעים שנה [הדברים נכתבו בתש"ג] והיו מלהיבים את ליבות בני"א להשתתף בזה, אז כמה היה הרחבה לנו בארץ. וכמה וכמה אלפים מבני"א היו מתשיבים שמה והיו ניצולים ממות לחיים, והיו מקיימים בזה "הצל לקוחים למוות". אבל כעת שהתנגדו לזה, ולא די בהתנגדותם לחוד, עוד גרמו להעלות איזה שנאה בלבבות הפשוטים מן החרדים לעסק בנין הארץ, עד שאם אחד פותח פיו לדבר ולהתלהב עצמו לבנין ארצנו, הוא משוקץ ומתועב בעיניהם. והכל גוערין בו - 'אתה ציוניסט ושקץ ומתועב'. וגרמו בזה באמת מיאוס ושקוץ לארץ חמדה. ואיש הפשוט שאין לו דעת עצמו להכריע מדעת התורה אם זה אמת או לא, ורוצה שיחזיקו אותו לירא וחרד וחסיד, הוא צועק ככרוכיא על הרוצה להתעסק בבנין הארץ - 'אתה פושע וציוניסט', ובזה הוא מבאיש ריחו ואת ריח ארצנו הקדושה. ובאמת הוא רק תם ושאינו יודע לשאול ואינו יודע בין ימינו לשמאלו.

ואם שכמה מן הת"ח אמייתיים הולכים בליבותיהם ומחשבין מחשבות טובות במפעל הקדוש הזה, ומודים אמת בלבבם שרק זה

אותם חנים וכו', והתעוררה התשוקה בלבם לשוב אל ארץ אבותינו, וכן עשו התחלה בזה. אבל החרדים על דבר ה' עמדו והעמידו עצמם מן הצד ולא לקחו חלק בעבודתם, כי החזיקו עצמם בחזקה ישנה שלהם, כי שב ואל תעשה עדיף. ובינו לבינו ארצנו הקדושה נבנה במקצת [כן ירבה וכן יפרוץ] ע"י המתחילים הנ"ל [החופשים], והחרדים והצדיקים עמדו מרחוק.

וממילא מובן, כי אשר טרח בערב שבת יאכל בשבת, והואיל שהחרדים לא טרחו בזה, אין להם השפעה בארץ כלל. והשפעת הארץ הוא בידי הטורחים והבונים אותה, והמה אדוני הארץ. ע"כ אין לחידוש ולפלא כלל על מי המושלים בארץ, כי נוצר תאנה יאכל פריה.

וממילא אם גם היראים והחרדים היו בעצה ובמפעל הזאת, היה לארצנו הקדושה מראה ותואר אחרת לגמרי במעלה של קדושה ממה שיש לה עתה. אם כי גם עתה היא רצויה ונחמדה לפני אבינו שבשמים, וכמו שכתבתי בפנים להלן (פקק שני אות יב יג) בראיות מוכיחות מחז"ל. אבל הכל מודים - אם היה הבנין בצירוף ובהשתתפות החרדים, היה זה במעלה קדושה ועודפת טפי במעלה עליונה ובקדושה עליונה הרבה הרבה מאד. ועתה כי התייצבו עצמם מרחוק, אין להם להתפלא ולשאול שאלות על זה ועל זה, כי המה חייבים בדבר.

ועוד, אלו היה הבנין של הארץ עוד מלפנים בהשתתפות ובהסכמת כל כלל ישראל, כבר היה הארץ מבונו ומשוכלל להתקבץ בתוכה חלק גדול מיושבי הגלות, וחלק גדול מאחינו בני"א שנהרגו בימינו בעו"ה היו ניצולין ע"י שהיו כבר בא"י.

ואם כי יש לדון אותם החרדים שעמדו מרחוק לכף זכות, שעשו זאת מחמת זהירות יתירה דהיה בהו, מחמת היראה שאולי לא יהיה שבשלמות רוח התורה כדבעי למהוי, אבל ימחלו לנו ששכחו

ועתה, אם עוד החרדים לא יקחו חלק בעינא פקיאח ובהשתתפות ממוניהם ובדעתם וברוחם, לא יהיה להם דעה כלל בהנהלה ולא יהיו להם יכולת להועיל להצעיר שבא לשם באיזה דבר חמרי. א"כ ממילא יפלו מהם כל דור הצעיר ויתנפלו בזרוע האחרים, ובזה יוגזל מהם גם השפעתם הרוחני עליהם. ואנה יוליך דבר זה?

ובאמנה שמעתי מפי מגידי האמת, ששמעו מפ"ק של רבנו הקדוש מאונסדורף זצוק"ל בשנה י"ח למספרם [1918], שאמר בזה הלשון: אוי, אני רואה שח"ו יהודים לא יוכלו להשאר כאן במדינות אלו ויצטרכו לברוח. מדוע לא דואגים לבנות את הישוב בא"י? עכ"ד הקדושים, אשר דבר ברוח קדשו. והוא עצמו השתדל בדבר מה בזה.

כה היו דבריו לפני כ"ה שנים [הדברים, כאמור, נכתבו בתש"ג], ואז היה עוד שקט ושאנן במדינות האלו, וממש רוח הקודש נזרקה מפ"ק.

כי בעוונותינו הרבים הגענו למה שאמר, שאין שארית לישראל פה במדינות הללו. וכוונתו הייתה לעורר את לב היראים ולהקיץ אותם מתרדמתם ולהקימם מעצלותם בנקודה הזאת.

אבל מה שעבר עבר, וכעת שהגענו בעוונותינו הרבים לנבואתו של רבנו הקדוש הנ"ל, החוב הקדוש מוטל על החרדים והיראים, וביותר על מנהיגי הדור, להכיר האמת ולללב את דברי רבנו ודברי שאר גדולי עולם וצדיקי אמת שהבאתי לעיל, להתעניין בעניין זה בכל מאמצי כוחם.

ומה גם, שזהו שאיפת כל ההמון ודור הצעיר לעלות לאה"ק, מוטל על חכמי הדור להיות בעזרם ולעודדם, ועצתם ינחם. ואז יתגבר השפעתם עליהם גם ברוחניות.

...ולא כתבתי דברים הללו פה, רק כדי לסמוך דברי לדברי הגדולים מדורות שלפנינו ולפני פנינו, שהתלהבו לבם מאד בעד בנין ארצנו הקדושה, שהבאתי פה בתור הסכמות על ספרי, ואסתגר בזה.

נאום הכותב באישון לילה, נגהי יום ג' לסדר 'אתה תצווה את בני' בשנת גש"ת אל הקדש, פה עיר הבירה בודאפעסט, ואני בתוך הגולה, וה' ישים קץ לגלותנו ויביאנו במהרה אל הר קדשו". ■

תכליתנו, לקומם ולכונן את בית חיינו ולחונן את ארצנו ולרצות את אבניה ועפריה, אבל נשאר רק מחשבה טובה בלב לבד. כי לא ימלא נפשו להוציא מחשבתו בדיבור. כי ירא וחת מהגערות שיגיעו בו ויעשו אותו לשיקוף ולמתועב ולציוניסט. וכה היו מפיצים שנאה ושטנה בעולם החרדית נגד כת שנתנו ליבם לבנות את ארצנו על תילה, וממילא גרמו בזה גם מיאוס לארץ חמדה. ונפלו בעבירת המרגלים שעליהם נאמר "וימאסו בארץ חמדה... וירגנו באהליהם". ומה היה סופם של המרגלים, שגרמו עי"ז בכיה לדורות.

...ועתה, אם עוד החרדים והיראים לא יקחו חלק אקטיבי בבנין הארץ בכללותה ובפרטותיה, בעינא פקיאח ובהשתתפות ממונם ובדעתם וברוחם - לא יהיה להם דעה כלל בהנהלה, ולא יהא להם יכולת להועיל להצעיר שבא לשם באיזה דבר חומרי. א"כ ממילא יפלו מהם כל דור הצעיר ויתנפלו בזרוע האחרים. ובזה יוגזל מהם [מתחרדים] גם השפעתם הרוחני עליהם. ואנה יוליך דבר זה?

המחבר חוזר לאקטואליה ומסכם את הפרק הנ"ל בדבריו היוצאים מלב שבור על מצב האומה בשעת כתיבת הדברים:

ונחזור לראשונות.

מעט שנתעוררה התנועה הזאת עד עתה, נתחלפו העתים ונשנתנו הזמנים, וכמעט כל סדרי בראשית נהפכו על תילם. ובימינו בזמן מועט נתחדש מה שלא קרה מקודם באלף שנים. ואנו רואים נגעים ומקרים רעים מתחדשים תמיד חדשים לבקרים במצב עם הישראלי.

הוא נקטף ונגדע מכל צרכי החיים הנחוצים.

ואחינו בני אבדו במדינות אלו את האדמה מתחת כף רגליהם.

ומה גם הדור הצעיר אין להם קיום ושארית פה וכולם עיניהם נשואות לילך אל ארץ אחרת אם היו יכולים לילך. אבל אנה? כי כל הארצות סגורות לפניהם. בגלל כן, התגברה התשוקה אצלם לעלות לא"י, כי שם ישוב חדש ונצרך כל כח גברא שבא לשם.

חג הביכורים הוא זמן מתן תורתנו הרב שמואל קרלינסקי

הקרוב שמקריבים בו. חג הסוכות לא נקרא 'חג המים', וחג הפסח לא נקרא 'חג העומר'. מדוע, אם כן, נקרא חג השבועות על שם הקרבן?

ללמדך, שכל מהותו של חג השבועות היא הביכורים, הקרבן הוא חלק ממהותו של החג, שכל ענינו שמחת הביכורים. נסביר את הדברים.

כאשר נתבונן בפרשה של מקרא ביכורים, נראה שהביכורים אינם באים כהודאה על הפירות גרידא, כי אם כהודאה על ארץ ישראל שממנה יוצאים הפירות, כמו שאומר מביא הביכורים (דברים לו א): "הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשַׁבַע ה' לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לְתֶת לְנָנִי". הרי מפורש, כי ההודאה היא על כך שבאתי אל הארץ.

הביכורים - ענינם הוא שכאשר רואים את הפירות הנפלאים, זהו זמן נפלא להודות על מתנת ארץ ישראל. ממילא, גם חג הביכורים אין ענינו להודות על הקציר והתבואה, אלא כאשר האדם רואה את שפע התבואה שנתן לו ה' יתברך - הרי הוא מודה על ארץ ישראל. נמצא, שחג השבועות הוא חג על מתנת ארץ ישראל.

כך כתב האברבנאל (שמות פרק לד): "ואחרי שזכר המצות שיורה על גאולתם ממצרים, זכר עוד אותם שיורו על הארץ אשר באו שמה. בחג השבועות היו מביאים שתי הלחם שהוא קציר חטים להודות לה' שנתן להם ארץ חטה ושעורה".

נמצא, שחג הביכורים ומצוות הביכורים הם דבר אחד - ביכורים היא הודיה פרישית של החקלאי על מתנת הארץ, וחג הביכורים הוא הודיה כללית של האומה על נתינת הארץ.

אחר הימים המרוממים, בהם נעשינו לעם ה' בהוציאנו אותנו ממצרים, התחלנו בספירת שבועה שבועות, שבסיומן נחוג שוב את הקשר הבלתי-ינתק שלנו עם בורא עולם. ונשאלת השאלה, מהי צורתו של קשר זה, ובאיזה אופן הוא מתבטא. בעבר נהגו פורקי-העול שבקיבוצים לקיים 'טקסים' שונים ומשונים, אשר הדגישו את הפן החקלאי של החגים, ובעיקר את הפן החקלאי של חג השבועות. אחד היוםונים החרדים אף תקף (בצדק) תופעה זו, וטען כלפי החילונים, שהם "לקחו את חג מתן תורתנו והפכו אותו לחג הקציר".

כמוכן, שלצד הביקורת המוצדקת כלפי מרשיעי ברית, אשר רוקנו את החג מתוכנו כחג לה', הייתה כאן גם מידה גדושה של בורות, שכן 'חג הקציר' לא הומצא בקיבוצים, אלא זהו שם בו משתמשת התורה עבור חג השבועות, מה שמורה על כך שאכן יש משמעות לאותו קציר חטים שחל בתקופה זו. וממילא עולה השאלה - מהו, אם כן, חג השבועות, ולשם מה אנחנו סופרים כעת יום אחר יום? למתן תורה או לקציר החיטים? במאמר שלפנינו יתברר בעז"ה, שאין כל סתירה בין שני הדברים, ושתי האבחנות האמורות אינן אלא שני צדדיו של אותו מטבע.

חג הביכורים

חג השבועות נקרא בתורה (נמדבר כו טו) "יום הביכורים", על שם קרבן שתי הלחם שמקריבים בו מהתבואה החדשה של החיטים. והדבר אומר דרשני, שכן אף חג אינו נקרא בתורה על שם

ידי האדם בעצמו ולא יועיל בה שליח [ע"ש בספר שהארכנו להסביר על פי זה, מדוע אדם בזמננו, שבדרך כלל קונה דירה במקום שכבר מיושב - גם הוא מקיים בכך מצווה].

כשם שבמצווה יש שני חלקים, כך גם להודיה יש שני זמנים. חג הביכורים הוא הודיה כללית, ומצוות הביכורים היא הודיה פרטית.

חג של שלמות הגאולה

בחג הפסח הודינו לה' על תחילת הגאולה [ניציאת מצרים]. בחג השבועות אנו מודים לה' על סיום הגאולה. סיום הגאולה כולל בתוכו שני חלקים, כמו שנאמר לעם ישראל בתחילת פרשת וארא (שמות ו 1-10): "לְכֹן אָמַר לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְהֵצֵאתִי אֶתְכֶם מִעֲבָדֵתָם וְגֵאתִי אֶתְכֶם בְּזֵרֶע נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים. וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי

לְעַם] (כאשר תקבלו את התורה על הר סיני - אכן עזרא) וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ... וְנָתַתִּי אֹתָהּ לְכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי ה'".

לכן חג השבועות יכול להיות גם חג על מתן תורתנו וגם חג על מתנת הארץ, שכן את שני הדברים האלו קבלנו מה' בסיום גאולתנו.

תספרו חמישים יום

בפרט אחד מעסיק חג השבועות את הספרות ההלכתית יותר מכל שאר המועדים. לא נזכר בתורה בפירוש זמנו של חג הביכורים, כדרך שנקבע זמנם של כל שאר החגים, אלא נתלה החג בזמן אחר: ביום החמישים.

לפי דברינו מובן באופן נפלא מדוע לא כתבה התורה תאריך לחג זה. הרי כל תאריך שהיה ניתן

במאמר המוסגר - בגני הילדים נוהגים להסביר, שחג הביכורים נקרא בשם זה על שם הביכורים שהיו מביאים החקלאים לבית המקדש, ולכן מלמדים את הילדים על מצוות הביכורים ושרים - "סלינו על כתפינו/ראשינו עטורים/מקצות הארץ באנו/הבאנו ביכורים". הסבר זה לכאורה איננו נכון לדברי רש"י ורוב המפרשים שפרשו, כי חג השבועות קרוי 'בכורים' על שם קרבן שתי הלחם שהיה במקדש, שהיה ראשון למנחת חטים הבאים מן החדש.

אמנם אין זו טעות גדולה, שכן קרבן שתי הלחם ומצוות הביכורים הם בעצם אותה מצווה - להביא את ביכורי שבעת המינים כדי להודות לה' על מתנת ארץ ישראל, אלא שביכורים היא הודיה פרטית של החקלאי על מתנת הארץ, ושתי הלחם הוא הודיה כללית של האומה על נתינת הארץ. אבחנה זו מבוססת על היסוד, ולפיה מצוות ישוב הארץ כוללת שני חלקים.

שני חלקים במצוות ישוב הארץ

בספרנו 'בית ראובן' על המצווה לקנות בית בארץ ישראל [נתינת יהיה לקנות אותו בוועידת 'קדושת ציון' שתתקיים לקראת חג השבועות], הבאנו שמצוות ישוב הארץ מורכבת משני חלקים - מצווה פרטית - חובת גברא, ומצווה כללית - חובת מנא.

א. ישוב ארץ ישראל - מצווה לדאוג לארץ שתהיה מיושבת. מצווה זו נעשית על ידי קניית שדות, בניית בתים ונטיעת אילנות ופרדסים. חלק זה של המצווה מתקיים אפילו כשאדם לא נמצא באופן תמידי בארץ, כגון יהודי הדר בחוץ לארץ ודואג בכספו שיכנו בתים בארץ.

ב. ישיבת ארץ ישראל - מצווה על היחיד לעלות ולשבת בארץ. מצווה זו מתקיימת על-

הכנה לחג השבועות

כותב הרב גולדווסר שליט"א, משיגה ישיבת 'אור ישראל', בספרו הנפלא 'ממדבר מתנה' על חג השבועות במאמר הראשון – 'נראה לפרש בהיותנו בגלות, ושם לא ניכרה טובתה של ארץ ישראל בקציר כל שנה ושנה, נשכחה מאתנו 'הארץ הטובה אשר נתן לך' והרגש התודה התייחס יותר ויותר אל ה'כסף' אשר קבלנו מאבינו 'לקנות' בו את הארץ הטובה (התורה הקדושה), ולא לארץ ישראל עצמה.

עלינו לשים לב, שבדורות האחרונים 'שכחנו' להתייחס בחג הזה אל ארץ ישראל ואל טובת הקציר. עלינו לייחד את מחשבתנו, תודתנו ושמתנו - בזמן מתן תורתנו - גם לארץ הנספת, ארץ חמדה טובה ורחבה, אשר 'צבי היא לכל הארצות'.

עלינו לשבח ולהודות לאגודת 'קדושת ציון', אשר דואגת מידי שנה בשנה בימים הסמוכים לחג השבועות לערוך כנס התעוררות לציבור בני התורה, להתעורר ולהודות לה' על מתנת ארץ ישראל הנפלאה שקיבלנו אנו בדורנו. אין זה יד המקרה, שאירוע זה חל בימים הסמוכים לחג הביכורים, שכן זוהי מצוות החג להודות על מתנת ארץ ישראל, ואם לא נתבונן במתנה

יכול היה לציין רק את אחת מהמתנות - ו' בסיון מציין את מתן תורה, י' בניסן מציין את הכניסה לארץ. כיצד ניתן לציין תאריך, שיוכל לכלול את שני הדברים גם יחד?

יום החמישים - הוא הפתרון. המספר

הגרי"פ גולדווסר שליט"א

חמישים מורה על דבר שלם וקדוש, לכן גאולת קרקע של ארץ ישראל היא (ויקרא כז טו) - 'זרע חמר שְׁעָרִים בְּחַמְשִׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף'. ערך הזכר הוא מבין עשרים עד חמישים (ויקרא כז ג) - 'חַמְשִׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ'. וכמובן, מצוות היובל (ויקרא כה) - 'וְקִדְשָׁתֶם אֶת שְׁנַת הַחֲמִישִׁים שָׁנָה וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאָרֶץ לְכָל יִשְׂרָאֵל'. {הארכת על סוד המספר חמש [חמישים] שהוא ענין השלימות בחוברת שהוצאתי - 'הקול החמישי' [גם אותה ניתן יהיה להשיג בוועידה].

כאשר אנו חוגגים את

יום החמישים, יכולים אנו

להודות בבת אחת על שתי המתנות שקיבלנו מהבורא - ארץ ישראל והתורה הקדושה. אין זה משנה כלל אם התורה נתנה ביום ו' בסיון או בז' בסיון [כקושיית המג"א סימן תצד], שכן איננו חוגגים תאריך מסוים בחודש, אלא את יום החמישים. והמספר חמישים - סוד חמישים שערי בינה - מסמל את השלמות והקדושה שמכוחם נתנה התורה והארץ*].

[*] יש כאן גם דבר נפלא עד מאוד - בפרשת אמור מופיעה מצוות ספירת העומר, ופרשה לאחר מכן [בהר] מופיעה מצוות ספירת היובל, ושתיהן מזכירות את אותם מספרים (ויקרא כה ט-י) - 'וְסִפַּרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים... וְקִדְשָׁתֶם אֶת שְׁנַת הַחֲמִישִׁים שָׁנָה'. האם מקרי הדבר? לפי הנאמר לעיל בס"ד הרי הדברים נפלאים - בשתי המצוות אנו עולים עד למעלת החמישים, שהיא מעלת ארץ ישראל - 'זרע חמר שְׁעָרִים בְּחַמְשִׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף'. ואז, יובל, ארץ ישראל חוזרת למצבה הראשון - 'וְשִׁבְתֶּם אִישׁ אֶל אֶחָיו'. ובשבועות, מודים ומקבלים את מתנת ארץ ישראל. ודו"ק, כי הדברים נפלאים ועמוקים, וזהו סוד מה ענין שמיטה אצל הר סיני.

הן גאלתי אתכם אחרית כראשית הרב בעלאל גנז

כהמשך לדברי ה'חינוך' שמעתי פעם מהרב יהושע נויבירט זצ"ל, ואולי ציטט זה ממקור אחר, שלכן בפסח מביאים מנחה משעורים, שהם מאכל בהמה, כי זו הייתה גאולה בעיקר לגוף, ובשבועות מביאים מנחת ביכורים מחיטים, שהם מאכל אדם, שהתורה היא עיקר חייו של אדם.

אמנם בעיון יתר, אנו מבחינים בתורה בשתי סיבות נוספות ליציאת מצרים.

הראשונה - "ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאוביו. וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא" (שמות ג ט-י).

השנייה: מתן תורה. "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלים על ההר הזה" (ש"ס).

השלישית: בהמשך אותו פסוק לסיבה הראשונה - "ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל אל ארץ זבת חלב ודבש" (ש"ט). כלומר, להוציאם ע"מ להעלותם לארץ ישראל,

כתב ספר ה'חינוך' במצווה שו [ספירת העומר] - "לפי שכל עיקרן של ישראל, אינו אלא התורה. ומפני התורה נבראו שמים וארץ, וכמו שכתוב 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת'. והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה. וכמו שאמר השם למשה 'זהו לך האות כי אני שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים על ההר הזה'. ופירושו הפסוק: הוציאך אותם ממצרים יהיה לך אות שתעבדון את האלים על ההר הזה. כלומר **שתקבלו את**

התורה שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים. והיא תכלית הטובה שלהם. ועניין גדול הוא להם יותר מהחרות מעבדות. ולכן יעשה ה' למשה אות בצאתם מעבדות לקבלת התורה, כי הטפל עושין אותו את לעולם אל העיקר."

למדנו מדברי ה'חינוך', שגאולת הגוף ממצרים היא הטפל לגאולת הנפש במתן תורה, שהיא העיקר.

המשך "הג הביכורים הוא זמן מתן תורתנו"

הארץ הטובה, וזה על ידי התבוננות בערכה של מתנה זו. ואין לך דבר יותר טוב מהכנס של 'קדושת ציון' כהכנה נפלאה לחג השבועות - חג הביכורים הקרב ובא.

בעז"ה ניתן יהיה לקנות בכנס ספר חדש, שיצא לאור בימים הקרובים על מצוות נטיעת אילנות וגינת נוי בארץ ישראל. הנחה מיוחדת לבאי הכנס. להתראות בכנס.

שקיבלנו לראות את ערכה ומעלתה - כיצד נוכל להודות עליה?

כשם שכל יהודי דואג לפני חג הפסח למצוות החג - מצות שמורה, מים שלנו, בדיקת חמץ ונקיון הבית, וכן לפני חג הסוכות כולנו דואגים לסוכה טובה, ארבעת המינים מהודרים ועוד, כך גם לפני חג השבועות יש לדאוג למצוות החג - השמחה וההודאה על מתנת

וכך נאמר שם:

"ויהי דבר ה' אלי לאמר. בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם ויטמאו אותה בדרכם ובעלילותם, כטומאת הנידה הייתה דרכם לפני. ואשפוך חמתי עליהם על הדם אשר שפכו על הארץ ובגילוליהם טימאוה. ואפיין אותם בגויים ויזרו בארצות כדרכם ובעלילותם שפטתים. ויבואו אל הגויים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו. ואחמול על שם קדשי אשר חיללהו בית ישראל בגויים אשר באו שמה.

לכן אמור לבית ישראל: כה אמר ה' אלהים, לא למענכם אני עושה בית ישראל, כי אם לשם קדשי אשר חיללתם בגויים אשר באתם שם. וקידשתי את שמי הגדול המוחלט בגויים אשר חיללתם בתוכם וידעו הגויים כי אני ה' נאם ה' אלהים בהקדשי בכם לעיניהם.

ולקחתי אתכם מן הגויים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם.

וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליתכם אטהר אתכם. ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם."

אם נתבונן בעיניים פקוחות במה שקורה כאן במאה האחרונה, נבחין בתהליך דרמטי מאד, שאור וחושך משמשים בו בערבוביה.

הארץ הייתה שממה מזה דורות, קרוב לאלפיים שנה מאז החורבן, כהבטחת התורה:

"ואמר הדור האחרון בניכם אשר יקומו מאחריכם והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו את מכות הארץ ההוא ואת תחלואיה אשר חלה ה' בה. גפריית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה בה כל עשב כמהפכת סדם ועמרה אדמה [וצבויים] וצבויים אשר הפך ה' באפו ובחמתו. ואמרו כל הגוים על מה עשה יקוק ככה לארץ הזאת מה חרי האף הגדול הזה. ואמרו על אשר עזבו את ברית יקוק אלהי

וכמו שעונים לכן החכם (דברים ו כג) - "ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו".

[הסיבה השלישית, כמובן, אינה עומדת בסתירה לסיבה של קבלת התורה, כי התורה יכולה להתקיים ברובה המוחלט רק בארץ ישראל, ולרש"י (ציוסיה טס שמוע) והרמב"ן (נאמי מוס), גם מצוות התלויות בגוף, שחייבים לקיימן אף בחו"ל - נתנו בעיקרן להתקיים בא"י, ובחו"ל אינן אלא בבחינת ה'ציבי לך ציונים', שלא ישכחום עד שיחזרו לא"י].

אנו רואים פה שלושה שלבים בגאולת מצרים - גאולת הגוף, גאולת הנפש ע"י מתן תורה, והמקום - ארץ ישראל - בו הגוף והנפש יחדיו יקיימו את התורה. ובכניסתם לא"י ובנין ביהמ"ק [שזו המעלה החמש-עשרה ב'דיינו' על הטובות של יציאת מצרים] - בזה הגיעה גאולת מצרים לשלמותה,

וכתפילת שלמה בחנוכת ביהמ"ק (מלכים ב):

"כי עמך ונחלתך הם אשר הוצאת ממצרים מתוך כור הברזל...כי אתה הבדלתם לך לנחלה מכל עמי הארץ כאשר דברת ביד משה עבדך בהוציאתך את אבותינו ממצרים ה' אלהים... ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל ככל אשר דבר, לא נפל דבר אחד מכל דבר הטוב אשר דבר ביד משה עבדו".

ומאחר ואנו מובטחים שהגאולה האחרונה תהיה כעין הראשונה - "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית" - יתכן ואפשר להבחין בשלבים אלו גם בגאולה העתידה.

ביחזקאל לו, בהפטרה של פרשת פרה, אנו מוצאים שהשלב הראשון בגאולה העתידה יהיה קיבוץ גלויות ויציאה פיזית של הגופות מעול הגויים. שלב זה יתרחש לא כתוצאה מכך שעם ישראל יחזור בתשובה, אלא בגלל חילול ה' הגדול על עצם העובדה שבניו של מקום משועבדים בין האומות. רק בשלב מאוחר יותר, לאחר שכבר יהיו בארץ ישראל, יהיה מצב של שיבה לקב"ה ולתורה.

וכן נבואת יחזקאל (לו טז)

"וקראתה" אל הדגן והרבתי אותה, ולא אתן עלייכם רעב. והרבתי את פרי העץ ותנובת השדה למען אשר לא תקחו עוד חרפת רעב בגויים". ועוד שם (פסוק לד) - "והושבת את הערים ונבנו החרבות. והארץ הנשמה תעבד תחת אשר הייתה שממה לעיני כל עובר. ואמרו הארץ הלזו הנשמה הייתה כגן עדן, והערים החרבות והנשמות והנהרסות בצורות ישבו. וידעו הגויים אשר סביבותכם כי אני ה' בניתי הנהרסות נטעתי הנשמה אני ה' דברתי ועשיתי".

וכן אמר הנביא ירמיהו, בהיפוך מנבואתו על החורבן (טו ט)

"הנני משבית מן המקום הזה לעיניכם ובימיכם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה" - מתקיימת נבואת הנחמה שלו (ג יא-ב) - "עוד ישמע במקום הזה אשר אתם אומרים חרב הוא מאין אדם ומאין בהמה בערי יהודה ובחצות ירושלים הנשמות מאין אדם ומאין יושב ומאין בהמה. קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה... כי אשוב את שבות הארץ הזאת כבראשונה אמר ה'".

וכבר אמר ר' אבא בסנהדרין צח. על הפסוק "ואתם הרי ישראל ענפיים תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא", שכשהארץ נותנת פירותיה בעין יפה, אין לך קץ מגולה מזה. הארץ, שמאות בשנים ויותר התקיים בה 'ושממו עליה אויביכם' - חזרה להאיר פניה לבניה ולהוציא פירותיה בעין יפה, עד שבכל העולם מתקנאים ועומדים בתור ללמוד ממנה על הצלחותיה החקלאיות.

ומאידך, עולה תמיהה עצומה -

הפלא הגדול הוא, את מי השיב ה' לארץ ולמי הוא נתנה? האם דווקא ליראי שמו ולשומרי מצוותיו?

הרי לכאורה זה בדיוק הפוך, והדבר אומר דרשני - הרי בימות יהושע כשנכנסו לארץ, שהיו כולם בתכלית המעלה של שמירת התורה אחר פטירת משה רבינו, מכל מקום הוזהרנו

אתם אשר כרת עמם בהוציאו אתם מארץ מצרים. וילכו ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו להם אלהים אשר לא ידעו ולא חלק להם. ויחר אף ה' בארץ ההוא להביא עליה את כל הקללה הכתובה בספר הזה. ויתשם ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה" (דברים טז כג-כז).

וכדונמא ממשית להבטחת התורה נראה את אשר כתב הנכרי שבא מארץ רחוקה.

לפני כ־150 שנה (1867 למנינם) כותב הסופר הנכרי מרק טווין, נוצרי שבא לבקר בארץ"ק את רשמיו:

"ארץ שממה שאדמתה עשירה למדי, אלא שכולה עולה שמיר ושית. מרחב דומם ואבל. יש כאן עזובה שאפילו הדמיון אינו יכול להעניק לה תפארת חיים ומעש. הגענו בשלום להר תבור...כל הדרך כולה לא ראינו נפש חיה. בשום מקום כמעט לא היה לא עץ ולא שית. אפילו הזית והצבר, אותם ידידים נאמנים של אדמת זיבורית, כמעט נטשו את הארץ.

ארץ ישראל יושבת בשק ואפר. מרחף עליה כישופה של קללה ששדפה את שדותיה ואסרה את תעצומות כוחה באזיקים.

ארץ ישראל שוממה וחשוכת חמדה.

ארץ ישראל שוב אינה שייכת לעולם המעשה הזה. קודש היא לשירה ולמסורת, ארץ חלומות".

עד כאן דבריו של הנכרי שבא מארץ רחוקה.

והנה לפליאת כל, במאה האחרונה, אנו רואים תהליך הפוך. קרוב למחציתו של העם היהודי הידוע כיום כבר נמצא כאן (ע"פ נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מהחודש האחרון).

הארץ פורחת לכל אורכה ורוחבה בערים, בכבישים, בחקלאות ותעשייה, ברפואה, בבטחון וככלכלה, וכל העולם עומד בתור ללמוד מאתנו כיצד 'הצלחנו'.

אנו רואים בעינינו כיצד מתקיימת נבואת זכריה (מ ד) **"עוד** ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרב ימים. ורחובות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחובותיה".

ולא יגזור עליכם שלא תזכו לימות המשיח כמו שגזר על דור המדבר שלא יכנסו לארץ".
עכ"ל הספורנו.

הרי שמדובר על יהודים שהתקבצו כבר לא"י והמשיח עדיין לא הגיע, הצריכים אזהרות שלא יהיו כדור המדבר. כנראה לא מדובר בצדיקים גדולים.

בערב מלחמת ששת הימים [עליה התבטא מרן המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שהיו בה ניסים כמו בקריעת ים סוף], מסופר בספר 'עבודת פנים' לחסיד ר' אהרן יוסף לוריא מטבריא זצ"ל (תלם המכתבים, מכנת סג). כשהיה מצב מתוח מאד ופחד גדול מה ילד יום, ושונא ישראל הגדול נאצר ימ"ש הכריז שישליך את כל הישוב לים היל"ת, פנה אליו יהודי מטבריה שפנה אליו ערבי, ואמר לו שעוד מעט יבוא נאצר ויהרוג את כל היהודים ואותו בכללם, ר"ל.

היהודי ענה לערבי, שהקב"ה יציל אותנו מידו.

פער הערבי את פיו ואמר ליהודי, ומדוע לא הצילכם באושוויץ? והיהודי גאלם פיו.

ברוב צערו נגש לר' אהרן יוסף לוריא להשיח לפניו את לבו. וכותב ר' יוסף זצ"ל, שטענה כזו מחייבת תשובה. הוא כותב שלוש תשובות.

בראשונה הוא כותב, שאיתא בגמ' (מסות י. ועוד מקומות), ש"איין אדם טורח בסעודה ומפסידה". ומצאנו אצל חוני המעגל שאמרו לו "אלמלי חוני אתה גזורני עליך נידוי" (ברכות יט.), ופרש"י - "לפי שהטריח לפני המקום". למדנו מרש"י, שכשהקב"ה עושה ניסים שלא כדרך הטבע, נקרא הדבר 'טרח' לפניו.

ואם הקב"ה 'טרח' לקבצנו חזרה לא"י [וכדאיתא בספורנו שהובא לעיל על קיבוץ הגלויות שלפני המשיח, "שגבר על צבאות מעלה שזה עשה נגד המערכות"], ועשה ניסים למעלה מדרך הטבע בהצלת הישוב במלחמת השחרור ובמלחמת סיני וכו', והרי זה נקרא 'טרח', והרי 'איין אדם טורח בסעודה ומפסידה', אזי מובן, כי הקב"ה לא עשה כל זאת כדי להפסיד את מה

על-ידי משה (דברים לא טו) - "הקהילו אלי את כל ראשי שבטיכם ושוטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ. כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך אשר אשר צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני ה' להכעיסו במעשה ידיכם". ואחר מילים מפורשות אלו, עוד העיד בנו את שירת האזינו כאזהרה לדורות. ואילו בזמנינו, הקב"ה החזיר את הארץ ליהודים, אשר על-פניו השחיתו וסרו מן הדרך, וזה עוד לפני שהוחזרו לא"י וקבלו אותה! כיצד יתכן הדבר?

וכך נאמר במדרש, אותו הביא רש"י בתהילים (ב ט) על הפסוק "למנצח לדוד להזכיר" וז"ל:

"ובמדרש תהילים ראיתי. משל למלך

שכעס על צאנו וסתר את הדיר והוציא את הצאן ואת הרועה. לאחר זמן החזיר את הצאן ובנה את הדיר ולא הזכיר את הרועה. אמר הרועה, הרי הצאן מוחזר והדיר בנוי ואני איני נזכר? כך למעלה מן הענין, נאמר "כי אהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וגו' ואהבי שמו ישכנו בה. הרי הדיר בנוי והצאן כנוס והרועה [גה דוד] לא נזכר. לכך נאמר 'לדוד להזכיר אהים להצילני'". עד כאן דברי רש"י.

גם בספורנו על פרק צה בתהילים [לכו נרננה] כתוב: **"זה** המזמור נאמר על קיבוץ גלויות הקודם לימות המשיח, למען יוכלו המון ישראל לשוב בו בתשובה כמבואר ביחזקאל.

ואמר: לכו נרננה - בקול תודה על שהוציאנו מקרב האומות...

ארבעים שנה אקוט בדור [יוצאי מצרים] **ואומר עם תועי לבב הם -** בדעות משונות אשר בידם מהאומות...

אשר נשבעתי באפי - בגזר דין שאינו מתקרב, **אם יבואו אל מנוחתי -** שלא יבואו אל המנוחה ואל הנחלה.

לכן אתם בני קבוץ גלויות, אל תהיו כמותם. שמעו בקולו להביט נפלאות מתורתו ומצוותיו

ליה ידא. א"ל [ר"ל] לאה, סנינא לכו [לבניי בבלי שלא עלו בימי עזרא ומנעו שכניה מלשוב ולשרות בבית שני. רש"י] דכתיב אם חומה היא בנה עליה שירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז. אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא, נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו [לא הייתם חסרים שכניה. רש"י] עכשיו שעליתם כדלתות [...]. כן עליתם לחצאין. רש"י] נמשלתם כארז שהרקב שולט בו. וכתב המהרש"א שם, שזוהי כוונת הגמ' בחלק (פנהדין מס.) ובעוד מקומות על הפסוק "עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית" - אומרת הגמרא - עד יעבר עמך ה' זו ביאה ראשונה בימי יהושע, עד יעבור עם זו קנית - זו ביאה שניה בימי עזרא. מכאן שהיו ישראל ראויים לעשות להם נס בימי עזרא כמו בזמן יהושע, אלא שגרם החטא. ולא פרטה הגמרא מה החטא, ואומר המהרש"א - "היינו שלא עלו כולם".

"כה אמר ה' צב-אות: כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם, גם בעיני יפלא נאום ה' צב-אות" (זכריה טו א).

יעזור ה' ויגאלנו אחרית כראשית, מגאולת הגוף הטפל, כמו שכתב החינוך, ועד לעיקר, שהיא גאולת הנפש, לבנין ביהמ"ק וחזרת מלכות ב"ד, והייתה לה' המלוכה. ■

[תגובות: GANZBBB@GMAIL.COM]

שכביכול 'טרח' בו. דאם כן, לשם מה קבצנו פה חזרה והסיר מאתנו עול הגויים?

בתשובה נוספת שכתב שם הביא את דברי ה'דעת זקנים' מבעלי התוס' על פרשת בהר בהקשר הפסוקים (ויקרא לו נה-נו) - "אני ה' אלהיכם. לא תעשו לכם אלילים", וז"ל - "אלא אומר אני שבא ליתן טעם על מה אנו נגאלין בלא קיום מצוות, שהרי מ"מ קיימו דבור לא יהיה לך אלהים אחרים". והטעים זאת ע"פ דברי חז"ל, שמפני מה זכה עמרי למלכות לו ולארבעה דורות, מפני שהוסיף עיר אחת בא"י. ועיר זו הייתה שומרון, שהייתה בירה לע"ז! כ"ש אנו, שבנינו ערים רבות בא"י, הגם שלא תמיד הן מתנהלות ע"פ תורה, אבל אף לא אחת נבנתה לשם ע"ז, וודאי שנזכה להנצל.

ע"כ מהספר הנ"ל.

העובדה, ולפיה סיבב הקב"ה העניין בכזה אופן ירוד ע"י אנשים ירודים - כבר היה לעולמים. בעליה של בית שני באה כנסת ישראל בטענה לפני הקב"ה, כמובא במדרש שיר השירים על הפסוק - "דודי שלח ידו מהחור ומעי המו עלינו" (שיר השירים טו ד) - "אמר רב אבא בר כהנא: וכי מה טיבו של חור זה? לגדל שקצים ורמשים. אלא כך אמרה כנס"י לפני הקב"ה: רבש"ע, כל ניסים שעשית לי ע"י כורש, לא היה מוטב לעשותך לי

ע"י דניאל וע"י אדם צדיק? אעפ"כ ומעי המו עלינו" (שיר השירים טו טז). וידוע, כי הגאולה בבית שני הייתה אמורה להיות הגאולה השלמה, אלא שהחמיצו את השעה ע"י שלא עלו עם עזרא, כמו שכתוב בכוזרי מאמר שני [ואלו שכבר עלו היו ירודים מאד, מחללי שבת ונושאי נשים נכריות ומעשיהם כתל מלח כדא"י בקידושין ע.], וכך ביומא ט: - "ר"ל הו"י סחי בירדנא. אתא רבב"ח יב

**לקנות דירה
בארץ ישראל?**

ניתן לראות את הדברים בהרחבה
בספר החדש שיצא עתה לאור
בהסכמת גדולי ישראל - 'בית ראובן'
המדריך לקניית בית בשטחה ובקלות.

אפשר להשיג הספר
הרב יהודה טאוב 055-6785647
8436092@gmail.com

הבטחת הגאולה הגשמית והרוחנית ללא התשובה

הרב חיים דוידוביץ'

גאולה שלא בתשובה - כדי שלא יתחלף שם ה'

לשם הבנת המקראות וסדריהם, יש להקדים תחילה סיבה יסודית, שבעבורה הובטחה הגאולה גם כאשר אין ישראל ראויים לכך, וגם כאשר לא שבו מן העוונות שבעבורם גלו לבין האומות, והיא לבעבור קידוש שמו הגדול כדי שלא יתחלל בגוים, כמו שאמר רבי יוחנן (פסוקין טז): "ואמר רבי יוחנן אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב, בדור שכולו זכאי... בדור שכולו חייב דכתיב (ישעיהו נט טו) 'וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע ותושע לו זרעו וצדקתו היא סמכתהו', וכתיב (שם מח טו) 'למעני למעני אעשה כי איך יחל וכבודי לאחור לא אתן'".

הרי, שהטעם לכך שהגאולה מובטחת גם בדור שכולו חייב, הוא כדי שלא יתחלל שמו הגדול.

והוא מקרא מלא בשירת האזינו בתארו את המצב שיגרום שישועת ישראל תבוא מכל מקום גם אם יהיו בבחינת 'לא זכו', שנאמר: 'אָמַר אִי אֱהִימו צוֹר חֶסְדֵי ב'ו' (דברים לג טו). ופירש רשב"ם: "וגם האומות יאמרו איה נא אלהים של ישראל, ומפני כבוד שמי אצילים ואנקום באויביהם, שגם מתחילה אמרתי אפאיהם לישראל ואשביתה זכרם, אם לא מפני כעס אויב המתפאר לאמר ידנו רמה, אבל עתה כשיגדל העניות והצרה בשונאי לישראל כל כך שאזלת ידם, ויאמרו האומות ידנו רמה, ואמר אי אלהימו. לכן אנקם

במאמר הקודם התבארו שתי דרכים כלליות של הגאולה, המבוארות בפרשות נצבים והאזינו. האחת - בבחינת 'אחישנה', שהיא באה רק כשישראל הם בבחינת 'זכו' על ידי התשובה, והיא הגאולה המפורשת בפרשת נצבים. השנייה - הגאולה כשהיא 'בעתה', והיא הגאולה המפורשת בשירת האזינו, שהיא מובטחת גם אם יעמדו בבחינת 'לא זכו', כאשר לא ישובו בתשובה. והתבאר, כי חזון ישעיהו זה שבפרק א' מבוסס על שירת עדות האזינו, והיא באה להזהיר על מימוש עדות האזינו, ולהשלים את מה שהיה חסר בה.

כיון שתוכחה זו של ישעיהו באה להזהיר על

מימוש עדות שירת האזינו, על כן מובהר בה, לאחר שהגאולה והישועה הובטחו על-ידי התשובה, כי גם אם חלילה לא יחזרו בתשובה - לא יזנח ה' לעולם, ויניף הוא ידו עליהם לגאלם ולהושיעם. לא זו בלבד, כי בנוסף לישועה הגשמית המובטחת בשירת האזינו, משלים ישעיהו בחזון זה להבטיח גם את תיקון מעמד הרוחני, אשר גם אם לא יתעוררו לתקנו מאליהם על ידי תשובה, ישוב הקב"ה לתקנם מן הסיבות שגרמו להם להיות גוי חוטא, זרע מרעים ובנים משחיתים. הבטחה זו מתבארת החל מן המקרא 'איכה היתה לזונה' עד סוף הפרק, וכמו שיבואר בהמשך המאמר.

שדרשו במכילתא (פסלם פג) מדברי הנביא יחזקאל הנזכרים: "בזמן שאינן עושין רצונו כביכול שמו מתחלל בעולם, שנאמר: 'ויבא אל הגוים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי'". כשם שירידת קרן ישראל מחללת שמו הגדול לאמר מבלתי יכולת ה' להושיע את עמו, כך כאשר אינם עושים רצונו מתחלל שמו הגדול והנורא, כיון שנראה שבלתי יכולת ה' להפיק את רצונו, שעמו ונחלתו יקיימו מצוותיו וילכו בדרכיו. ועל-כן, כשם שישועת ישראל מובטחת כדי שלא יתחלל שמו הגדול, כך מובטחת התשובה כדי שיתקדש שמו הגדול על ידי עמו חבל נחלתו.

בגאולה שלא בתשובה מוכרח שתקדם הישועה הגשמית לרוחנית

אמנם, כאשר הגאולה באה רק כדי שלא יתחלל שמו הגדול מאחר וישראל הם בבחינת 'לא זכו', קודמת הגאולה הגשמית והקיבוץ מנפוצות הגלות המובטחת, לתשובה, שגם היא מובטחת. זאת, כי חילול ה' הנגרם על ידי מעשיהם עד שנקבעו להישאר במצב של 'לא זכו', הוא תוצאה של הגלות בארצות נכר ועול שעבוד מלכיות. כדוהו אמר רבי אלכסנדר ב"ר דמצלי (נלכות ח) - "רבון העולמים, גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב, שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות. יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם, [ווא-] ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם". וכתב עוד בשם משמואל (האיוו פרעג, ד"ה כטג הלמ"ב"ו): "דבוראי אי אפשר לעשות תשובה רק כשהם דבוקים בהקב"ה, וא"כ ישראל שהושלכו אל ארץ אחרת והסתיר פניו מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות, בלתי מובן איך יכולין לעשות תשובה... כי כן ישראל בגלות, שכח האומות המושלין עליהן הוא כמו סירכות הריאה, שאינו מניח אותם לשוב ולהתדבק בה' יתברך".

לבן, כאשר קץ הגלות בא בשעה שאין ישראל ראוים להגאל בגלל קלקול מעשיהם, גואלם הקב"ה תחילה משעבוד מלכיות ומקבצם מנפוצותיהם, וכיון שנפרק מהם עול שעבוד מלכיות ויצאו מארצות נכר - אז יתעוררו בבושה לתשובה לעשות חוקי רצונו בלבב שלם, ויתקדש

מהם להתקדש שמי שהם מחללים" (וכן פירשו גם אכן זולא, רמז"ן ורש"י בפירושו השני).

התיקון הרוחני מובטח גם הוא כדי שיתקדש שמו הגדול

והנה, אף על פי שמובטחים להיגאל גם אם לא תוקדם התשובה, הרי שלא זו בלבד שישראל מובטחים לישועתם החומרית, אלא גם על ישועתם הרוחנית מובטחים הם, כי גם כאשר יגאלו שלא בזכות, מובטחים הם שלאחר שישבר מעל צווארם עול הגליות וילכו קוממיות לארצם - יתעוררו לשוב אל אביהם שבשמים בלבב שלם. כך תאר יחזקאל את צורת הגאולה הבאה באופן של 'לא זכו', שהוא למען שלא יתחלל שמו הגדול, ואלו דבריו:

"**ויבוא** אל-הגוים אשר-באו שם ויחללו את-שם קדשי באמר להם עם-ה' אלה ומארכו יצאו. ואחמל על-שם קדשי אשר חללוהו בית ישראל בגוים אשר-באו שמה. לכן אמר לבית-ישראל כה אמר אד-ני ה' לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם לשם-קדשי אשר חללתם בגוים אשר-באתם שם. וקדשתי את-שמי הגדול המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים כי-אני ה' ואם אד-ני ה' בהקדשי ככם לעיניהם. ולקחתי אתכם מן-הגוים וקבצתי אתכם מכל-הארצות והבאתי אתכם אל-אדמתכם. [ואחר כן] וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומפלג-גולליכם אטהר אתכם. ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרתי את-לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. ואת-רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר-בחקי תלכו ומשפטתי תשמרו ועשיתם" (יחזקאל לו כ-מ).

הרי למדנו, שכאשר ישועתם של ישראל מתגלגלת שלא בזכות, אלא כדי שלא יתחלל שמו הגדול, גם התשובה מובטחת. והטעם הוא, כי חילול ה' אינו רק כאשר בנוי וצאן מרעיתו מדוכאים בגלות, במצור ובמצוק. בכלל חילול ה' הוא גם מצב בו ישראל אינם עושים רצונו של מקום, שהוא זה שגרם להם שישתיר ה' את פניו מהם ויתגלגל ממנו חילול ה' בין הגוים, וכמו

**ישעיהו מתמקד בתיקון הרוחני
המובטח גם ללא הקדמת התשובה**

כיוון שכבר נדברנו והוכח^[**], שחזון ישעיהו זה בא להשלים את החסר בשירת האיזונו, לכן, מחד מבחיר הנביא כי אף שאמר, כי תקנתם וישועתם מובטחות על-ידי התשובה, כהשלמה לאזהרתו על הפורענות, הרי שישועתם מובטחת מכל מקום, גם אם לא יתעוררו לתשובה מעצמם. ומאידך, כיון שלא נזכרה בשירת האיזונו הבטחה על כך שגם התשובה מובטחת שתהיה בסוף, לכן מתמקד הנביא בעיקר בהבטחה זו.

לְבַן, לאחר שסיים הנביא את הפרשה הרביעית, בה מבואר, כי על-ידי התשובה ייטב להם ויוושו ממצוקותיהם, חוזר הנביא לידון בשם ה': 'אֵיכָה הִיְתָה לְזוֹנָה קְרִיָּה נְאֻמָּה מְלֹאֲתֵי מִשְׁפָּט צֶדֶק יִלִּין בָּהּ וְעֵתָה מְרַצְחִים' (כז) - כלומר, מהם הגורמים לקלקול הדרך אף בהיותם בארצם תחת גפנם ותאנתם. הנביא הולך ומבאר מה הם גורמים אלה, כפי שהתבאר במאמרים קודמים (פרקס ג'יוון נג - עגט טשפ"ב), כדי שלפיהם ידעו את דרך תיקון מעמדם הרוחני.

**גאולה הבאה למען קידוש שמו היא
על ידי הנקמה בגויים**

כאשר פונה הנביא לפרש את הדרך, בה יתקן הקב"ה את קומתו הרוחנית של עם ישראל, מתנבא הנביא תחילה על הישועה הראשונה מן הגלות, כאמרו - 'לְכֵן נְאֻם הָאֱדוֹן ה' צָבָאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל הוּא אֶתְחַסֵּן מִצְרַיִם וְאֶנְקְמָה מֵאוֹיְבָיו' שמשמעותו היא הישועה הגשמית, שכאשר היא באה רק למען שמו הגדול המחולל בגויים, כיון שישראל הם בבחינת 'לא זכו' - היא באה באופן של נקמה בגויים.

בן מבואר בתיאור הגאולה המובטחת בשירת האיזונו, בו היא מפורשת רק על-ידי הנקמה שיפרע ה' מן הגויים, כמו שנאמר: 'אִם-שְׁנוֹתַי בְּרַק תְּרַבִּי

שמו הגדול שהיה מחולל בין הגוים על ידי ישועת ישראל, ודבר ה' יקום לעולם ולא יתחלל עוד, כיון שיקיימו ישראל את רצונו^[*].

[*] ראה דברים נפלאים שכתב הגה"ק רבי יששכר שלמה מייזקמל זצוק"ל הי"ד בעל 'אם הבנים שמחה' בספרו 'משנה שכיר' (תפ"ס קטו), וז"ל: "אז ימלא שחוק פינו וגו' אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים! ראיתי בישועות מלכו להגה"ק ר' הושל'ע קוטנא בלקוטי תורה (ד"ס 16 ע"ב) שפירש על פי דברי הרמ"ע [מפאנו] בעשרה מאמרות מאמר חוקר דין ח"א פ"ב [בביאור] החילוק בין שחוק לשמחה, כי "שחוק [הוא] עבור התחלת הישועה והתחלת הקיוו לגמר הישועה, ושמחה הוא כבר על שלימות הישועה ששמחים בה, עיין שם. וזה [פירושו] 'בשוב ה' את שיבת ציון', אנוחנו נהיה רק שוחקין בישועתינו, ונצפה ונחיל על שלימות הישועה כעת שיתקיימו יעודי הנביאים בשלימותן. אבל 'אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה היינו שמחים', היינו, הגוים יאמרו אם באה להם ישועה כזו אז היתה נחשבת אצלם כישועה גמורה ששייך בה שמחה, דמורה על שלימות הדבר", ודפח"ח.

ול' נראה להוסיף על דבריו הקדושים ולבארם, למה לא נחשב לנו אז שבותינו לישועה גמורה שהיה שייך בה לשון 'שמחה' כאשר הגוים יהיו תמהין על זה. משום דבאמת כעת שאנו בגלות יש להרגיש גלותנו כשתי פנים, א' גלות הגוף בעוני ובקושי, והב' גלות הרוחנית, דאנו מעוכבים ע"י הגלות לעבוד את בוראינו כאשר עם לבנינו וכאשר ראוי לזרע אברהם יצחק יעקב, וכמאמר חז"ל (ברכות ז' ע"ב) 'גלו וידוע לפניך שרצונו לעשות רצונך אלא שעבוד מלכות מעכב עלינו'. ובעת שה' יפרוק מעל צוארנו עול הגלויות וישיב את שבותינו, אז נהיה בן חורין ויופסק השעבוד ויהיה לנו מנוחת הגוף וברכות גשמיים לרוב, אז אף שהיה לנו מקום לשמחה על ישועת הגוף אעפ"כ לא נחשב זאת לישועה התכליתית, רק לאתחלתא הישועה, כדי שנבא על ידי ישועת הגוף שהשגנו מנוחת נפשינו לעבוד את בוראינו כאות נפשינו, וישועת הגוף יהיה רק סיבה לבא על ידה לישועה הרוחנית לעסוק בתורה ובמצות ה' בלי מפרעי, כמבואר ברמב"ם הלכות תשובה (פ"ח ע"ה), אז נשיג תכלית הישועה ויהיה ישועה גמורה דשייך בה שמחה. וכל זה לדידן דעיקר אצלינו ישועה הרוחני, משא"כ אצל הגוים דעיקר אצלם ישועת הגוף, על כן הם יהיו תמהין עלינו ויאמרו הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים, והבן. וה' יזכנו לזה במהרה בימינו אמן". עכ"ל המהר"ל של בעל 'אם הבנים שמחה'.

[**] בגליון נה - חודש אדר.

בירידת קרן הרשעים ישוּבו ישראל ממילא בתשובה

לאחר שהתקדש שמו הגדול בגויים, מקדש ה' את שמו הגדול על ידי עמו חבל נחלתו ומתקנם מגרומי הקלקול באמרו: 'אָשִׁיבָה יְדֵי עֲלֶיךָ וְאֶצְרֶךָ כְּכֹר סִינַי וְאֶסִּירָה כָּל-בְּדִילֶיךָ, וְאֶשִׁיבָה שְׁפֹטֶיךָ כְּבְרָאשְׁנָה וְיַעֲצִיבְךָ כְּבַתְחֻלָּה אַחֲרֵי-כֵן יִקְרָא לְךָ עֵיר הַצְּדָק קְרִיָּה נְאֻמָּה, צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדֶּה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה, וְשִׁבְרֵ פִשְׁעִים וְחֻטְאִים יִחָדְדוּ וְעֲזָבִי הִ' יִכְלֹ' (ישעיהו 6 כה-מ). ואמנם בתחילה נטו רגליהם משום "כִּי קָנַתִּי בְהוֹלִלִים שְׁלוֹם וְרָשָׁעִים אָרְאָה", "לִכְן יִשׁוּב עִמּוֹ הֵלֶם וְיָמִי מְלֹא יִמְצוּ לְמוֹ, וְאָמְרוּ אִיכָּה יָדַע אֵל וְיֵשׁ דַּעַה בְּעֵלְיוֹן, הִנֵּה אֱלֹהֵי רָשָׁעִים וְשִׁלְוֵי עוֹלָם הִשְׁגֹּנוּ חֵיל, אֲךָ רִיק זִכְרִי לְכָבִיד וְאֶרְחֹץ בְּנִקְיִין כְּפִי". אלא שלאחר שראו - "אֲךָ בְחֻלְקוֹת תְּשִׁית לְמוֹ הַפְּלֹתָם לְמִשׁוּאוֹת, אִיךָ הָיָה לְשִׁמָּה כְּרָגַע סָפוּ תִּמּוּ מִן בְּלֵהוֹת" (מסילת עמ, ג, יג, יד-ט) - מעתה אבד סכרם ובטל סיכויים ונודעה אפסותם, ולכן בושים הם ברע שבחרו בו, ותוורים למוטב לעבדו בלבב שלם בארצות החיים.

ואלו הם דברי ישעיהו בסיום החזון - "כִּי יִבְשׁוּ מְאִילִים אֲשֶׁר חִמְדְּתָם וְתִחַפְרוּ מִהַגְנוֹת אֲשֶׁר בְּחֻרְתָם, כִּי תִהְיֶה כְּאֵלֶּה נִבְלַת עֵלֶה וְכַגְנֵה אֲשֶׁר-מִים אֵין לָהּ, וְהָיָה הַחֹסֶן לְנִעְרָת וּפְעֵלֹ לְנִיצוּץ וּבְעָרֵי שְׁנֵיהֶם יִחָדְדוּ וְאֵין מִכְבָּד" (ישעיהו 6 כט-ל). כללות הדברים היא שיבושו מדרכיהם הרעים לאחר שיווכחו בריק ובהעדר של כל מה שאיננו לרצון לפניו יתברך. ■

במאמר הבא נסקור בפרטות את מקראות הישועה בחזון הזה, לאור מדרשי חז"ל בהם, ובנקל נבחין כי הנה זוכים אנו לראות בימינו אנו את תחילת התגשמות דברי הנביא.

ותאחזו בְּמִשְׁפָּט יְדֵי אֲשִׁיב נָקָם לְצָרֵי וְלִמְשַׁנְאֵי אֲשֶׁלֶם, אֲשִׁפִּיר חֲצֵי מַדְם וְחֻרְבֵי תֹאכַל בְּשֹׁר מַדְם חָלַל וְשִׁבְיָהּ מֵרֹאשׁ פְּרַעוֹת אוֹיֵב, הִרְנִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דַם-עַבְדָּיו יִקּוּם וְנָקָם יִשִּׁיב לְצָרָיו וְכֹפֵר אֲדַמְתוּ עִמּוֹ' (דברים 32 מ-מג). כך גם כאשר ישעיהו מציג במקום אחר את הישועה שתהיה בדור שכולו חייב, הוא מדגיש את הנקמה שתהיה בגויים, לאמר: 'וְיָרָא כִּי-אֵין אִישׁ וְיִשְׁתוּמֵם כִּי אֵין מִפְּגִיעַ וְתוֹשַׁע לוֹ זָרְעוֹ וְצִדְקָתוֹ הִיא סִמְכַתְּהוּ, וְיִלְבַּשׂ צִדְקָה כְּשָׂרָן וְכוּבַע יִשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ וְיִלְבַּשׂ בְּגָדֵי נָקָם תִּלְבַּשֵׁת וְיַעֲט כַּמְעִיל קִנְאָה, כַּעַל גְּמֻלוֹת כַּעַל יִשְׁלֵם חֲמָה לְצָרָיו גְּמוֹל לְאִיבָיו לְאִיִּים גְּמוֹל יִשְׁלֵם, וְיִירָאוּ מִמְעַרְב אֶת-שֵׁם ה' וּמִמְזֻרַח-שֶׁשֶׁם אֶת-כְּבוֹדוֹ כִּי-יָבוֹא כְנֶהֱ צֶר רֹחַ ה' נִסְסָה בוֹ, וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְלְשִׁבְיָ פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נָאֵם ה'." (ישעיהו 60 טו-ז).

ראה עמוד מא

והטעם מבואר, כי מאחר וישועת ישראל מתעוררת לבוא בגלל חילול שמו הגדול בגויים, על כן בא קידוש שמו בהשפלת קרן הגויים ובהרמת קרן ישראל. זאת מאחר שאילו לא תושפל קרן הגויים ששעבדו את ישראל, אין שמו הגדול מתקדש בתכלית, כי עדיין נראה שבסך-הכל הצליח להי ישראל לחלץ את בניו ממצר, ועדיין אין נראה כחו הגדול, הגובר על כל כח אחר. רק כאשר נפרע ממחללי שמו ורומס את כבודם לעפר - אז מתגלה כבודו בשלמות. ועל כן אמר בשירת האזינו על הנקמה והישועה המובטחת - "וְיָאוּ עֵתָהּ כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדֵי אֲנִי אֲמִית וְאֶחֶיהָ מִחֻצְיָי וְאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מְיָדֵי מִצִּיל" (שם 58 טו). וכן בישעיהו (שם) אמר "וְיִירָאוּ מִמְעַרְב אֶת שֵׁם ה'..."

ברית עולם

הרב מנשה בן-יוסף

[פרק ג]

פרושו של דבר, כי כל עם ועם - יש בו נקודה, שעושה אותו ממציאיות של יחידים מרובים למציאות של עם. ונקודה זו היא התכלית האחת המבוקשת על ידי כל היחידים כולם, שסביבה מתלכדים כל היחידים, ולמענה הם פועלים יחדיו. בדרך-כלל התכלית האחת המבוקשת על-ידי כולם היא טובת כלל האומה, שהרצון המשותף לכל יחידי האומה - הוא טובת כלל האומה, ולתכלית זו מוסר כל יחיד ויחיד את עצמו.

ואכן, מיציאת מצרים ועד חורבן בית ראשון, היתה כנסת ישראל בבחינה זו ככל האומות, שהרצון המשותף לכל יחידיה היה טובת האומה כולה, והתכלית של טובת האומה היא זו שהעמידה את כנסת ישראל כעם, אלא שנתייחדה כנסת ישראל בכך, שינהיגה לקבל את טובתה, היא אינה פונה אל רהבים ושטי כזב, או אל כוחה ועוצם ידה, אלא עיניה נשואות ותלויות לאהיה לקבל ממנו את טובתה.

אולם מבית שני ואילך, לא היתה עוד בקשת הטובה הכללית לתכלית המשותפת לבני העם, והיא כבר לא היוותה את הנקודה המחברת אותם להיות לעם, שכן בבבל היו הם יושבים בשלוה, והעולים לירושלים היו בעוני ובטורח המלאכה ובאימת כל סביבותיה^[*]. לא לטובתם עלו בני

הדברים נשאבו ממקור מים חיים דברי רבותינו בעלי חכמת האמת [ביחוד מדברי האר"י (ע"פ שער מיעוט הירח פרק 3) ומדברי הגר"א (ליקוטים שנסוף ס"ד לקוט 8) ותלמידו רי"א חבר (נצחור) להילנות פקודי היכלא שבע"ס)]. ואין כאן התימרות כלל וכלל לבאר את עומק דבריהם אל תכליתו, שדבריהם שגבו ועמקו במאד מאד, ומי יעמוד בסוד קדושים, אף כי אנוש כערכי. רק יש כאן נסיון להתחמם מרחוק כנגד אורן של חכמים, ולהבין על-פי דבריהם את הנוגע לדרכי העבודה והקשר עם ה' אלהינו.

עבודת ה' בנסת

ישראל בבית שני - אומת עבדי ה'

נתבאר בפרקים הקודמים, כי שתי צורות יש לה לשמירת התורה ועבודת ה' - יש צורה של שמירת התורה כהעמדת כלי לקבלת השפע והטוב האלהי, שאינו נשפע אלא בשמירת התורה וחוקיה, ויש צורה של שמירת התורה מצד היותה אמת בעצם.

ונתבאר עוד שם, כי בכללות, צורת העבודה מיציאת מצרים ועד חורבן בית ראשון, היתה העמדת כלי לקבלת השפע האלהי, ואילו מחורבן בית ראשון והלאה, נהפכה העבודה להיות עבודה לשם עבודה, מצד האמת, היקר והרוממות שיש בעבודת ה'.

ולא רק שינוי באופי עבודת ה' יש כאן, אלא שינוי מהותי בכל מציאות בנינה של כנסת ישראל.

[*] ע"פ לשון רש"י קידושין ס"א:

נשמרת ועבודת הקודש עומדת על מכונה - מוכנים הם לסבול עול כל שלטון. אך משפגעו בתורה ובמקדש, לא יכלו הם להבליג על הפגיעה ביסוד מציאות האומה.

ומי יצא למלחמה? הכהנים משרתי ה'. הם אלו שנושאים את יסוד מציאות האומה - שהוא, כאמור, עבודת ה' - בליבם. להם ראוי לצאת להלחם על המקדש, ומשנצחו, ונצח הענין הפנימי של כנסת ישראל - של הקודש והמקדש - נעשו הכהנים למלכים, והנהיגו הם את ישראל.

כך סבבה מציאותה של כנסת ישראל בכל ימי הבית השני, סביב המקדש וקדשיו. המרד הגדול פרץ בעקבות חילול המקדש, וכל כולו היה מלחמה על המקדש, כמתואר באריכות בכתבי יסופוס, ואף מרד בר כוכבא פרץ בתגובה לגזירות השמד ולחרישת המקדש. כשחרב המקדש נדם ליבו של הישוב, וזה היה תחילת סופו של הישוב בארץ הקודש.

החסרונות בבית שני בגין צביון זה של כנסת ישראל

לכאורה היה נראה לומר, כי צורה זו של כנסת ישראל, בה המבוקש המשותף של כל בניה, ומה שמעמיד אותה כעם, הוא הרצון לעבוד את ה' ולגלות את כבודו - היא הצורה היותר שלמה ומאירה של כנסת ישראל. אולם התבוננות מעמיקה תגלה, כי דווקא צורת העמידה הזו של כנסת ישראל, היא הייתה שורש כל החסרונות של בית שני, והיא זו שהביאה לבסוף לחורבנו.

מתחילתו לא שרתה שכינה בבית שני (יומם) עו, ולא היתה בו נבואה ולא אורים ותומים, שתי צורות הדיבור האלה לעמו. סיבת הדבר מבוארת בגמ' שם לדעת ריש לקיש, שהיא מפני שלא עלו ישראל כחומה לארץ, וכן כתבו רבותינו ריה"ל (ספרי הכותרי ממלך 3 כד), הגר"א (פס"ט 6) ועוד.

ולבאור עומק הדבר נראה, כי המון העם שבישראל - מבוקשו הוא קבלת טובה, ורק השרידים אשר ה' קורא, יחידי סגולה - הם אלו שכל מבוקשם ומגמתם היא עבודת ה' וגילוי

הגולה מבבל לארץ, אלא להקים בה מקדש ולעבוד בה את אדון כל הארץ, כמו שמפורש בעזרא (6 ט) - "וַיִּקְרְמוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לַיהוּדָה וּבְנֵימָן וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכָל הָעִיר הַזֶּה הֲיָאִיִּם אֶת רֹחוֹ וְלַעֲלוֹת לְבָנוֹת אֶת בֵּית ה' אֲשֶׁר בְּיְרוּשָׁלָּיִם".

מאז נשתנתה מציאותה של כנסת ישראל. תחת מציאות של אומה ככל האומות, שמה שעושה אותם לעם הם הצרכים המשותפים לכלל בני העם, נוצרה כעת מציאות של אומה, שמה שעושה אותה לעם, הוא הערכים המשותפים לכולם. מעתה עבודת ה' היא הנקודה המקשרת את כל ישראל, למענה הם נקבצים כולם ובאים לארץ, היא יסוד מציאותה של כנסת ישראל, והיא הדבר שעושה אותה לעם.

הדבר בא לידי ביטוי בכך, שבבית ראשון מלך מזרע דוד מבני יהודה היה ראש העם ומנהיגו, הכהן הגדול היה ראש לכהנים עובדי ה' במקדש, והסנהדרין היו מורים את העם את התורה. בבית שני, לעומת זאת, היה הכהן הגדול עם הסנהדרין - מנהיג האומה כולה^[*], כמו שראים אצל שמעון הצדיק, שהוא היה זה אשר בא לאלכסנדר מוקדון לבקש על המקדש. וכך היה כל ימי בית שני, אף בטרם מלך בית חשמונאי, ומלכי יון בכתביהם לישראל פנו לכהן הגדול ולחברי הסנהדרין (גרוסיה' בלשונם) ככתוב על ספרי יוספוס פלביוס.

זו היתה הסיבה לכך, שכל ימי שעבוד ישראל לפרס וליוון, לא פנו הם אף פעם למרידה במלכות, ורק משפגעו בצירוף נפשם - בקודש ובמקדש, נחלצו למלחמה. זאת, מאחר שישראל בבית שני הם עם התורה והמקדש. כל עוד התורה

[*] אמנם בתחילה היה גם זרובבל מזרע דוד מנהיג, עם יהושע בן יהוצדק הכהן, שכן מתחילה היה מועד בית שני להיות הבית האחרון, והתיקון השלם. אך משנכזבה תכלית זו, כיון שלא עלו כל ישראל וכדלהלן, אין אנו מוצאים עוד מנהיג מזרע דוד, אלא הכהן הגדול לבדו - הוא שמנהיג. ובאותו זמן שהנהיג זרובבל, היו גם נביאים, אך משפסק מלך מבית דוד פסקה גם נבואה, וכמו שיבואר ענין זה להלן.

בדמשך ימי בית שני, מלכו בית חשמונאי, ומלכותם נכחדה על ידי הורדוס הרשע, ולא נותר מהם שריד, כמ"ש (קידושין טז) – "כל מאן דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא".

והרמב"ן בפירושו לחומש (נבאשית מט ז) תמה איך קרה כך לכהנים הצדיקים שמסרו נפשם על קדושת ה', שכלה זרעם בענין רע כזה, וכתב שחטאו בשני חטאים – האחד, שעברו על צוואת הזקן, שציווה לא יסור שבט מיהודה, ועוד – שאין מעמידים מלכים כהנים, והם העמידו את עצמם למלכים אע"פ שהיו כהנים.

וישרש שני אלו החטאים אחד הוא, שאת ענין בקשת הטובה בישראל, מייצג שבט יהודה וביחוד דוד המלך, שכל מציאותו היא בקשת אור וטוב ה', עד שאמר על עצמו – יאני תפילה'. הכהנים, לעומת זאת, הם עובדי ה' ומלמדי התורה. והנרצה בעיני ה' הוא, שאת העם ינהיג דוד, שהוא מיהודה, והיינו שמציאות העם תהיה עם מבקש טובה, ומתוך מציאות זו העם יתקרב לאהיו. אך בני חשמונאי עברו על זה, וכשלקחו הם את הנהגת העם – העמידו את כל מציאות העם כאומה של עובדי ה'.

ובדמשך מלכותם, נעשה יוחנן כהן גדול צדוקי, וע"פ המבואר אצל יוספוס, הוא זה שחידש את הצדוקיות. ושם מסופר, כי בהיות ואשתו נשבית, ורצה להתיר לו את השבויה,

בכל עוה, וירשו את הארץ ביד רמה. וכן אמרו רבותינו (נבאשית טז) – "ראויים היו ישראל לעשות להם גם בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע, אלא שגרם החטא". ויש לדויק, כי לא אמרו 'בימי זורובבל', אלא 'בימי עזרא', שהוא עלה יותר מעשרים שנה לאחר פקידת כורש, ועד שעלה לא נתקדשה ארץ ישראל, כמפורש בערכין (יג), מפני שרק בעלייתו נחשבה הארץ ירושה לישראל. הרי, שעליית זורובבל לא היתה ראויה להיות ביד רמה, רק עליית עזרא, והיינו שהתכנית האלוהית היתה, שמתחילה יעלו ישראל לבנין המקדש בלא גאולה, ואח"כ יגאלו ביד רמה, אלא שגרם החטא, והוא החטא שלא עלו כולם עם זורובבל, ועל כן גם השלב של הגאולה וירושת הארץ שנעשה על ידי עזרא – לא היה ביד רמה.

כבודו. ומכיון שהעליה לארץ – תכליתה לא הייתה ע"מ לקבל טובה, אלא למען עבודת ה' ובנין המקדש, לא רצו רוב העם בעלייה זו, ונשארו בבבל. לארץ לא עלו מבקשי טובה, כי אם אותם יחידים החפצים בעבודה. הישוב המתחדש בארץ, לא היה מאוחד סביב בקשת טובה, אלא סביב עבודת ה'.

מאותו טעם עצמו לא שרתה שכינה, ולא היתה נבואה, ולא אורים ותומים, שהנבואה והאורים והתומים – אין עיקר ענינם להורות את ישראל איך לעבוד את ה', שהרי אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה, ולכל התלוי בעבודת ה' אין נצרך נביא ולא אורים ותומים^[*]. הנבואה והאורים והתומים ענינם הוא להורות לבני ישראל את דרכי טובתם, היצאו למלחמה אם לאו, הינתנו אויביהם בידיהם אם לאו, וכשהייתה כנסת ישראל מבקשת את טובת עצמה ונושאת עיניים לקבל את טובה מאהיה, היה אף הוא מתגלה לה, ומאיר נתיבותיה. אולם כאשר עיניה של כנסת ישראל אינן נשואות עוד לבקש טובה, וכל מגמתה היא העבודה – אף ה' אינו מתגלה לה השפיע לה טובה. ועל כן, כשהעולים לארץ לא היו מבקשי הטובה, אלא רק העובדים מאהבה – לא שרתה בבית השכינה, השוכנת להיטיב למבקשי טובתה.

והנה חטא ישראל בכך שלא עלה כל העם בבית שני, אך נראה שלא היה החטא בכך שלא נתעלו כל העם למדרגה שתהיה כל מגמתם עבודת ה', אלא שהיה להם להבין, כי על-ידי בנין המקדש ועבודת ה' תשוב הטובה להתגלות עליהם. ואף שמתחילה לא נתגלה ה' כמושיע ישראל, ולא העלם לארץ כמלכם וגואלם, היה להם להבין, כי אם יעלו לבנות את המקדש, שוב תשוב עליהם גם הטובה המקווה בעקבות כך^[**].

[*] בכללות כך היו פני הדברים, אם כי בתחילת בית שני הוצרכו לנביאים להורות להם כמה פרטים בעניני המקדש כמ"ש נבמ' (נבאשית טז).

[**] ונראה, כי התכנית האלוהית הנרצית היתה שמתחילה לא תינתן לישראל הארץ, רק הזכות לבנות בה את המקדש, ואם יעלו לבנות המקדש תתגלה עליהם הטובה האלוהית

סיבת החיסרון בצביון זה של כנסת ישראל

ובאמת יש להבין, שהרי לכאורה היה נראה, כי צורה זו - שהמאחד של כנסת ישראל ומה שעושה אותה לאומה הוא עבודת ה' ושמירת התורה - היא הצורה היותר שלמה ומתוקנת. ואיך יתכן, אם כן, לומר כי זה היה שורש החסרונות וקלקולי בית שני, מה שמוכיח שאין זו הצורה הרצויה בעיני ה'.

והביאור בזה, שאף אם אמנם מצד ישראל, יש התגלות יופי מיוחד, ושלמות גדולה בעבודה מאהבה שלא על-מנת לקבל פרס - מכל מקום אין זה המכוון האלי, ולא זו מגמת ה' יתברך בעולמו ולא בבחירתו בישראל. וזאת, כי עיקר רצון ה' בבריאת עולמו ובבחירתו בישראל היא להשפיע טובו לעולמו ולעמו, ודבר זה אינו מתקיים בזמן שאין כנסת ישראל אומה מבקשת טובה, שאם אין בקשת טובה - אין השפעה.

ובפרק הראשון מסדרה זו נתבאר, שישנו הרצון האלי בטובת ישראל, וישנו הרצון האלי בפרטי התורה והמצוות. ואם אמנם מצד הרצון האלי בפרטי המצוות, הרצון החפץ בצדקה ומשפט, בקדושה ובטהרה, אזי כשכנסת ישראל עומדת באופן זה של אומה ההולכת בדרכי ה' הישרים, וזה כל מהותה - אז היא מוצאת חן בעיניו ביותר, אבל מצד הרצון להשפיע לישראל טובה - רוצה ה' יתברך דווקא באומה שנושאת אליו עין לקבל את טובו וחסדו.

ואין כבודו של האדון ברוך הוא שלם כשהולכים אחריו הצדיקים מוסרי הנפש, שאינם חפצים אלא באמת מפני שהיא אמת, שבזה אין נגלה אלא שה' הוא האמת והצדק, אבל לא נגלה שהוא מקור כל הטוב בעולם. כבודו ניכר דווקא כשהולכים אחריו גם מבקשי הטובה, החפצים בטובתם האישית, ואותה הם רואים בו, שזהו גילוי היחוד. אז נראה ונגלה,

והשבויה אינה אסורה לכהן אלא מדרבנן - מרד בגזרות חכמים.

והנה בכל ימי בית ראשון היו מלכים רשעים רבים, ולא גרם זה קלקול בדת, ואילו היה יוחנן כהן גדול מלך סתם, והיה עובר על איסור דרבנן - לא היה נעשה מזה קלקול כל-כך גדול. אך בהיות והוא לא היה רק מלך, אלא היה מוסר התורה^[*], כהן ונביא^[**] ומייצג התורה - על כן כשרצה להקל לעצמו, היה מוכרח להקל בשם התורה, ולשם כך השחית את התורה, וחידש את הצדוקיות, ומשם צץ המטה פרח הזדון, וקמה עדה סוררת זו. ובניו אחריו השחיתו התעיבו במעשיהם מאוד, הלא הם כתובים על ספרי דברי הימים לפלביוס.

וחרב הבית בחטא שנאת חינוס, חטא אופייני לאומה שהמאחד את בניה הוא ערכים משותפים, שכאשר הם חלוקים ביניהם בערכים, וכל אחד סבור שחברו הוא רשע ורע, אין עוד מה שיחבר ביניהם, מה שאין כן באומה שהמחבר את בניה להיות אומה, הוא בקשת הטובה המשותפת שלהם, שאף אם יהיו ביניהם חילוקי דעות - הצורך המשותף מאחד אותם. ואף אם יהיו חילוקי דעות ביניהם על האופן להגיע אל הטובה המשותפת, לעולם לא ילחמו זה בזה עד כדי חורבן האומה, שכן כל חילוקי הדעות אינם אלא איך להגיע לטובת האומה, וחורבן האומה וודאי אינו בכלל טובת האומה.

נמצינו למדים, שיסוד כל חסרונות הבית השני נולדו מכך, שלא נתחדשה בבית שני מציאות של אומה, שהמאחד אותה הוא בקשת הטובה המשותפת, אלא רק בקשת עבודת ה' ושמירת התורה - היא העושה אותם לאומה.

[*] שהוא גור על הדמאי ותיקן כמה תקנות המבוארות בסוף מעשר שני וסוטה.

[**] כ"כ פלביוס בהפרוזה, וכתב, שזכה לשלושה כתרים - מלכות, כהונה ונבואה. אמנם גם כהו"ל מבואר, שזכה לרוב"ק, כמ"ש (פסטי לג.) - "יוחנן כהן גדול שמע בת-קול מבית קדש הקדשים, שהוא אומר, נצחו מליא דאולו לאגחא קרבא לאננוכיא".

יותר, בקבלתה את התורה מאהבה, ובדבקותה בה' אע"פ שהוא לא השפיע לה מטובו, אך לא היו עיניה נשואות לקבל את השפע, וכל חפצה לא היה אלא בעבודה.

ורבותינו בעלי הסוד למדונו, ששני צבינות אלו של כנסת ישראל, מושרשים הם ברחל ובלאה אשר בנו שתייהן את בית ישראל, שנאמר "ועיני לאה רכות, ורחל הייתה יפת תואר ויפת מראה" (בראשית כ"ט). לאה נשתבחה בעיניה הנאות כתרגום אונקלוס שם, הדומעות בתפילה כדרשת חז"ל שם (בראשית רבה ע טו, נגה נמלא קנה. ועוד), והיינו בעיניים הנשואות לקבל טובה, ומזרעה מלך דוד, שאמר "עיני תמיד אל ה'" (ספירס כה טו), ושלמה בנו בנה את הבית הראשון, להיות מקום לתפילה. ורחל נשתבחה ביופיה, ודייקו רבותינו, שברחל לא נזכרו העיניים, ועל כן קראוה בספר הזוהר "עולמתא שפירתא ולית לה עינין" (זוהר שמוט כה), כלומר שהיא יפה ביותר, מצד עבודתה במסירות נפש ובאהבה, אך מסיבה זו עצמה - אין עיניה נשואות לקבל טובה.

וגדול כאב כל העולמות, על המצב שהוא כביכול מוכרח, שכשהחתן עומד בכבודו ובהדרו, כשהכלה רואה בו את מקור טובה, והיא באה לקבל ממנו את השפע - אין ניכר אז יופיה של הכלה, שהרי לקבל שפע היא באה. וכשהכלה עומדת ביופיה, ועובדת מאהבה שלא ע"מ לקבל פרס - אין ניכר אז יופיו של החתן, שכן יופיה מתגלה דווקא בהסתור פני טובו, כשאין הוא פונה להשפיע לישראל טובה. והעולמות כולם מצפים לבית השלישי, ולתיקון השלם, אז יכהן החתן פאר, והכלה תעדה כליה. לא יכהן עוד אור פני החתן את יופי הכלה, והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים. ■

ועל כך בעזרת ה' - בפרק הבא

כי הוא מקור כל טוב וכל אור, ואין עוד מלבדו!*

ועל כן מצד ה', היה הרצון שיעלו כל המון ישראל לארץ, עם כל מבקשי הטובה שבהם, לבנות את המקדש, כדי להשיג על-ידי זה את טובם, ואז יגלה עליהם טובו, וימלוך עליהם מלך מבית דוד, שמבוקשו היא טובת העם, ואז היה התיקון השלם. אולם כיון שמתחילה לא נגלה טוב ה' על ישראל, ולא ניתנה הארץ לישראל לרשת אותה, לא בטחו המון העם בישועת ה', ולא הבינו כי בעלייתם ארצה יקבלו את הטוב אשר הם מבקשים, ולא עלו אלא אלו שאין מבוקשם קבלת הטובה, אלא עבודת ה' לבדה, וקמה לה כנסת ישראל בארץ באופי ובצביון של אומה, שכל מהותה ורצונה המשותף הוא עבודת ה', ונדחה התיקון השלם אל הבית השלישי, שיבנה במהרה בימינו.

וכלל הענין הוא, שמצד אחד, כנסת ישראל יפה יותר, בהיותה שומרת את התורה ואת המצווה באהבה, מצד היותם אמת בלא בקשת טובה. ומאידך, הקב"ה חפץ בכך שכנסת ישראל תישא את עיניה אליו לבקש ממנו טובה, וכשאין זה כך, אין רצונו מתמלא, ואין כבודו נגלה. ובבית ראשון היו ישראל בבחינת נושאי עיניים למעלה, מבקשי טובה מאת ה', אע"פ שלא היו יפים כ"כ במעשים, שלא עבדו מאהבה, אלא לקבל טובה. ואע"פ כ מצד ה' היה זה יותר נרצה מן המצב בבית שני, שאמנם כנסת ישראל הייתה אז יפה

[*] וכן הוא בכל אדם ואדם, שיש בו גוף - צרכים ורצונות אנוכיים, ונשמה - מוסר פנימי וביקוש האמת. ואין כבודו של האדון ב"ה נודע כשרק הנשמה הולכת אחריו, והאדם מכיר כי האמת היא ללכת אחרי ה', אלא דווקא כשהגוף גם הוא משלים עם הנשמה ללכת אחרי ה', בהכירו כי שם נמצא כל טובו, וזה גילוי היחוד. ועי' בדרך ה' (ס"ב פ"ד), שכתב על ענין דומה לזה, שרצון ה' היה, שמתוך החומר עצמו והעסק הגופני, ישג האדם את השלמות וההתעלות אל הוֹך והמעלה, ואדרבה - השפלתו תהיה הגבהתו, ומשם יקנה יקר וכבוד שאין כמוהו, בהיותו הופך את החושך לאור ואת הצלמוות לנוגה יורה.

אגודת קהילת ציון

הועידה הארצית הרביעית

אנו מתכבדים להזמין את כלל ציבור יראי ה' לועידה הארצית הרביעית של "אגודת קדושת ציון - התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש", בה נתכנס בולנו כמדי שנה ליהודות להשי"ת על הניסים והנפלאות שעשה בימים אלו והשנה - בסימן 'קבלת התורה כאומה בארצה' - תתקיים הועידה ביום המיוחס ותמשך לתוך ליל שישי אור ל'ג' בסיוון התשפ"א - היום בו נחו מאיביהם בששת הימים בתשכ"ז בהשתתפות רבני קדושת ציון, רבנים חשובים נוספים ואישי ציבור

בראי החיסטוריה: מלחמת הרומאים וסוד קיום התורה'

דברים מאת יו"ר האגודה הרב יהודה אפשטיין - 'קבלת התורה כאומה בעת גאולתן של ישראל'

התכנסות ותפילת מנחה בשעה 6:30 דברי פתיחה וברכת רבני 'קדושת ציון'

לאחר מכן יתקיים זיץ אל תוך הלילה בשירי רגש וכיסופין לגאולה השלמה עם בעל המנגן ר' יצחק גיימן

המשא המרכזי מאת הראשון לציון הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א, רבה של ירושלים - 'ישועת ה' על עמו ונחלתו'

נאומי של הגאון רבי זאב לך שליט"א, רב המושב מתתיהו - 'יחן ישראל נגד ההר': נחיצות אחדות האומה בקבלת התורה'

איש ירושלים הרב ישראל גלים ינחה את האירוע תוך שילוב עדויות וסיפורים מפעמים מהניסים אשר נעשו לאבותינו

הרצאה מרתקת ומצגת מאת המרצה הנודע הרב ישראל גולדווסר - 'המאבק על קיום התורה בארץ ישראל'

נאומי של הגה"צ רבי מנחם מנדל טוביאס שליט"א מרבני האגודה, אב"ד דרכי שמואל - 'שבחה של ארץ ישראל וההודאה לקב"ה על כיבושה וניסי המלחמה'

בתכנית:

עזרת נשים במקום

שי מיוחד יוענק לכל משתתף

כיבוד עשיר יוגש

הועידה תתקיים באולם המפואר 'שירת ירושלים' ברח' כנפי נשרים 64, ירושלים

דרכי הגעה - קוים: 52,55,56,59,64,65,69. מתחנה מרכזית: קוים 6, 54, 74, 75 [67 - ירידה ברח' בית הדפוס] הועידה תועבר בשידור חי לארה"ב. פרטים למעוניינים בדוא"ר kdst.office@gmail.com

במקום תתקיים מכירת ספרים בענייני א"י וגאולה. מחברים המעוניינים למכור מספריהם יצרו קשר בכתובת הדוא"ר של האגודה

ואתם תהיו לי ממלכת נהנים וגוי קדוש

ואם אין אתם מאמינים הרב מאיר גולדמינץ

הפסוקים הם רבים, החל מתורת משה - "וְשָׁב ה' אֵלֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ וְרַחֲמֶךָ, וְשָׁב וּקְבָצֶךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפִּיצֶךָ ה' אֵלֶיךָ שָׁמָּה" (דברים ל ג). ועוד רבות בנביאים, לדוגמא - "וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם, וּקְבָצְתִי אֶתְכֶם מִכָּל־הָאָרְצוֹת, וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל־אֶדְמַתְכֶם" (יחזקאל לו כד).

שנו רבותינו: **בשעה שמלך המשיח בא, עומד על גג בית המקדש, והוא משמיע להם לישראל ואומר: 'ענוים הגיע זמן גאולתכם, ואם אין אתם מאמינים, ראו באורי שזרחת עליכם. זהו שנאמר: 'קומי אורי כי בא אורך, וכבוד ה' עליך זרח'. (ילקוט שמעוני רמז רנ"ט).**

והנה, הגלויות הלכו והתקבצו לארץ ישראל. במאתיים השנים האחרונות ה' קבצנו מארבע כנפות הארץ, עד שמספר היהודים היום בארץ ישראל הוא למעלה מפי עשרה מיוצאי מצרים, ויותר מפי מאה וחמישים משבי ציון בימי עזרא. האם מי שאינו מכיר בכך שהתחילה הגאולה אינו דומה לאלו שעליהם נאמר במדרש "ואם אין אתם מאמינים"?

אם המשיח כבר באו וזיתן המקדש כבר בנוי, כיצד זה יתכן שנצרך לומר - 'ואם אין אתם מאמינים'?? היתכן שיהיו כאלו שלא יאמינו שהגיעה הגאולה?

והמדרש כותב זאת מפורשות: "ואם אין אתם מאמינים..."

ונראה, כי המציאות גדולה וחזקה מכל תירוץ למדני שיכול להאמר!

מילים מרטיטות אלו שבמדרש, שהפכו לשיר מעורר כיסופים, המרטיט בלב כולנו את הכמיהה לשמוע קולו של משיח, מעוררים תמיהה גדולה -

המדרש מתאר מציאות, בה מלך המשיח כבר בא. לא רק שהמשיח כבר בא, אלא בית המקדש כבר בנוי, ועל גגו עומד מלך המשיח. וכעת הוא בא לחזק את לבות ישראל, לעודדם, ולהשמיע לעם ישראל שהגיע זמן הגאולה.

והוא מוסיף: 'ואם אין אתם מאמינים, אזי יש לו הוכחה - ראו באורי שזרחה'.

וקשה, אם המשיח כבר כאן ובית המקדש כבר בנוי, כיצד זה יתכן שנצרך לומר - 'ואם אין אתם מאמינים'?? היתכן שיהיו כאלו שלא יאמינו שהגיעה הגאולה?

והמדרש כותב זאת מפורשות: "ואם אין אתם מאמינים..."

ונראה, כי המציאות גדולה וחזקה מכל תירוץ למדני שיכול להאמר!

הנביאים כולם כשנבאו על הגאולה - הדבר המרכזי עליו הם דברו היה קיבוץ גלויות.

מעבר לכך, דעת שמואל בגמרא, וכמוהו פסק הרמב"ם להלכה, היא ש"אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד" (מכות לז:). הגדרת הדברים, שכאשר ישנו שעבוד מלכויות הרי זו גלות, וכאשר פסק שעבוד מלכויות - הרי זה ימות המשיח. [נאמנם יש הבדל בין מלכותו של מלך המשיח עצמו לבין ימות המשיח. מלך המשיח מדרגתו גבוהה מאוד, ואילו ימות המשיח משמעם שאלו ימים שבהם כבר יש מלכות בישראל, שעליה בעתיד מלך המשיח יוכל למלוך, וכעת הם הכנה למלכותו של משיח, אך עדין מלך המשיח לא בא. ויש להאריך ולא כעת].

מה פירוש "שעבוד מלכויות"?

והנה מול עינינו מתקבצות גלויותיהם של ישראל ופסק שעבוד מלכויות. עם ישראל חזר לארצו, חי חיי חרות בעצמאות מדינית, שולט במרחבים גדולים מתוך ארץ ישראל, ובידו היכולת להתקדם עוד ועוד, אם רק ירצה.

והנה, עובדה! ישנם רבים וטובים, שאינם רואים כאן דבר הקשור לגאולה. בעיניהם, מדובר בגלות גמורה - 'גלות בין יהודים' נמי הוא העם הנגאל², 'חושך כפול ומכופל'. התקדמות חלקית או גשמית, שגם עליה דברו הנביאים, אינה חשובה בעיניהם למאומה, כל עוד לא הגענו אל הגאולה הרוחנית בשלמותה.

מדוע זה קורה?

הרמב"ם כתב אודות ימי המלך המשיח בסוף הלכות מלכים ומלחמותיהם (ע"ט) - "ובאותו הזמן לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה. ולא קנאה ותחרות. שהטובה תהיה משפעת הרבה. וכל המעדינים מצויין כעפר. ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד".

עומדים עם ישראל ומצפים, שלא יהיה לא רעב ולא מלחמה, לא קנאה ולא תחרות, ובפועל יש מלחמות, ועדיין ישנם רעב ותחרות, ומקברים אנו את בנינו הנרצחים בידי אויב, וזרים מנסים לגזול מאיתנו את ארצנו, וגם המצב הרוחני של עם ישראל רחוק מלהיות מושלם כפי שציפינו שיהיה בעת הגאולה, ועסק כל העולם אינו ממש לדעת את ה'.

ועולה זעקה הקורעת את הלב - רבש"ע, איה הבטחותיך? אם הגענו אל הגאולה, איך לא מתקיים מה שפסקת בתורתך 'ובאותו הזמן'? רוצים אנו גאולה שלמה, לא גאולה חלקית. סבלנו שנים כה רבות בגלות, למען קיום היעודים כולם, לא רק חלקם!

ואם ננסח זאת אחרת, הטיעון הוא כזה - אם יעודי הגאולה כולם אינם מתקיימים, סימן שזו לא גאולה, ולא עליה דברו הנביאים.

על כך אומר המדרש - "אם אין אתם מאמינים..." יש שאלות, והן כואבות!

שעבוד מלכויות פירושו שהגויים שולטים עלינו. ביטול שעבוד מלכויות פירושו, שהגויים אינם שולטים עלינו, אלא אנו בני חורין, ומנהלים את חיינו על פי שיקול דעתנו.

אני מכיר את הטענות, שההתנהלות כאן אינה על פי תורה, וכן שעדיין שעבוד מלכויות לא פסק לגמרי, ואין אנו יכולים לעשות ככל העולה על רוחנו, אלא נאלצים להתחשב בדעתם של אומות העולם.

אך הנושא איננו האם הגיעה הגאולה השלמה. ברור שעדיין לא. הנושא הוא האם היא התחילה. וודאי ששעבוד המלכויות כפי שהיה לאורך שנות הגלות, בהם הגויים שלטו עלינו ואנו היינו נתונים למרותם, עם רדיפות ופוגרומים, גזירות ואינקוויזיציות - שעבוד זה כבר בטל מעל צווארנו, והתחילה עצמאות ישראל.

מלבד זאת ראוי להעיר, כי ביטול שעבוד מלכויות אין פירושו שננהג על פי תורה. זה הדבר הרצוי ולשם צריך לשאוף. אך אדם בן חורין, וכן עם ישראל כאשר הוא בן חורין - הגדרתו היא שהוא מחליט בעצמו כיצד הוא רוצה לנהוג. אם הוא רוצה לנהוג על פי תורה, ביכולתו הדבר, כי אין שום גורם חיצוני שימנע זאת ממנו. אם עד כה לא היה ביכולתו לכונן את ממלכת התורה ולהשתית את כל חיי האומה לאור התורה הקדושה, מעתה אין הדבר תלוי אלא בו. כמוכן, שמצב כזה מחייב אותנו הרבה יותר, ומה כואב הלב כאשר כלל ישראל טרם הגיע להבנה, ולפיה מדינתו אינה יכולה להתנהל אלא על-פי ההלכה המסורה. אנו שואפים ופועלים בכל כוחנו, שחלום זה אכן יתממש במהירות האפשרית, אך גם כיום - מכלל שעבוד מלכויות כבר יצאנו!

באותה מידה, מאז שקמה עצמאות ישראל, פג תוקפו של שעבוד המלכויות. גם אם הדרך עוד ארוכה להגיע לחרות מלאה, ועדיין מתחשבים אנו בדעתם של אומות העולם, מכל מקום ניתן לומר בוודאות, כי עיקרו של שעבוד מלכויות כפי שהיה לאורך כל שנות הגלות - כבר מאחורינו. מה גם שכבר כעת ביכולתו של עם ישראל להחליט לשלם מחיר מסוים, ולא להתחשב בדעתם של נשיאי אומות אחרות.

אינו בנוי הרי העיקר חסר מן הספר, וכאשר בית המקדש כבר יהיה בנוי, הכל יסכימו שהגאולה כבר הגיעה?

בא המדרש ומלמד אותנו, שהמציאות ממש אינה כך.

גם כאשר מלך המשיח יבוא, וגם כאשר בית המקדש יהיה בנוי והמשיח יעמוד על גגו, עדיין יהיו כאלו שעליהם נאמר - 'ואם אין אתם מאמינים'.

בן, המדרש כבר צפה מראש. כי מי שאינו מבחין בתחילת הדרך כי פקד ה' את עמו, ומשמים מכריזים - 'ענווים, הגיע זמן גאולתכם', ומי שאינו רואה זאת תוך כדי הדרך, כאשר הגלויות מתקבצות לארץ ישראל ועם ישראל זוכה לעצמאות מדינית - מי שאינו רואה כל זאת, לא יראה זאת גם כאשר בית המקדש יהיה בנוי והמשיח יעמוד על גגו. עדיין בעיניו יחסר משהו שלדעתו עתיד להיות בגאולה השלמה.

ואף אנו נאמר להם כבר כעת כדברי המדרש עצמו - 'ראו באורי שזורח'.

ראו זאת אף קודם שביית המקדש נבנה.

ראו, שהתהליך התחיל כבר מזמן.

ראו את המציאות מול עיניכם, את הגלויות שהתקבצו לארץ ישראל.

פשוטו ראו - "שְׁאֵי־סָבִיב עֵינֶיךָ, וְרֵאֵי, כְּלָם נִקְבְּצוּ בְּאֶרֶץ, כְּנֵיף מִרְחוֹק יָבֹאוּ, וּכְנֹתֶיךָ עַל־צַד תִּאֶמְנֶה. אֲזַ תִּרְאֵי וְנִהְרַתְּ, וּפְחַד וְרָחַב לְכַבֵּד" (שעיה 40-7 p).

אך יש גם תשובה - "ראו באורי שזורח!"

ראו את מה שכבר יש, ותבינו שהגיע זמן גאולתכם.

נכון, אתם רוצים את מה שהבטחתי ועדיין לא קיים.

אתם מצפים לקיום כל דברי הנביאים - "ודבר אחד מדברייך אחור לא ישוב ריקם".

אתם תובעים זאת בצדק! עוד יבוא היום, וגם זה יגיע.

אך תתעוררו, שהגיע הזמן. הגיע זמן הגאולה, וגם אם היא כעת חלקית, כך דרכו של תהליך, שהוא הולך ורבה עד שהוא מגיע לשלמות. 'ענווים, הגיע זמן גאולתכם'. תמה תקופה הגלות, וה' פקד את עמו. 'ואם אין אתם מאמינים' - אם כל עוד הגאולה איננה שלמה, אינכם מאמינים שאכן הגיעה שעתה, אז 'ראו באורי שזורח' - ראו שהאור כבר התחיל להאיר.

אנו חיים בתקופה, בה אור וצל משמשים בערבוביה. ישנם אורות גדולים לעומת הדורות שקדמו לנו, ויש גם צללים כואבים. עדיין לא הגענו אל המנוחה ואל הנחלה. 'אתחלתא', קוראים לזה. אתחלתא איננה הגאולה השלמה, אך היא בהחלט תחילתה של הדרך. אומר לנו הקב"ה - 'ראו באורי שזורח'. ראו, שהגיע זמן גאולתכם. ראו, שהתחיל כבר תהליך של גאולה. ראו את איילת השחר, כי כבר בקע אורה.

חושבים אתם, כי רק כעת, כאשר באמת חסרים דברים הרבה, ישנם יהודים שאינם מאמינים כי פקד ה' את עמו, ותהליך הגאולה כבר התחיל?

חושבים אתם, כי הסיבה המעכבת מלראות בשיבת ציון גאולה הוא חסרון המקדש, כי כל עוד

חיבת הקודש

שמחה אהבה ודבקות לארצו ונחלתו של מלך מלכי המלכים

בית ראובן - לגלות את המצווה היקרה ביותר מבין כל מצוותיך - קניית בית בארץ ישראל (כולל הלכות, הנהגות ועובדות מגדולי ישראל, עם סדר חנוכת הבית).

ונטעתם - האם לטעת עצים בגינה? ולמה? איזה עצים לטעת? כמה עצים? האם כדאי להשקיע בקניית חלקת שדה? והיכן?

פירות הילולים - להראות לילדים את הפלא והיופי הטמון בפירות - מתנת הבורא באהבתו - מחזק בהכרת טוב ה'.

מזמור לתודה - חוברת נפלאה עם באורם של חכמי ישראל על מזמור לתודה - כולל דיסק שירים.

פוקס הפלא - כמה דקות ביום לכתיבת חסדי ה', המחוללות נסים ונפלאות! המתכון לשמחת חיים.

משלוח עד הבית - **055-6785647**

מהות המאבק מול האויב על ארצנו והלקח העולה עבור היהודי החרדי הרב יהודה אפסטיין

משמעות לחיים יהודיים בלא ארץ-ישראל, וחז"ל בטאו בצורה הברורה ביותר את אותו עיקרון יסוד בספרי בעקב (פסקה מג), שהובא ברש"י וברמב"ן, אשר קבע כי קיום המצוות בחוץ לארץ אינו אלא בבחינת 'הציבי לך ציונים', שכשנשוב לארץ – המצוות לא תהיינה חדשות עבורנו.

ארץ-ישראל היא, אם כן, המקום בו עם ישראל מקיים את חייו, שאינם אלא קיום הברית עם בורא עולם, חיים משותפים לאור תורתו, פניה אליו בכל צרכינו ובטחון אמיתי ככך שהוא לבדו יושיענו מכל צרה, יספק את צרכינו בגוף וברוח ויהיה ל'אהינו לכל דבר וענין. כנגד היעוד הזה עומדים יושבי הארץ, אשר רואים בעם ה' גולנים, ולא לחינם טרח רש"י בפסוק הראשון בתורה להביא את אותו מדרש, ולפיו כל סיפור בריאת העולם לא נועד אלא להפקיע מאותה טענה.

אך לנו כיהודים חרדים חשוב במיוחד להתבונן בעובדה, שבמקרה שהוזכר לעיל, כמו במקרים רבים אחרים – האויב הפלשטיני בחר דווקא ביהודי חרדי כמטרה לחיצינו, והדבר אומר דרשני.

הרי ניתן היה לחשוב, שלנוכח ההתנגדות החרדית המפורסמת לתנועה הציונית ולנוכח ההתעלמות היחסית של הנציגות החרדית בציבור מאותו מאבק – יבינו בני השפחה, כי החרדים נמצאים 'מחוץ למשחק'. אויבי ישראל הגדולים והקיצוניים ביותר – אירן, חיזבאללה, חמאס ועוד – כולם טורחים מפעם לפעם להדגיש, כי אין להם בעיה עם יהודים לכשעצמם, אלא רק עם 'ציונים'. הם אף מקיימים קהילה יהודית באירן, ששומרת אמונים לשלטון האייתולות וכי יש להם ברה[?], ואף ארחו יהודים חרדים מהסוג הבוגדני והנאלח ביותר בטהרן לצורך תעמולותם כנגד מדינת ישראל. ולאור כל זאת, נשאלת

האירוע המחפיר, בו גוי נקלה ושפל מבני השפחה סטר את לועו של יהודי בן-מלכים, בחור ישיבה, נזר הבריאה, בלבה של ירושלים בירת ישראל בעת נסיעה ברכבת הקלה – אותה רכבת קלה, אשר החברה שהפעילה אותה התפארה במיזמי דו-קיום מטופשים חדשות לבקרים – אירוע זה מצריך ברור יסודי אודות מצבנו בארץ והיחס לאותו אויב אכזר, אשר נעשה נועז ובוטח בעצמו ביחס ישיר להסתנות, לתבוסתנות ולפחדנות שמגלים אנחנו, היהודים. אבל כמו בכל אירוע אליו אנחנו נדרשים מעל גבי במה זו, נשתדל להתמקד יותר פנימה, להבנה הפנימית שלנו אודות המאורעות, ומשם נסיק את המסקנות העולות.

ראשית כל יש להפקיע את אותה מחשבה אווילית, ולפיה מדובר במיעוט קיצוני, אשר אינו מקבל את ריבונותנו בארץ. אילו סבר אותו ערל, כי אין לו גיבוי מחבריו, משכניו, ממידועיו, למה שהוא עושה – לא היה עושה זאת. העובדה שלא בוש לפרסם את מעשיו בלא כל נסיון להסתתר ולטשטש את הראיות המובילות אליו – עובדה זו אומרת הרבה מאד על הסביבה בה הוא חי, החינוך לתוכו גדל, המאוויים והשאיות של בני עמו והעיוורון של כל אותם יהודים, הטומנים את ראשם בחול כבת-יענה, ומפטפטים על דו-קיום.

וכדרכנו בכל מקום, ננסה להגדיר את מהות המאבק על ארץ-ישראל בעיניים תורניות, תוך ירידה לשורש הדברים, וכפי שהנחילוננו חז"ל ורבותינו מאורי האומה.

כבר הובאו בגליונות השונים ובמדורים המגוונים מאות ואלפי מקורות, המעידים על כך, שהיהודים – אכן אומה הם, ואומה זו זקוקה לארץ, עליה תוכל לפתח את חייה הלאומיים, אשר מתבטאים בקיום הברית שכרתו עם ה'. אין כל

(יטעיה מצ) - נתן להם תורה שבעל פה להיות מצוינין בה משאר האומות, שעל כך לא נתנה בכתב, כדי שלא יזייפוה ישמעאלים כשם שעשו תורה שבכתב ויאמרו שהם ישראל."

הרי ראינו, שהעיסוק בתורה שבעל-פה הוא דבר שאין לאומות כל שיג ושיח בו, וממילא נפער תהום בין הציבור החרדי, אשר תורה שבעל-פה ממלאת את כל ישותו, לבין אותן אומות, אשר בתורה שבכתב יש להם השגה כלשהי, גם אם עקומה, אך בתורה שבעל-פה אין להם כל יכולת ולו לנגוע.

אך יותר מכל - תורה שבעל-פה היא היישום של תורה שבכתב, היא הורדת הרעיון לידי מעשה בפועל. זו הנקודה שבה אומות העולם מקרקרות 'לסטים אותם' - איך אתם מעיזים לכבוש ארץ, בה ישב עם אחר לפניכם^[*] מכח תורה עתיקה שאין לה כל שימוש בחיי היום-יום? היהודי החרדי - אותו יהודי הרכון על הגמרא והפוסקים - הוא אשר מגלם עבורם את העובדה, ולפיו אותו עם עתיק אכן קם מעפרו אחר אלפיים שנה ומכונן מחדש את אורחות חייו, מנשל גויים אחרים מנחלתו כמו יהושע בשעתו ורומס כל ערך מקודש בתרבות המערבית, תוך שהוא לוקח את הגווילין המאובקים ואת הגמרות שנשרפו ברחבי אירופה, ומהם הוא לומד כיצד חיים בעולם המודרני!

וזאת יש לדעת - ככל שמדינת ישראל תקומם על אותה החלטת אר"ם שהתקבלה לפני

[*] נניח לעת עתה לעובדה, ולפיה הארץ הייתה שממה למדי, והתנועה הלאומית ה'פלשתינית' נוצרה כתגובה לשיבת ציון.

השאלה ביתר שאת - מדוע אותו ערל סטר דווקא בפניו של בחרו ישיבה בעל חזות חרדית? מדוע הקריקטורות האנטישמיות בעיתונות הערבית - כאשר הן באות להשחיר את פניה של ישראל, הדמות שמייצגת את 'הכובש הציוני האכזר' היא דווקא דמותו של היהודי החרדי, זה שלכאורה אינו נוטל חלק בפעילות הציונית?

מדוע אותו ערל סטר דווקא בפניו של בחרו ישיבה בעל חזות חרדית? מדוע הקריקטורות האנטישמיות בעיתונות הערבית - כאשר הן באות להשחיר את פניה של ישראל, הדמות שמייצגת את 'הכובש הציוני האכזר' היא דווקא דמותו של היהודי החרדי, זה שלכאורה אינו נוטל חלק בפעילות הציונית?

אין זאת אלא, שבעומק הדברים - היהודי החרדי אכן מבטא יותר מכל אחד אחר את אותה לאומיות יהודית אמיתית - עם ה', הנבדל מהגויים ומתרבותם בכל היבט בחיים, ואשר שייך לארץ אותה בחר ה'. ומבלי שיבינו בדיוק את ההסבר השכלי ההגיוני לכך - אותם שונאי ישראל מצליחים להבין ולבטא זאת בצורה המובהקת ביותר, ולא יעזרו כל אותם נסיונות פתטיים של כל מיני גורמים להראות כאילו החרדים אינם מצויים בעימות מול שונאי ישראל בארץ ובעולם.

אין זאת אלא, שבעומק הדברים - היהודי החרדי אכן מבטא יותר מכל אחד אחר את אותה לאומיות יהודית אמיתית - של עם ה', הנבדל מהגויים ומתרבותם בכל היבט בחיים, ואשר שייך לארץ אותה בחר ה'. ומבלי שיבינו בדיוק את ההסבר השכלי ההגיוני לכך - אותם שונאי ישראל מצליחים להבין ולבטא זאת בצורה המובהקת ביותר, ולא יעזרו כל אותם נסיונות פתטיים של כל מיני גורמים להראות כאילו החרדים אינם מצויים בעימות מול שונאי ישראל בארץ ובעולם.

היהודי החרדי מבטא בכל אורחות חייו את הרעיון ולפיו תורת ה' אינה 'דת' בלבד. הוא נבדל מהגוי בכל שטח בחייו, הוא לא רוצה בקרבת הגוי, הוא סולד אף מיהודים שמחקים את הגויים, אין לו מה לחפש בחו"ל ובתרבות הגויית שהיא מציעה, מעייניו נתונים פנימה - לתורתנו הקדושה, ובעיקר לתורה שבעל-פה, שאודותיה למדנו במדרש במדבר רבה פרשת נשא יד -

"ולייבח השלמים בקר שנים - שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל שתי תורות - תורה שבכתב ותורה שבעל פה, נתן להם תורה שבכתב שיש בה תרי"ג מצות כדי למלאם מצות ולזכותם, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר"

לוחשת, אומה עם עבר ועתיד אך ללא הווה, אומה שרק חולמת לשוב לימי תפארתה – יכל היהודי לנסות להבדל מהגוי בתחום האישי, אך להוותר אזרח נאמן למדינות בהן התגורר. אך ברגע שעם ישראל ניעור מעפר, וקמה וגם נצבה מדינה יהודית – הרי שמי שמייצג את אותה בדלנות ברמה הלאומית, מי שמייצג את העם הנבחר כאומה הכובשת את ארצה ומנשלת את אויביה, מי שמתריס בעצם קיומו כנגד התביעה ה'דמוקרטית' למדינת כל-אזרחיה, שמשמעה קץ המדינה היהודית – מי שעומד כנגד זה אינו אלא היהודי החרדי, השונה, הבולט, אשר עצם קיומו הוא כקוץ בגרון של אויבי ישראל.

הם מבינים היטב, אותם אנטישמים שמציירים את היהודי כפי שציירו אותו הנאצים ב'דר שטרמר'. וזה לא שהם לא שמעו חדשות ב-75 השנים האחרונות. הם שמעו גם שמעו. והם יודעים היטב, שהיהודים שישבו בטנקים ורמסו את גופות חיילי מצרים, ירדן וסוריה, והטייסים שישבו במטוסי-הקרב שהשמירו תוך שעתים את חיל האוויר המצרי, והחיילים אשר הבריחו את ה'פלשטינים', ואלו שהפציצו את הכור העיראקי, ומי ששולח את המוסד לכל מיני פעולות נגד אירן – אותם יהודים נראים אחרת ממה שהם מציירים. יש להם בלורית נאה ופרצוף מגולח, וברוב המקרים הם גלויי-ראש. אולם ברור להם, והגיע הזמן שיהיה ברור גם לנו – ברגע שמישהו מייצג את עם ישראל, את האומה היהודית השבה לארצה – מבחינתם הוא נראה בדיוק כמו שאנחנו, היהודים החרדים, נראים – עם זקן ופאות, מעיל שחור, ולקנינות הם מוסיפים גם אף ארוך. רק היהודי הזה מגלם נכונה את הלאומיות היהודית האמתית, לא זו של הרצל, אלא זו של עם ה', של ממלכת כהנים וגוי קדוש. את האמת הזאת ידע אותו גוי שפל שסטרו לבחור ישיבה ברכבת הקלה. את האמת הזו גם אנחנו צריכים להפנים, כי קרוב היום, בו אכן ניטול את המושכות של הנהגת האומה, ואז לא רק הגויים יחשיבו אותנו כעם ה', אלא אנחנו עצמנו נהיה מודעים ליעוד שלנו, וננהל את כל אורחות חיינו על-פי התורה הקדושה.

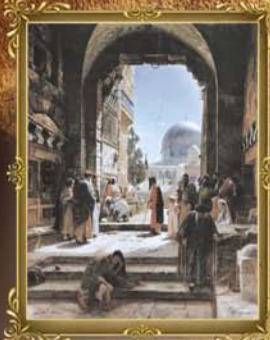
שנים רבות^[*], ולפיה 'ציונות היא גזענות', החלטה שאחר מאמצים דיפלומטיים רבים בוטלה^[**], העובדה המזדקרת לעיניים היא, כי מכל מדינות העולם – היחידה שמגדירה את עצמה על-פי אמונתם הדתית של נתיניה היא מדינת ישראל, בהגדירה את עצמה כ'מדינה היהודית'. יכול נשיא המדינה ללהג בפאתוס על 'מדינה יהודית-דמוקרטית', אולם ביום בו יתאפשר ללא-יהודים לבחור רוב לכנסת וליטול את השלטון בידיהם – יהיה זה קץ המדינה היהודית. ואם לא תאפשר להם לעשות זאת – יהא זה קץ הדמוקרטיה בכל קנה-מידה מערבי. וככל שהדבר מענה את נפשם של אותם מפוצלי-אישיות אשר מנסים לאכול את העוגה ולהותיר אותה שלמה – בכוא היום הם יצטרכו לבחור בין מדינה יהודית לדמוקרטיה מערבית, והעולם יודע זאת היטב.

היהודי החרדי – בעצם מהותו כבר בחר. הערכים המקודשים לעולם המערבי, אשר בחוגים דתיים מסוימים אולי נחשבים לבעלי-ערך – חשובים כאפס עבורו. הוא מגלם בעצם הימצאותו במרחב הציבורי את הסתירה לכל ערך דמוקרטי של שוויון, אחוה ואחדות העמים. הוא חרדי, הוא נבדל, הוא משונה באורחותיו, בצורת לבושו, בתספורתו, בכל ישותו ומהותו. היטיב להגדיר זאת הרמב"ם בהלכות עבודה זרה וחוקות הגויים פרק יא הלכה א – "אין הולכין בחקות הגויים ולא מדמין להן לא במלבוש ולא בשער וכיוצא בהן, שנאמר 'ולא תלכו בחקות הגויים', ונאמר 'ובחקותיהם לא תלכו', ונאמר 'השמר לך פן תנקש אחריהם', הכל בענין אחד הוא מזהיר שלא ידמה להן, אלא יהיה **ישראל מובדל מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו כמו שהוא מובדל מהן במדעו ובדעותיו**, וכן הוא אומר 'ואבדיל אתכם מן העמים', לא ילבש במלבוש המיוחד להן..." – עיי"ש.

הבידול הזה אינו יכול להוותר בתחום האישי. כל עוד האומה היהודית הייתה כגחלת

[*] בשנת התשל"ו.

[**] בשנת התשנ"ב.

יהודים מתפללים בשער הכותנה, תרמ"ט

"שעריך הם דופקים"

ותיקין בשער הכותנה בערבי שבתות

ב"ה זכינו שמזה כמה שנים מתקיים בכל יום שישי מניין שחרית כותיקין בשער הר בית קדשינו, בהשתתפות עשרות אברכים ובני ישיבות, כהמשך למנהג ארץ ישראל שתוקן בימי הגאונים. בשנים האחרונות המניין מתקיים בשער הכותנה - המקום הנגיש הקרוב ביותר לקודש הקדשים מחוץ להר הבית, הידוע כמסוגל לישועה ומאות שנים שנהגו בני ירושלים לשפוך שיחם בו, לאחר תפילת שחרית נאמר סדר תפילה קצר בנוסח שתיקנו הגאונים לומר במקום זה. הציבור מוזמן בברכה להצטרף למניין מיוחד זה עם הנץ החמה, כמנהג ישראל מזה אלף שנה. ויה"ר שתישמע שוועתינו ונוכה לראות במהרה בבנין ביהמ"ק

"נוראות תענינו בעמדינו מול שער סלחתי נקשיב כבואינו בשער"

("מתוך פיוט שתיקנו הגאונים לומר בשערי הר הבית.")

// כיבוד מוגש לאחר התפילה // המעמד מאובטח ע"י הרשויות, ומתנה בשמירה על נהלי קורונה

לברורים: 054-842-3801

על הגאולה ועל התשובה

הרב מרדכי נוימן

פרק שני - בכיה לדורות

ה. וימאסו בארץ חמדה

- דברי הרמב"ן

ט"ר ניגש ליישב את התמיהות, נקדים את דברי הרמב"ן בחטא המרגלים, בתוך דבריו על הפסוק "ויבכו העם בלילה ההוא"^[א] -

ואמרו רבותינו^[ב] הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות. ולא ידעתי מאיזה רמז שבפרשה הוציאו זה. אבל מקרא מלא הוא^[ג] וימאסו בארץ חמדה ולא האמינו לדברו וירגנו באהליהם ולא שמעו בקול ה' וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות. אולי ידרש זה מפסוק (ב) וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה, יאמר וטפכם כאשר אמרתם לבז יהיה בבא עת פקודתם כי אני פוקד עון אבות על בנים, והבאתי אותם עתה שידעו

לֹאֵלָּה חטא אבותיכם - וימאסו בארץ חמדה, ולֹאֵלָּה אחיותכם במעשה אבותיכם בידיכם בנישול מצות ירושת הארץ, הייתי מקיים את מחשבותי הראשונה - ואמר לא אפר בריתי אתכם לעולם. ארץ ישראל עצמה היתה שומרת עליכם, כי חיבתכם אותה היתה מונעת מכם לטמאה, ואזהרת השמרו לכם פן יפתה לבככם... ועצר את השמים... ואברדתם מהרה מעל הארץ הטובה היתה מרתיעה אתכם מעוון עבודה זרה

את הארץ ידיעה בלבד, אבל לא שיירשו אותה לדורות. והכתוב ירמוז בכיוצא בזה, ולא ירצה לגזור רעה רק בענין תוכחת על תנאי.

פירוש דברי הרמב"ן, היות ודברי חז"ל הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות; נדרשו על הפסוק ויבכו העם בלילה ההוא, הרי הענין אמור להיות נרמז בפסוק זה, אך איני יודע איך זה אכן נרמז. אולם, עצם הרעיון מופיע

מפורש בפסוקי תהילים "וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדברו, וירגנו באהליהם לא שמעו בקול ה', וישא ידו להם להפיל אותם במדבר, ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות".

בהמשך דבריו הרמב"ן אומר, שאולי הענין אכן נרמז בפרשת המרגלים בפסוק דלקמן, שניתן לדרשו - "וטפכם, כאשר אמרתם, לבז יהיה!", כפי שהתלוננתם - "נשינו וטפנו יהיו לבז", כך אכן יהיה בבא עת ענישתם, כי אני פוקד עוון אבות על בנים, וכשאביא אותם עתה, כעבור שלושים ושמונה שנה, אל הארץ בה מאסתם, תהיה בכיאתכם לארץ רק בחינת היכרות עמה, אבל לא ירשו אותה לדורות. והטעם שענין זה - כמו ענייני פורענות דומים - נכתב בתורה רק ברמז ולא במפורש, כי השי"ת אינו רוצה לכתוב בתורה גזרות רעות באופן

מפורש, מלבד תוכחה התלויה בתנאי של שכר ועונש. ונראה כוונתו, שכאשר בפשוטו של מקרא אין הוראת ענישה, והעונש מסתתר ברמז, זה כאילו התנה שמעשיהם הם אשר יקבעו אם הוראת הפסוק כפשוטו - ללא שום משמעות של ענישה, או כרמזו - מבשר גלות.

ולענין נראה להוסיף בסייעתא דשמיא, שדרשתו המיוחדת של הרמב"ן - 'אשר אמרתם

[א] במדבר יד א. [ב] תענית כט... [ג] תהלים קו כד-כו.

כל מצוות התורה, ולכן מידת 'פוקד עוון אבות על בנים' האמור רק בעוון עבודה זרה - שייכת גם אצל עוון 'וימאסו בארץ חמדה'.

עוד יש להעיר על כך, שהרמב"ן מזכיר כאן את המידה 'פוקד עוון אבות על בנים', והלא מידה זו היא רק 'על בנים על שלשים ועל רבעים', עד דור רביעי, ועונש הגלייתנו מעל אדמתנו היתה אחרי דורות רבים. והפירוש פשוט, כדברי הרמב"ן עצמו, שפקידת עוון האבות על הבנים היתה כבר בעת ביאתם לארץ-ישראל, שכבר אז היתה ירושתם אותה באופן שלא ירשו אותה לדורות עולם.

עוד יש להעיר על דברי הרמב"ן, שהרי מידת 'פוקד עוון אבות על בנים' היא רק 'לשנאי' - כאשר אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם - כמבואר בחז"ל^[1]. וההכרח לומר, שאילו בעת כניסתם לארץ היתה תשוקתם ואהבתם לארץ חמדה כראוי, ללא שום פגם של 'וימאסו בארץ חמדה', אלא בבחינת 'מורשה'^[1] - אחזונה ולא נעזבנה^[8], וירשת הארץ על-ידם היתה מתבצעת כראוי וכמצווה בתורה, היתה ירושתם את הארץ ירושת עולם, ואכן היתה נמנעת גזרת הגלות שנגזרה בחטא המרגלים. בלא הכי, גם ללא הגבלת אוחזים מעשי אבותיהם בידיהם, צריך לומר שבדברי הרמב"ן - 'והבאתי אותם עתה שידעו את הארץ ידיעה בלבד, אבל לא שייירושו אותה לדורות' - טמונה לא רק גזרה, אלא גם עבירה - בבחינת עבירה גוררת עבירה, כי לדעתו^[12] ירושת הארץ היא אחת מתרי"ג המצוות, וכל חסרון בירושה הוא בהכרח גם עבירה ולא רק ענישה.

והנה הרמב"ן אינו מזכיר שכך אכן אירע, כנראה מתוך הסתמכות על כך שספרי הנביאים אינם ספונים וחבויים מעיני לומדי דבריו. והנה בתחילת ספר שופטים (6 יט-יז) מתואר הענין בפרוטרוט, ונצטט את הפסוקים שילוב פירוש המלבי"ם בדבריו הנוגעים לעניינינו.

- כאשר אמרתם' מרומזת ביתר שאת כאשר מבחינים בין פסוק זה בפרשת שלח לפסוק המקביל אשר בפרשת דברים. בפסוק בפרשת שלח נאמר 'וטפכם אשר אמרתם לבני יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה'. בפסוק בפרשת דברים^[1] - 'וטפכם אשר אמרתם לבני יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשוה'. וניתן להבחין בשלושה הבדלים בין שני הפסוקים. בפרשת שלח נאמר 'הארץ אשר מאסתם בה', ובפרשת דברים אין מוזכר מיאוסם בארץ. בפרשת שלח לא מוזכר 'ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע', ובפרשת דברים זה כתוב. בפרשת שלח כתוב 'וידעו את הארץ', ובפרשת דברים כתוב 'ולהם אתננה והם יירשוה'. הבחנות אלו מצביעות כמאה עדים על דרשתו של הרמב"ן עה"פ שבפרשת שלח. בעוון 'אשר מאסתם בה' לא יאמר על בניכם 'אשר לא ידעו היום טוב ורע', שמשמעותו שאין הבנים אחראים לעון אבותם, אלא ההיפך - 'פוקד עוון אבות על בנים', ולא יאמר עליהם 'ולהם אתננה והם יירשוה', אלא רק 'וידעו את הארץ'.

ט. דיון בדברי הרמב"ן

הנה יש להעיר על דברי הרמב"ן, האומר^[1] שהבכיה לדורות של הגלות היא פקידת עוון אבות על בנים, הלא הרמב"ן בעצמו כותב על מידת 'פוקד עוון אבות על בנים' - 'ויתכן, שתהיה המידה החמורה הזאת בעבודת גלולים בלבד, כי בה יזהיר, אבל בשאר המצוות - 'איש בעונו ימות'."

אך לאור דברי הרמב"ן בפרשת אחרי מות^[1] (עין דברי הנוטריס נאריס, ומנלית דבריו להלן), הענין מבואר היטב על-פי עומק כוונת מאמר חז"ל^[1] - 'כל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלה', ומאמרם^[1] - 'ישיבת ארץ-ישראל שקולה כנגד

[ד] דברים א לט. [ה] שמות כ ה בסוף דבריו. [ו] ויקרא יח כא. [ז] כתובות קי:.. [ח] ספרי ראה כת. [ט] סנהדרין כז:.. [י] שמות ו ה. [יא] רש"י דברים לג ד [יב] ספר המצוות שכתת העשין לרמב"ן ד; במדרש לג נג.

ועשינו עמך חסד. ויראם את מבוא העיר ויכו את העיר לפי חרב ואת האיש ואת כל משפחת שלחו.

ויכו השומרים לבדם את העיר - ומזה היה להם לראות, כי ה' עמם עד שאחד ירדוף אלף.

ולא הוריש מנשה את בית שאן ואת בנתיה ואת תענך ואת בנתיה ואת יושבי דור ואת בנותיה ואת יושבי יבלעם ואת בנתיה ויואל הכנעני לשבת בארץ הזאת.

ובכל זאת, הגם שראו כי ה' עמם, בכל זאת לא הורישו בית יוסף שהם מנשה ואפרים את חלקתם, כי מנשה לא הוריש את בית שאן וכו'. וכבר אמר זה ביהושע (י"ג) ושם אמר 'ולא יכלו בני מנשה להוריש את בית שאן', וזה היה בחיי יהושע, ועתה יכלו ולא רצו.

ויהי כי חזק ישראל וישם את הכנעני למס והוריש לא הורישו.

והיה - והגם כי חזק ישראל עליהם, הסתפקו במה שלקחו מהם מס ולא הורישו כמצות התורה.

ואפרים לא הוריש את הכנעני היושב בגזר וישב הכנעני בקרבו בגזר.

ואפרים מבית יוסף לא הוריש את יושבי גזר, וגם לא שמו למס, רק ישב בקרבו כברית אחים נגד מצות ה' שצוה 'לא תכרת להם ברית' (דברים ט"ז), 'לא ישבו בארצך פח יחטיאו אתך ל' (שמות כג. ג).

וזבולון לא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי נחלל וישב הכנעני בקרבו ויהיו למס. אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון ואת אחלב ואת אכזיב ואת חלבה ואת אפיק ואת רחב. וישב האשרי בקרב הכנעני יושבי הארץ כי לא הורישו. נפתלי לא הוריש את יושבי בית שמש ואת יושבי בית ענת וישב בקרב הכנעני יושבי הארץ וישבי בית שמש ובית ענת היו להם למס. וילחצו האמרי את בני דן ההרה כי לא נתנו לרדת לעמק.

ויותר נראה המעל הזה בדן, כי תחלה לחצו האמרי אותם אל החר, ואח"כ...

"ויהיה ה' את יהודה וירש את החר כי לא להוריש את יושבי העמק כי רכב ברזל להם.

עד עתה סיפר כי יהודה - שעלה אחרי מות יהושע להלחם כדבר ה' - הצליח ויעשה חילו וה' עמו. מעתה עד סוף הפרק מתחיל לספר, כי אחרי זה לא עשו כמצות ה' ולא הורישו את יושבי הארץ, הגם שראו שה' עמם, והוא הצעה למה שכתוב בפרק הבא, שעלה מלאך ה' אל הבוכים להוכיחם על זאת ומספר איך חטאו בזה כל שבט ושבט. ומתחיל מיהודה ואומר, הגם כי היה ה' את יהודה ויורש את החר - וממילא היה נקל לו לירד מן ההר אל העמק ולכבוש את יושבי העמק, וכמ"ש (יהושע י"ב), 'כי הר יהיה לך...' והיה לך לתוצאתו כי תוריש את העמק. מבואר, כי אחרי כיבוש ההר נקל מאד לכבוש את העמק, בכל זאת כי לא להוריש את יושבי העמק - ר"ל לא כבש את ההר על הכוונה לכבוש אחריו את יושבי העמק, יען כי רכב ברזל להם - התרפה והתירא מללחום עמהם, כי גם כוונתם בכבישת ההר לא היה להוריש הכנעני מחלקם רק מצד, כי...

ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה ויורש משם את שלשה בני הענק.

ויתנו לכלב את חברון, והוצרכו לעזר לכלב כאשר היה לו זה בהבטחה מפי משה, ויורש את שלושה בני הענק, אבל לא נתכוונו להוריש הארץ סביב סביב.

ואת היבוסים ישב ירושלים לא הורישו בני בנימן וישב היבוסים את בני בנימן בירושלים עד היום הזה.

ויעלה בית יוסף גם הם בית אל וה' עמם.

גם בית יוסף התעצלו בכיבוש הארץ, ולהגדיל אשמתם הקדים לאמר, כי בית יוסף גם הם עלו לכבוש בית אל, ואז היה להם ראייה ומופת שה' עמם, והוא כי...

ויתירו בית יוסף בבית אל וישם העיר לפנים לזו. ויראו השמרים איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הרנו נא את מבוא העיר

נשבעתי לאבתיכם ואמר לא אפר בריתי אתכם לעולם. ואתם לא תכרתו ברית ליושבי הארץ הזאת מזבחותיהם תתצון ולא שמעתם בקלי מה זאת עשיתם. וגם אמרתי לא אגרש אותם מפניכם והיו לכם לצדים ואלהיהם יהיו לכם למוקש. ויהי כדבר מלאך ה' את הדברים האלה אל כל בני ישראל וישאו העם את קולם ויבכו. ויקראו שם המקום ההוא בכים ויזבחו שם לה' ^[א]

ולוא חטא אבותיכם -
וימאסו בארץ חמדה, ולולא אחיזתכם במעשה אבותיכם בידיכם כביטול מצות ירושת הארץ, הייתי מקיים את מחשבתי הראשונה - ואמר **לא אפר בריתי אתכם לעולם.** ארץ ישראל עצמה היתה שומרת עליכם, כי חיבתכם אותה היתה מונעת מכם לטמאה, ואזהרת השמרו לכם פן יתה לבבכם... ועצר את השמים... ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה היתה מרתיעה אתכם מעון עבודה זרה. עכשיו, אחרי שמנעתם את קיום רצוני - "אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אתה ארץ זבת חלב ודבש אני ה' אלהיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים" (ויקרא כ ז) כפירוש הרמב"ן (סו יז טז) - "יאמר כי הבדיל אותנו מכל העמים אשר נתן עליהם שרים ואלהים אחרים, בתתו לנו את הארץ שיהיה הוא יתברך לנו לאלהים ונהיה מיוחדים לשמו, **מה זאת עשיתם? לא יירשו אותה לדורות! - כלשה"ק של הרמב"ן.**

"הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות". ואכן...

"ויהי כדבר מלאך ה' את הדברים האלו אל כל בני ישראל וישאו העם את קולם ויבכו. ויקראו שם המקום ההוא בכים..."

ולענ"ד נראה, שניתן לפרש את לשון הפסוק בתחילת הגעת המלאך - "ויעל מלאך ה' מן

ויואל האמרי לשבת בהר חרם באילון ובשעלבים ותכבד יד בית יוסף ויהיו למס.

ויואל האמורי - התחיל לעלות מן העמק אל ההר, והתחיל להתשיב בהר חרם שהיה בהר עם אילון ושעלבים שהיה בעמק, ובני דן לבדם לא יכלו להם, עד שבאו בית יוסף שכניהם לעזרתם ותכבד יד בית יוסף וגברה זרועם, ובכל זאת והיו למס, שהגם שעתה היה להם לקחת מוסר ולהורישו ולהשמידו אחר שראו שהתגרו כם מלחמה, לא כן עשו, רק בזה שלקחו מאתו מס, וציינו את גבולו עד...

וגבול האמרי ממעלה עקרבים מהסלע ומעלה.

שגבול האמורי ממעלה עקרבים מהסלע ומעלה כשני עמים הכורתיים ברית ומגבילים לכל אחד את גבול נחלתו, וזה הרע בעיני ה' מאד, לכן שלח מלאך להוכיחם על זה כמו שיספר בסימן הבא.

שמונה עשר פסוקים אלה בספר שופטים מתארים באופן החי והמפורט ביותר את קיום הנבואה הנרמזת בנבואת משה כמפורש על-ידי הרמב"ן - "אולי ידרש זה מפסוק וטפכם אשר אמרתם לבזי יהיה, יאמר - וטפכם, כאשר אמרתם, לבזי יהיה בבא עם פקודתם, כי אני פוקד עוון אבות על בנים, והבאתי אותם עתה **שידעו את הארץ ידיעה בלבד, אבל לא שיירשו אותה לדורות.**"

הבה נבאר את תגובת השי"ת -

"ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבכים ויאמר אעלה אתכם ממצרים ואביא אתכם אל הארץ אשר

[ג] שופטים ב א-ה.

מקומות בתורה, אחד מרבים בפסוקים הבאים (דברים י"א י"ג) – "כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם. אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגון הירק. והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה מים. ארץ אשר ה' אלהיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה. והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכה מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם. ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך. ונתתי עשב בשדך לכהמתך ואכלת ושבעת. השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם. וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יכולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם".

לולא 'וימאסו בארץ חמדה', אילו ארץ-ישראל היתה חביבה בעיניהם כראוי, לולא שחטא המרגלים המשיך להיות מעשה אבותיהם בידיהם, היתה הנהגה ארצישראלית זו מנעת מראש מבני ישראל לרדת וליפול לעבירות אשר תבאנה להגלייתם מהארץ, כי ככל שחיבת הארץ והקשר אליה חזקים יותר, כך איום ההגליה ממנה אפקטיבי יותר. והדברים פשוטים.

הגלגל אל הבכים", שאין צריך לפרש שהמקום נקרא 'בוכים' על שם סופו כדלהלן, אלא המלאך הגיע אל האנשים הבוכים, אל המחזיקים במעשה אבותיהם – ויבכו העם בלילה ההוא.

י. וימאסו בארץ חמדה – המניע של כל העבירות

אך עיקר הקושי על דברי חז"ל, שאמרו הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות, טמון בשאלה כיצד ניתן לומר, שחורבן בית המקדש והגלויות הן בעוון 'וימאסו בארץ חמדה', והלא יודעים אנו מקדש ראשון מפני מה חרב ומקדש שני מפני מה חרב, ככתוב בתורה, שנוי בנביאים ומשולש בכתובים, וכמפורש בגמרא^[1], והמוכרח מכאן, שלולא חטא 'וימאסו בארץ חמדה' הייתה ירושת נחלת ה' את נחלת ה' – בני ישראל את ארץ-ישראל – ירושה לדורות, ירושת לעולם, באופן שהיפרדותם זה מזו הייתה נמנעת ובלתי-אפשרית, ולא יכלו לגלות ממנה בשום פנים.

ניתן לכאר זאת בפשטות, כי ארץ-ישראל היא ארץ של שכר ועונש – ככתוב בהרבה

[יד] יומא ט:

תורמים ומשתתפים

קוראים יקרים, ככל שחולף הזמן ומתרבים הקוראים, וככל שעולה וגוברת הדרישה לפעילות נוספת בהיות אגודת 'קדושת ציון' הגוף היחיד כיום שמייצג את דרישת ציון על טהרת הקודש בזרה הציבורית, כך הולך ונעשה כבד המשא המוטל על העוסקים במלאכה. העול הכספי גם הוא עולה בהתאם, ולשם כך אנו פונים אליכם הקוראים הנאמנים אשר מכירים בערכה של מלאכת הקודש.

[3] באמצעות כרטיס אשראי

באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל
QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

[2] באמצעות כרטיס אשראי

דרך 'קהילות' או 'נדרים פלוס'

[1] באמצעות העברה בנקאית

להשבון עמותת קדושת ציון
בנק: 20 (מזרח) סניף: 459 (העיר העתיקה)
השבון: 109491

כבדי לבסס את פעילות האגודה ובעיקר את הוצאת העלון באופן יציב, אנו זקוקים בעיקר להוראות קבע, אשר מאפשרות תכנון לטווח ארוך. המעוניין לתרום הוראת קבע יוכל לעשות זאת באמצעות כרטיס אשראי באחת הדרכים האמורות או באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל הנ"ל לשם קבלת פרטים לצורך חתימה על הוראת קבע בנקאית או מתן צ'ק פטור ממס.

בארץ חמדה" (סהלס קו נד), ובפדיון נפשנו מהרה יהיה כתיב **"כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו"** (סס קב טו), ושם נאמר **"אתה תקום תרחם ציון"** (סס טט יד)^[10], ולפיכך היו האמוראים מנשקים עפרותיה ואבניה בכואם אליה^[11]. ועיין שם דבריו הבוערים בגחלי אש אהבת ארץ-ישראל.

רבי יהודה הלוי בספר הכוזרי מסיים את ספרו הקדוש באותו היסוד –

"גם מי שמעורר בלב בני אדם אהבה למקום הקדוש הזה ראוי לשכר בלא ספק, והוא מקרב עת בוא תקותנו כמו שנאמר – 'אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי

בא מועד כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו. זאת אומרת ירושלים לא תבנה כי אם כאשר ישתוקקו אליה בני ישראל תכלית תשוקה עד אשר יחוננו את אבניה את עפרה".

ועיין שם בדבריו, בהם הוא מדגיש כי התועלת מהכוונה לבדה היא רק כאשר המעשה הוא מהנמנעות, ורק אז יש תועלת בהתנצלותו לָאֵהוּ עַל הַעֲדַר הַמַּעֲשֶׂה בְּאוֹמְרוֹ 'מִפְּנֵי חֲטָאִינוּ גְּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ', אֲךְ כִּשְׁהַעֲשִׂייה אִינָה מֵהַנְּמַנְעוֹת, אִין תּוֹחַלַת שֹׁכֵר אִם הַכוֹוֹנָה הַרְצוּיָה לֹא תִלוּוָה בַּמַּעֲשֶׂה הַמְצוּוָה.

בדברי הכוזרי לא כתוב שתחילת סיבת הגלות היא בעוון המאסה בה, אך הוא כותב במפורש, **שההשתוקקות לארץ-ישראל, בכוונה ובמעש, מקרבת עת בוא תקותנו, וביסס זאת על פרושו על הפסוקים – "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו"**, ושם נאמר **"אתה תקום תרחם ציון"**. ■

לסיכום, עוון 'וימאסו בארץ חמדה' בעת חטא המרגלים הביא את הבכיה לדורות של הגלות. הואיל והקשר היחודי בין הקב"ה וישראל קיים רק בארץ-ישראל, שעניו ה' בה ולא נמסרה ליד מזל ושר, הרי במאסה בה מאבדים את הקשר היחודי הזה, ובדומה לעוון עבודה זרה נוהגים בו במידה החמורה של 'פוקד עוון אבות על בנים'. ולכן, בכניסת בניהם לארץ, משהחזיקו בעוון אבותיהם, נפקד עליהם גם עוון אבותיהם, ולא היתה ירושתם אותה ירושת עולם, ובכך התאפשרה הגלייתם בכא העת מארץ-ישראל, ומפני חטאינו גלינו מארצנו.

לא למותר לציין, כי כל

ביטול מצות ישיבת ארץ-ישראל נחשב 'וימאסו בארץ חמדה' כדברי הרמב"ן בפרשת מסעי (ממזכר לג נג) – **"והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה"**. על דעתי זו מצות עשה היא, **יצוה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה כי הוא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה'**. משמעות דבריו, שהואיל והתורה תולה את מצות ישיבת הארץ בטעם 'כי לכם נתתי את הארץ', נמצא שהנמנע מלקיים את מצות ישיבתה נמצא מזלזל במתנת ה' ומאס בנחלת ה'.

יא. תיקון עוון 'וימאסו בארץ חמדה' מקרב את הגאולה

ונראה, כי יסוד דברי הרמב"ן האלה כתב בספר חרדים^[12] במצות ישוב ארץ-ישראל –

"וצריך כל איש ישראל לחבב את ארץ-ישראל ולבא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו, כי תחילת עווננו שנקבעה לנו בכיה לדורות יען מאסנו בה, שנאמר "וימאסו

[10] פרק נג. [11] כלומר, 'אתה תקום תרחם ציון' הוא בגלל 'כי רצו עבדיך את אבניה'. דומה, כי המקור לפרוש זה מצוי בדברי ספר הכוזרי דלקמן (ויבא ענין ה' צליון הבה). [12] כרי שיקום ה' וירחם ציון וימהר את פדיון נפשנו.

מהותם של שלושת הרגלים בכלל וחג השבועות בפרט הרב ברוך הלוי

ובסוכות לענני כבוד ובטחון וכו', אלא גם לפני הקרבן וגם לאחריו עוסקים בעליה לרגל ובבית המקדש, וזאת אף שביה"כ פ, לדוגמא, שאז היה סדר העבודה - לא מזכירים בתפילה בקשות על דבר זה. כמו-כן, בסוף הברכה ברגלים הנוסח הוא 'והשיאנו ברכת מועדיך', במקביל ל'מלוך על כל העולם' ברה"ו ומחל לעוונותינו' ביה"כ.

רואים מכאן, שמהות היו"ט אינה קבלת התורה וגם לא הקציר, לא ענני כבוד ולא האסיף, אלא כפי שמורה שם - 'רגלים'. מהות הפסח

והשבועות והסוכות - שווה היא, בעליה לרגל. גם בנוסח 'מי שברך' לא אומרים 'ויזכה לאכול מן הפסחים', 'ויזכה לשמוח בלולב לפני ה', 'ויזכה להקריב חגיגה', אלא הבסיס, החג עצמו - זה 'ויזכה לעלות לרגל'.

ביאור הענין הוא, דמלכותא דשמיא כמלכותא דארעא, ושלש פעמים יש 'קבלת קהל' אצל המלך, כשם שבא לראות כך בא ליראות. זה מהות הרגל, ולכך נקרא שמו 'רגל' נולא 'לחס', לדוגמא, בחג השבועות^[**]. ובזמן שיש קבלת קהל, יש רצון לפני המלך, ויש חלוקת מתנות, וזהו 'והשיאנו את ברכת מועדיך' וכו', וכך מבואר בילקוט (במדבר טז), שזה ענין בקשת המים בסוכות - שיש רצון לפני המלך כשעמו באים לפניו.

וזמני קבלת קהל מתקיימים בזמנים, שבהם יש יחס מיוחד ומתנות מיוחדות וקשר מיוחד

יש להתבונן במה שלא הוזכר בתורה טעם לשלש רגלים, אלא נאמר בסתם - "שלש רגלים תחוג לי בשנה" (שמות כג יד). זאת, בניגוד לראש השנה, בו מוזכר ענינו לזכרון, וליום הכיפורים, שהוזכר בו מחילת עוונות. ומה שהוזכר בתורה טעם - אינו לרגל עצמו, אלא למצוות שברגל, כגון מצה, לולב וסוכה, והן אינן שייכות לעצם הרגל - מצה שייכת רק לליל ט"ו, ולולב ליום א' ולא לשמיני, ובשבועות, שאין בו מצוה מיוחדת - לא הוזכר כלל טעם^[*].

עוד יש לתמוה על נוסח

קדושת היום במועדים, שכן נוסח זה מבטא מהו היום, ובניגוד לראש השנה ויום הכיפורים, שם החתימה היא בשם היום - 'מקדש ישראל ויום הזכרון' או 'מקדש ישראל ויום הכיפורים' - הרי שברגלים אין החתימה 'מקדש ישראל וימי הסוכות' וכיוצא, אלא 'מקדש ישראל והזמנים'. ונשאלת השאלה, מדוע נכללו שלשתם בחתימה אחת, האם ר"ה ויה"כ אינם 'זמנים', ומה התוכן בשם 'זמנים'.

ובאמת, מהות כל זמן ניתן ללמוד מהתפילות, ובפרט מתפילת מוסף, שהיא תפילה המיוחדת לזמן נכמו סדר העבודה, לדוגמא, שנאמר במוסף. וכשנתבונן נראה, שבר"ה המוסף עוסק לפני הזכרת הקרבן ולאחריו - במלכויות, זכרונות ושופרות, וקדושת היום היא 'מלוך על כל העולם'. ביה"כ פ, התפילה שונה ועוסקת בכפרה. לעומת זאת, בשלושה רגלים התפילות שוות, ואין הזכרה בפסח ליציאת מצרים ולאמונה, בשבועות לתורה

[**] לכן מי שאין לו קרקע בארץ ישראל פטור מרגל - כיון שאינו בבית המלך, אינו קשור להקבלת פני המלך במקדש, ודו"ק.

[*] בפרט בסוכות הדבר תמוה, שאין שייכות בין ענני כבוד לט"ו בתשרי דווקא, ועי' במור או"ח תרכה.

המלך בביתו. ולכן שמיני עצרת - אף שהוא מועד בפני עצמו, כמבואר בחז"ל - מ"מ נקרא 'שמיני', ואינו רגל נוסף [בניגוד לשבועות], כיון שכבר נוכחים במקדש ונשארים בו.

בשל כך, שעירי רגלים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, עד כדי כך שצריך כפרה על טומאה שאולי ארעה בין שער ראשון לשני, כמבואר בגמ' זבחים ו:; מפני שטומאת המקדש היא חטא ביחס לקבלת קהל עצמה, ופגיעה בבית המלך מתכפרת בזמן עליה לרגל לבית המלך^[***].

ובעיונותינו שאין לנו רגל, הרי שמחת יו"ט כיום, בהעדר השמחה עמו בביתו - היא עיקר היום, ודוחה מוקצה וכיוצא"ב, לעומת צער בע"ח - שהוא חיוב נולא כשמחת יו"ט, שהוא רק תוספת למצוה ורשות] - שאינו דוחה מוקצה.

זוה הענין של 'זכר ליציאת מצרים' שנאמר במועדים. והרי לכאורה לא מובן מה הקשר, ואף שבמצוות רבות הוזכרה יציאת מצרים, הכוונה

[***] זה שורש הענין שנכתב כשחומי חוץ - "דם יחשב לאיש ההוא דם שפך", וזה פלא. ואולי משום שבת המקדש הוא מקום חיבור העם למלכו ומקור השפע - 'בית חיינו' - וכשמוציא לחוץ, הוא מנתק את העם ממקור החיים והשפע.

גם ביום הכיפורים מצינו שהשעירים קרבים על טומאת מקדש וקדשיו, ולדעה אחת השעיר עצמו מכפר על טומאת מקדש וקדשיו לישראל לפני עצמם ולכהנים בפני עצמם, וכל שאר החמאים - עשין, לאוין, חייבי כריתות, קלות וחמורות - כולם מתכפרים בוידוי וסמיכה על השעיר בלבד, וזה פלא.

ול**האמור** מבואר, כי כפרת העוונות כולם - עיצומו של יום מכפר, וזה על ידי העבודה בקודש, אבל טומאת מקדש וקדשיו מעכבת את כל החיבור לקודש.

של העם למלך, ויחס שבין עמ"י למלכם כרוך יחד בגשמיות ורוחניות, שכל גשמיות מסמל רוחניות והשפע אחד הוא נכפי שמצינו, שיגדול יום הגשמים וכו']. ולכן פסח חל בזמן יציאת מצרים וחג האביב, שבועות - בעת קבלת תורה ובכורי קציר חיטים, וסוכות הוא חג האסיף והבטחון בה' אחר יוה"כ, וכנגד הבטחון והאהבה שהיו במדבר בענני כבוד^[*].

ואדרבה, המועד - שהוא הרגל - זו הסיבה הראשונה לסגולת הזמן, כמבואר בילקוט (טז), שרצון ה' היה שיהיה לישראל יו"ט בכל חודש בקיץ, אלא שנתקלקל תמוז בחטא העגל וכו' עיי"ש. הרי שאין צורך בסיבה קודמת

- כמו יציאת מצרים - בכדי לחוג רגל, אלא נכון הדבר מצד עצמו לבוא למלך פעם בחודש. וזו גם הסיבה לכך שדווקא בקיץ באים, מפני שבחורף אי אפשר לעלות לרגל מחמת הגשמים, כמבואר במדרש, שזה הטעם לכך שאין חמישים יום לפני שמיני עצרת כמו לפני שבועות - עיי"ש.

מעתה נמצאנו למדים, כי בתורה לא נאמר טעם המועדים - משום שזה עצמו הטעם, לבוא שלש פעמים בשנה לחוג עם המלך בביתו! וממילא מובן, שזה התוכן של שלשה רגלים, שהם 'זמנים' קבועים לזה, וכנוסח החתימה 'מקדש ישראל והזמנים'.

נמצא, שמהות המועד הוא העליה לרגל, ושם 'חג' נאמר על זה, וגם שם 'מועד' נאמר על כינוס והתקבצות^[**], שבאים לחוג ולשמח עם

[*] את החלק הזה מבטאות המצוות שבחג - פסח ומצוה - יציאת מצרים, לולב - האסיף, ספירת העומר - קבלת התורה, ושתי הלחם - הקציר, ועי' להלן, "ולא יראה את פני ה' ריקם" (דברים טו טו) - כשבאים למלך, מביאים דורון ממה שנתן המלך לעמו.

[**] "שאנו צוררך בקרב מועדיך" (ספילים עד 7) נאמר על בית המקדש.

אותה שאלה נשאלת בראש השנה - מה ענין המלכות לעם ישראל דווקא, הרי בו תנשא מלכותך על כל העולם, והדין והמשפט הוא לכל העולם. ואם הפירושו הוא שכעת רק אנו מכירים במלכותו, הרי גם לעתיד ראש השנה לישראל הוא, וגם תפילת 'עלינו לשבח' היא תפילת ר"ה, וכולה בענין ההבדלה בין עם ה' לאומות, וזו בוודאי הבדלה נצחית. הפסוק בתהילים שמדבר על ר"ה הוא "חַק לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפֵּט לְאֵלֵי יַעֲקֹב" (תהילים פ"א ט).

קיימות שלש צורות התיחסות בין עם ישראל לקב"ה - בנים לאב, עבדים למלך, ואשה לבעלה

היא שאז נעשינו עבדי ה', על מנת שנקיים מצוותיו כפרש"י. אך במועדים אין מדובר על המצוה, אלא על **עצם המועד**, וכי מה ענינם של ר"ה ויוה"כ ושמיני עצרת ליציאת מצרים, וגם סוכות יותר קשור למדבר ולא ליציאת מצרים.

וגם לגבי קבלת התורה, שרגילים לפרש את הכוונה באופן זה, שהואיל ותכלית יציאת מצרים היא קבלת התורה - לכן מזכירים בה 'זכר ליציאת מצרים'. אך א"כ יקשה אדרבה - וכי גדול תנלה בקטן?

קיימות שלש צורות התיחסות בין עם ישראל לקב"ה - בנים לאב, עבדים למלך, ואשה לבעלה. הראשונה קודמת ליציאת מצרים, והיא בנים לאב, וכך אומר משה לפרעה - "בני בכורי ישראל" (שמות ד טז), וזה מכח האבות - ואע"פ שחוטאין, קרויים בנים בזכות האבות. וזה נשמת ישראל, שהיא קרובה בעצמותה לה', כמו שבן חלק מהאב, לכן - "לך לך מארצך ומבית אביך".

ישנה התיחסות של עבדים ומלך, וזה היה ביציאת מצרים, שנפדינו מבית עבדים להיות עם לה'. וישנה התיחסות של אשה לבעלה, וצורה זו מתאפיינת בכריתת ברית של אשה לבעלה - במתן תורה - "הברית אשר כרת אתם בחורב" (דברים כ"ט ט). "יום חתונתו - זה מתן תורה" (פנינים כ"ג [1]).

וראוי להקדים, כי המושג של 'עבדות' צריך הבנה. הרי כל העולם עבדיו, הוא בראם, וממילא נשאלת השאלה, מה הענין שיש ביציאת מצרים יותר עבדות, ואנן עבדי ה' ולא עבדי פרעה.

[*] יתכן לומר, שכנגד שלש בחינות אלו יש ג' רגלים - יציאת מצרים הגיעה מכח בחינת 'בנים', בני בכורי ישראל, שהרי עדיין לא נעשו עבדים עד שיצאו מבית עבדים. שבועות מגיע מכח העבדות, כמו שיתבאר. ומצות סוכה מגיעה מכח אישות, שמכניסה לביתו היינו סוכה, וענינה אהבה, כנגד גילוי אהבה שהייתה בענין כבוד [שלא היו מוכרחים לזה כמו מן ובאר, רק מתוך חיבתם, ולכן זמנה אחר כפרת יוה"כ ולוחות שניות].

אך האמת היא, שיש מלוכה ויש ממשלה, כי לה' המלוכה - על ישראל, ומושל - בגויים. כולם עבדיו, שהרי הוא בראם, אבל יש הבדל בין עבדים לאדון לעבדים למלך. עבדים לאדון - הכל לתועלת האדון, ואילו עבדים למלך - הכל לתועלת העם - העם משועבדים למלך, שנותן ומגן לעם. בשביל ישראל שנקראו 'ראשית' נברא העולם, ולכן אנחנו עבדים למלך, אבל האומות הם עבדים לאדון - כי הם לא נבראו אלא לתכלית האדון, שתכלית זו היא לישראל - "והחזיקו בכנף איש יהודי..." (זכריה ט טג).

ביציאת מצרים נולד עם ישראל כעם, ואז נעשינו עבדים למלך, לא לאדון. ולכן המועדים - שהם קבלת העם אצל המלך, כאמור לעיל - הם זכר ליציאת מצרים. זאת, משום שעבדים לאדון אינם מקבילים פניו, הוא אינו צריך לשמוע את רצונותיהם ולא לחלק להם מתנות, אבל אנחנו באים לראות וליראות - וזה זכר ליציאת מצרים, ומשמעו שאז נעשינו עבדים למלך, העבדות לתועלת העם, עבדות ל"מלך ישראל וגואלו" (ישעיה ט"ו ו), וזה "ומלכותו ברצון קבלו עליהם" ביציאת מצרים [אחרי "המעביר בניו בין גזרי ים סוף, כאמור - שיחס הבנים הוא בעצם נשמותיהם ותחילת היותם, אז בא "ומלכותו ברצון קיבלו"]. ולזה המועד - הקבלת פני המלך - היא הזכרה של תחילת העבדות למלך ביציאת מצרים, וגם ר"ה הוא זכר ליציאת מצרים, כנ"ל.

בנישואין אין להזכיר את ההתחלה - הרי הנישואין מתמשכים כל הזמן, זה המהות של 'בכל יום יהיו כחדשים', של 'המלמד תורה', לימוד הוא "ישקני מנשיקות פיהו" (שיר השירים 6 ט), זה המשך והתעצמות הנישואין, וזה נמצא כל הזמן. זה עומק דברי הקדמונים הנ"ל, שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

אבל יותר מכך - בזמן קבלת העם אצל המלך, מציינים ענינים שנתן המלך לעם, או קשר מיוחד של העם למלך. זה לא קשור לנישואין של דודי ורעייתי, אלא של עבדים ומלך. רצוננו לראות את מלכנו - זה ענין הראיה והרגל שהוא מהות ה'יורט', וזה ענין למלכות ועם, לא לאישות. על העליה לרגל כתוב - "יראה כל זכורך את פני האדון ה' אהי ישראל" - האדון ומלך לעם^[*].

אבל לפני הנישואין יש אירוע שאיננו מתמשך כמו הנישואין (שבשל היותם מתמשכים אין להם הזכרה, כאמור) - אלא הוא אירוע חד-פעמי, והוא ההסכמה של האשה. אצל כלל ישראל הדבר התרחש ב'נעשה ונשמע', וזה לא בא מכח קשר הנישואין, שהרי עדיין אינם, אלא מכח העבדות והמלוכה שהיו משעת יציאת מצרים כנ"ל, וע"י שנתנו אמון במלך ורצונו להנהיגם לטובה, כמלך ולא כאדון - הסכימו לנישואין^[**].

כך מפורש בפסוק - "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותייך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (יחזקאל 3 ט). זה התחיל ביציאה ונתחזק - בראותם טובותיו וחסדו - עד כריתת הברית במשך חמישים יום. ימים אלו הם שפע של מלכות

וביחוד פ"ג נאמר בכרכה "מלך מוחל וסולח לעוונותינו", כי אדון לא סולח, הרי הכל לתועלתו, וכשתכלית זו בטלה בחטא העבד - הרי יורחק העבד, אבל מלך רוצה בנתיניו, ומוחל, לכן זהו זכר ליציאת מצרים.

ובאמת, הקבלת פני המלך באה גם בתחילת המלכות - היינו ביציאת מצרים - שהיה גילוי שכנינו, כמ"ש בהגדה, ולזה יש זכר בכל קבלת פני המלך ג' פעמים בשנה.

בשבעות אין מצוה לזכר מאורע של מתן תורה, כסוכה ולולב ופסח. גם לא מוזכר בתורה כלל המאורע. בכלל, שבועות יכול להיות גם בה' סיון, אף שלא היה אז מתן תורה, והדבר פלא.

בתורה מוגדר 'יום החמישים', וגם מוגדר 'בשבועותיכם'. מה ענין שבועות ההכנה, או שבועות קציר השעורים (שמתחילים מט"ז ניסן - 'מהחל חרמש בקמה' (דברים טו ט)) - לחג **שאחריהם**, עד שנקרא על שמם, ומה הקשר לבכורי קציר חטים?

בקדמונים כתוב, שלא מציינים את מתן תורה, כי "כל יום יהיו בעיניך כחדשים". גם בזה"ק כתוב, שכל 'דאשתדל באורייתא' הוא כעומד למרגלות הר סיני (לפס וזכר ח"ג חוקק קעט). בכרכת התורה אומרים 'המלמד תורה' - לשון הווה, לא כמו 'אשר בחר בנו' - בלשון עבר, וחז"ל אומרים, ששכינה כנגדו בעת שעסוק בתורה (תמיד טז).

אולם יש להבין, שאם כן הוא, אזי לא מובן מדוע בכלל מוזכר זמן מתן תורתנו. יתר על כן - בחינוך מצוה שו מובא הפסוק "כעבד ישאף צל" (פסוק 3) ביחס לספירת העומר, אך לפי מה שנתבאר, לכאורה לא מובן - מה יש להזכיר את הספירה כשמגיע מתן תורה [בשבועותיכם], ואיך יתכן שיהיה בה' בסיון. ובאמת כתב הריב"ש, שאין קפידא על זמן מתן תורה, אלא על יום חמישים, וצריך ביאור כמובן.

מתן תורה הוא נישואין, כמבואר לעיל.

[*] נישואין זה מצב של 'עימו בביתו' - מכניסה לביתו, וצורה זו אינה שייכת לקבלת פני המלך ג' פעמים בשנה, כי הנישואין הם שהות בביתו בקביעות.

[**] כך יתכן לבאר את לשון הפסוק 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלים על ההר הזה'. ונשאלת השאלה, מה פשר 'תעבדון' - איזו עבודה היתה שם? החסבר לפי זה הוא, שקבלת התורה, 'נעשה ונשמע' - מצב זה נבע מהעבדות למלך והאמון במלך כאמור, והוא שנאמר 'תעבדון'. נתנית התורה עצמה - היא כבר אישית, זו כבר מדרגה אחרת, כנ"ל.

שיש בכך השלמה של הקשר למלך "שבע שבתות תמימות" [***].

כשהתורה אומרת "בשבועותיכם", משמעות הדבר היא שמציינים את הספירה. אין הכוונה לספירה, אלא ל"תמימות תהיינה עד ממחרת" - לשלימות הקשר למלך, שהיתה אז עד כריתת הברית, עד קציר חטים [***].

זו כוונת הרמב"ן באומר, שעצרת הוא אחרון של פסח כמו שמיני עצרת, כי זה גמר של יציאת מצרים - ומשויך ליציאת מצרים, שהיא העבדות. הפסגה של קשר עבדים למלך הגיעה בעצרת ביום חמישים, כשקבלו על עצמם "נעשה ונשמע" [****].

ולדרורות - "אמר הקב"ה לישראל אם תקבלו עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם" (יחזקאל נ"ג פ"ד ה"ט), כי

לעבדים, וזה יצר אמון וקשר משעה של ספק "היש ה' בקרבנו אם אין" (שמות י"ז), ועד לפסגה - ההסכמה והרצון לנישואין, קבלת התורה [5].

הביטוי הגשמי לזה הוא קציר שעורים. עדיין לא מדובר בחיטים, שהם מאכל אדם, אלא במאכל בהמה. מלך רוצה בטובת נתיניו, שיהיה להם לאכול, ודומה הדבר למאכל בהמה. אבל בעל רוצה בשמחת אשתו, וזה מתבטא בחיטים - היינו השפע בשלמות, מאכל אדם.

כך מוכיח ירמיהו את ישראל - "ולא אמרו בלבכם נירא נא את ה' אלהינו הנתן גשם יורה ומלקוש בעתו שבועות חקות קציר ישמר לנו" (ירמיהו כ"ד). ופרש"י - שבע שבועות שיש בהם שני חוקות קציר - העומר [משעורים] ושתי הלחם [מחטים]. יש כאן תמיהה, וכי זו בלבד נותן לנו ה' ומה משמעות הלשון 'נירא' את ה', מתאים יותר לכאורה לכתוב 'נאהב' או 'נכבד'.

אבל כאמור, הביטוי 'שבועות חקות קציר' הוא ביטוי להנהגת המלך עם עמו עד לפסגת קבלת המלכות - בכריתת הברית, ועל זה מוכיח ירמיהו, ולכן נקט את הלשון 'נירא', שמבטאת עבדות - "ואם אדונים אני איה מוראי" (מלאכי ג' 6).

שבועות הוא זמן מתן תורה, ובפן הגשמי - בכורי קציר חטים, אבל מה שמציינים בחג, **ברגל**, הוא השלב שלפני - קבלת התורה, ההסכמה לברית, וזה הגיע ע"י שבע שבועות של לכתך אחרי'. לכן מספר הימים הוא **חמישים**.

[*] כך גם לשון הפסוק "זכרו תורת משה עבד" (מלאכי ג' כב), כי קבלת התורה בשלמות - כדוגמת מוע"ה - באה מבח עבדות בשלמות, כנ"ל.

[**] זו הסיבה להדגשה 'בשבועותיכם', וספרתם 'לכם', חג שבועות תעשה לך' - כי זה החלק שלנו, האמון שנותן העם במלכו עד ההסכמה לנישואין, זוהי משמעות השבועות. אח"כ כבר יש אבחנה של 'ביום הכבורים' [לא 'בכורים'], זו כבר נתינה של הבעל לבד.

[***] ונמצא שהחג, הרגל, נחוג על קשר העבדים למלך, שבא לביטוי בזמן מסוים - בשבועות, היינו בשפע שנותן מלך לעבדיו, שעורים. אבל בחג זה מצוין פסגת הקשר שבא לביטוי בקבלת המלכות עד ההסכמה לנישואין, היינו בכורי קציר חטים, ולכן המצוה ברגל היא שתי הלחם, שזה ביטוי לקבלת קשר הנישואין ושפע של בעל לרעייתו, ואילו הרגל עצמו נחגג בזמן פסגת קשר המלכות לעבדיו, בהשלמת שבועות [תמימות] של קציר שעורים.

[****] ובאמת בילקוט הג"ל מוכח, שהחמישים אינו הכנה למתן תורה, אלא לנישואין ולחוד, שהרי מבואר שם, שגם לשמיני עצרת ראוי היה שיהיו חמישים יום הכנה קודם לחג, ומבואר כנ"ל.

נאמנות ומחויבות מתוך חיבור של עם למלכו, ישמח ישראל בעושייו, בני ציון יגילו במלכם.

למדה זה לא כך? מפני שאין לנו עליה לרגל. מפני שעם צריך קשר ישיר, משוב וראיה מעת לעת, וכשמנותקים, כשאנחנו כפר בקצה הממלכה ולא רואי פני המלך, אזי התחזוק והחיות של הקשר, של העבודות, נחלש. גם כשרואים את שליחי המלך – את ההנהגה והחסד שבה – עדיין אין זה קשר חי ובריא, כי בקשר בריא צריך שלש פעמים בשנה קבלת קהל בלא אמצעי, יגילו במלכם, את החזקה וההתרגשות לראות וליראות, לקבל דלק וכח להמשך עבודת המלך אחר המועד, כשנהיה מרחוק.

כך כתבו תוס' בב"ב כא. ד"ה כי מציון תצא תורה – "לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, הי' מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה..." – עיי"ש.

אבל אנחנו נשארים רחוק כל הזמן, כאבן דוממת, ואז יש חלישות, והנאמנות נפגמת, אפשר עדיין לראות מרחוק – "מרחוק הי' נראה לי", אבל נשמת ישראל, החלק הפנימי והחי שיש בנו, רעב וצמא, נפשנו יבשה אין כל. כי אין תחליף לקשר חי ופועם, להתקרבות והתחדשות עם המלך בביתו, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בו.

גם כל הצער, הצרות והיסורים – כולם באים עלינו משום שאין לנו רגלים, איננו באים לקבל מתנות המלך, לראות ולהיראות, ולהרפא מאור פניו. כי "באור פני מלך – חיים", ובשביל זה צריך ליראות את פני האדון ה', אהי ישראל.

חז"ל תקנו לעולי רגלים שלא לבקש טל ומטר במשך ט"ו יום עד שישוב האחרון שבישראל לנהר פרת. ונשאלת השאלה, במה שונה הדבר משאר עוברי דרכים שכה"ג מתפלל שלא תשמע תפילות – הרי גם בהם ישנם רבים שיצאו לדבר מצוה, ואדרבה – שלוחי מצוה אינן ניווקין. הארץ

'מלך' – מוחל וסולח' (כנוסח זרכת יוה"כ, בניגוד לראש השנה, לדוגמא, שבו לא אומרים 'מלך' שומע קול מרועת עמו ישראל ברחמים). ופסגת המלכות היא בקבלת עול תורה בהסכמה לנישואין, ואז יש מחילת עונות.

ובאמת, בפרשת אמור מוזכר 'לחטאת' בשעירי שתי הלחם, ורק בפרשת פנחס גבי שעירי הרגלים לא מוזכר 'לחטאת', וכדברי הירושלמי הנ"ל – מעלה אני עליכם וכו'. וזאת, כי שעירי הרגלים מובאים על הרגל, על הקבלת פני המלך, ואז יש 'ברכת מועדיך', כאמור לעיל, שזו חלוקת המלך לעבדיו בשמחתם, ואז יש אבחנה של ביטול החטא, כאמור, כי זו הנהגת מלוכה שמגיעה לפסגת קבלת המלכות, וזו משמעות הלשון 'מלך מוחל וסולח' – הרי שדבר זה שייך לשעירי הרגל.

עם צריך לראות את מלכו שלש פעמים בשנה. לא די לראות את שליחיו, את חסדיו הכוללים, את ההגנה עליהם מרחוק. צריך קשר, משוב, שלוש פעמים בשנה, לראות וליראות. אז יש שמחה בעבודת ה', 'ובאו ציון ברינה'. 'מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב' – נדיב הוא אברהם, אברהם קראו 'אדון', זה היה תחילת העבודות למלך ולא למושל – ועמו נכרתה ברית בין הבתרים על יציאת מצרים, היינו על זה שנהיה עבדי ה' ולא עבדי פרעה – והוא יהיה מלכנו.

ומעת חסרנו כל אלה, לכל אחד מאיתנו יש עליות ונפילות, ימי אהבה וימי שנאה. בדרך כלל זה נובע מחוסר סיפוק, מהעדר אנרגיה. אבל לא שמענו על אשה שמתמסרת ונכנעת לבעלה בגלל הסיפוק שיש לה, או על עם שמקשיב למלך בגלל הסיפוק. זה גם לא נכון בקשר ביניהם, כי הסיפוק הוא הקשר עם עצמי ולא עם המלך, אבל זה בעיקר לא היה צריך להיות ככה. היה צריך להיות, שנרגיש את 'המלמד תורה', שכינה כנגדו בכל עת שלומד, שנרגיש

מתאמצים לעלות, להחזיק במשהו, קמים ונופלים, אבל שוכחים - שלא ככה זה צריך להיות. לא ככה. כי מה שאנו באמת צריכים, מה שעם צריך, זה שלש פעמים בשנה, זה לעלות, זה להיראות ולראות.

על זה תקנו תפילת מוסף, התפילה העיקרית ביום, על זה נתפלל לפני הזכרת הקרבן ולאחריו, חוץ מהגילוי הגדול - גלה כבוד מלכותך עלינו, מהרה, חוץ מתיקון עולם במלכות ה', גם עלינו, על הקשר שלנו, על רצוננו לראות את מלכנו, להקביל פניו ולקבל את אור פניו.

"אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי, כי אעבור בסך אדם עד בית אלהים, בקול רנה ותודה המון חוגג. מה תשתוחחי נפשי ותהמי עלי, הוחילי לאלהים כי עוד אודנו ישועות פניו" (סדלים מג ה-ו). ויקיים בנו מהרה - "עוד זאת אדרש לבית ישראל לעשות להם ארבה אותם כצאן אדם. כצאן קדשים, כצאן ירושלים במועדיה, כן תהינה הערים החרבות מלאות צאן אדם, וידעו כי אני ה'". (יזקאל לו ז-ח).

והחקלאים צריכים גשם, מה יקרה אם יהא קצת גשם בדרכם חזרה?

ומה טעם בט"ו הימים שקודם פסח אכן מבקשים טל ומטר, הלא גם אז באים עולי רגלים! אך באמת, הבעיה היא לא הגשם. חז"ל ירדו לסוף דעתם והרגשתם של עולי הרגל. יוצאים מבית המלך, אחר השמחה וההארה, חלוקת המתנות והקרבה האישית, ואז - מיד - מגיע גשם, מטריד ומצער. מה התחושה, תחשה של עלבון, זו פגיעה בהם, הם מלאים וגדושים באור פני מלך, כי מציון תצא תורה, ופתאום - מניעות וקשיים, זה מייד מדי, קרוב מדי, זה יביא ריחוק, לכן לא מבקשים גשם. אבל בסוף החורף, כשממילא רחוקים, לא יקרה כלום.

ונחנו מה. אנו, שרחוקים - לא מרחק של חצי שנה, אלא קרוב לאלפיים שנה, כמה ריחוק, כמה עליבות, כבר כמעט לא מרגישים, אין בשר המת מרגיש. אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.

Join thousands of American Yeshivish families living happy and fulfilling lives in Eretz Yisroel

TAKE ADVANTAGE of the tremendous benefits of life in Eretz Yisroel

- Close Proximity to Mekomos Hakdoshim and Gedolei Yisroel
- Free or very low tuition
- Fantastic healthcare at a fraction of the cost
- Strong job market
- Large variety of American communities & schools
- Excellent public services and shopping

Don't know where to start? We'll help.
CALL 732.655.4125

info@naavakodesh.org

732.655.4125

1518 Laguna Lane Lakewood New Jersey, 08701

לך אתן את
הארץ הזאת

Be a part of
our 2000 year
dream!

נאוה קדש
Naava Kodesh

לעילוי נשמת אפרים שמאל בן יהודה ז"ל

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק ל']

- "פש... מדהים! אכן הסיפורים בחז"ל על הקפדות הם דבר שצריך להבינו. לכאורה זה לא נראה לנו כעולה בקנה אחד עם מה שאנחנו מחונכים לו. ואכן, הרמח"ל במידת הכעס מזכיר את מידתו של הלל כמידה שראויה להתאים לכל אדם... ולא כמידת חסידות מופלגת. תרחיב מעט להסביר מה חשבת בעבר כעבודת המידות, ומה אתה רואה כעת?"

שינוי פנימי, לא התגברות היצונית

"בעבר חשבתי שמעלת האדם השלם היא שהוא לא מגיב. יש לו יכולת איפוק, שלמרות שהוא נפגע ככל אדם, למרות שהוא מקפיד ככל אדם, או במידות אחרות - למרות שהוא נהנה מכבוד והיה רוצה להתגאות וכדומה, הוא מבין שמידות אלו פסולות, ומכוח הידיעה הזו הוא מוצא כוחות שלא לכעוס, שלא להתגאות ולוותר על הכבוד. זו היתה נראית לי מידה של שלימות, כאשר לא הרגשות מכתיבות את ההתנהגות, אלא הידיעה מה נכון. זכור לי שדיברנו על זה בעבר. כך גם הבנתי את דברי הרמח"ל בדרך ה', המעמיד את שני הצדדים - עניני השלמות ועניני החיסרון. מצד אחד - השכל והמידות הטובות, ומצד שני - החומר והמידות הרעות. כלומר, מה שעומד בפני החומר והמידות הרעות הוא הידיעה השכלית מה נכון, ואז האדם פשוט צריך ללמוד להתגבר על החומר והמידות הרעות ולעשות מה שהשכל אומר שנכון. מה שאתה הסברת לי הוא שהמצב הרצוי הוא שהשכל, בצורה של

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסכה סקלו מאבן הרימו נס על העמים".

(ישעיהו סג י')

"שבעה שמות יש לו לציצה"ר... ישעיהו קראו מכשוף, שנאמר (נז יז): 'ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשוף מדרך עמו', יחזקאל קראו אבן..."

(סוכה נג)

"או, שלום ר' אליהו! אני שמח שאנחנו

נפגשים!"

- "שלום בן-ציון! כן, ברוך ה'. גם אני שמח

שאנחנו מצליחים להתמיד...

מה שלומך? מה מעסיק אותך

בימים אלו?"

"שלומי טוב, ברוך ה'.

באמת שלא היו לי שאלות

חדשות... אני מרבה לחשוב

ולהתבונן בדברים שלמדתי

עד כאן, ומוצא בהם טעם

חדש בכל פעם... אפשר

לומר שהפנמה של המבט

הזה זו התגברות... אני מצליח להבין היום את ההתנהגות של האנשים הגדולים שנשארים רגועים בכל מצב... אפילו את הסיפור של הגמרא על הלל הזקן, סיפור שבעבר היה נראה לי כלא שייך לאנשים רגילים, ואפילו היה יוצר אצלי הרגשה של חוסר נוחות, כאילו חז"ל מצפים מאדם שיהיה כמו מנותק ממה שהוא מרגיש עד כדי התאפקות מוחלטת - כעת מנקודת ההסתכלות החדשה הזו, זה נראה לי פשוט מתבקש... כעת קשה לי יותר להבין את הסיפורים בגמרא על אמוראים שכן הקפידו על זולתם..."

השפה השימושית והיומיומית. וזאת, מכיוון שהשמות המוכרים של המידות נושאות על גביהן הקשרים מסוימים ופירושים קודמים, וכאשר מזכירים אותם מיד עולים אותם הקשרים ומונעים במידה מסוימת את החיבור של הדברים הנאמרים אל החיים המוכרים שלנו. אולי אתה זוכר, כאשר דיברנו על 'הצורך בהערכה' הזכרתי את המושג 'כבוד', ואתה שאלת מה הקשר בין כבוד להערכה. זוכר? לאמיתו של דבר, רצון להערכה הוא רצון לכבוד. אלא ש'הערכה' זו מילה 'שלנו', וכבוד זו מילה 'מהספרים הקדושים'... כעת הגיע הזמן לחבר בין הדיבורים שלנו לבין המושגים המוכרים בשמותיהם הידועים..."

"נשמע מעניין... אכן אני לא מקשר בין 'חמדת הכבוד' לבין רצון להערכה... תסביר!"

- **"בענין".** אך קודם לכן אני רוצה שנראה על כמה 'מידות' זכינו לעבוד במשך השיחות שלנו בלא שתשים לב לכך... נתחיל מתחילה. אתה זוכר שתיארת לי את הרגשת ה'חלישות', חלישות הדעת שהיית חש כאשר היית רואה את חבריך מצליחים ממך? איזו מידה היא זו לדעתך, מתוך רשימת המידות המוכרת?"

"לא יודע... אולי ההיפך משמח בחלקו?"

- **"מה אתה אומר על 'קנאה'?"**

"קנאה? מה הקשר?"

- **"מה פרוש 'מה הקשר'?"** זו קנאה! למה זה כל כך תמוה בעיניך?"

"כי... אסור לי להרגיש שאני רוצה להיות במקום טוב יותר? לשאוף להצליח כמו שאחרים מצליחים?"

- **"אתה צודק.** הקנאה הרעה היא מצב בו אדם רוצה ברעת חברו כדי להיות שווה ערך אליו. מצב כמו שאתה מתאר, בו אתה שמח בהצלחת חברך, אלא שאתה שואף שגם אתה תגיע להישגים דומים - אינה הקנאה הרעה. אך למרות זאת זו קנאה."

התבוננות, **משנה** את המידות הרעות, **משנה** את המשיכה החומרית. לא בצורה של עימות והתגברות אלא בצורה של התפתחות והשתנות. כעת אני מבין מה שדיברת אז..."

- **"יפה.** נפלא מאוד! ברוך ה'. כמובן שיש מקום גם להתגברות החיצונית בשלבים מסוימים, כשיש צורך בכך. אך הדברים שאמרת עכשיו ממש מתאימים לנושא הבא שלנו, והם מהווים לך הקדמה טובה. אני שמח לראות שאתה מכיר בעוצמה של התובנה הזו. היא אכן מפתח לרוב ככול המידות הרעות!"

"באמת? זה נשמע מוגזם! רגע, איזו תובנה? שהשכל משנה את המידות?"

- **"שהשכל משנה את המידות** זו תובנה שהיא אכן מפתח לכול המידות. אני התכוונתי לתובנה בה עסקנו לאחרונה, האומרת שלמעשה אני לא משתנה ממה שחושבים או אומרים עלי הסובבים אותי."

"אכן חשבתי שזו כוונתך, ועל כך אמרתי שזה נשמע מוגזם. מה הן המידות הרעות? עצלות, מקצנות, תאוה... איך זה קשור לזה?"

- **"אה... אתה אכן צודק.** למידות הללו אכן אין קשר לתובנה הזו. כוונתי היא למידות 'החברתיות'. ההתנהגויות שקשורות ליחס שלנו לזולת. נקימה, נטירה ושנאה, שהן התנהגויות האסורות מן התורה, שנובעות ממידות רעות - קנאה כמובן, רדיפת הכבוד וגאווה, ואפילו כעס!"

"מעניין... אני לא מוצא קשר בין כל הרשימה שהזכרת לבין מה שלמדנו... אולי רדיפת הכבוד קשורה לזה. אבל שאר הדברים לא נראים לי קשורים כלל!"

'חמדת הכבוד' או רצון להערכה

- **"בסדר.** האמת היא שבמשך השיחות שלנו נמנעתי במתכוון משימוש בשמות המוכרים של המידות. השתמשנו במילים ומושגים מתוך

"נכוזן! גם בזה נצטרך להקדיש זמן על מנת לברר ולהגדיר במדויק. אך כמו שכבר אמרתי, הערכה וכבוד קשורים זה בזה, וגם את חמדת הכבוד וכל שכן את רדיפת הכבוד פותרת התובנה המדוברת. יש לך עוד הצעות?"

איך זה קשור לכעס?

"לא יודע... אתה מפתיע אותי... הזכרת קודם נקימה, נטירה, שנאה וכעס. על השנאה, דיברנו לא מכבר. (פסק כ"ז) אז חידשת שהפתרון למידת השנאה הוא הביטחון, והסברת גם איך התובנה שלנו מחזקת את הביטחון. מה נשאר? נקימה ונטירה וכעס. במה אלו קשורים?"

"רדוע, שורש הכעס נעוץ בגאוה. (כ"ה) עני קדושה חלק 6 שער 3, וכן מ"ט סוף פסק כ"ג) כך שאם פתרנו את שורש הגאוה, גם הכעס נופל עמה..."

"לא הבנתי, אבל בסדר. אשמח שתסביר לי גם את האמירה הזו, את הקשר בין גאוה וכעס."

"בעז"ה. ואז גם נבין את הקשר בין כעס לנקימה ונטירה. או שאולי זה כבר ברור לך. מכל מקום, העבודה על הנקודה הזו היא חשובה והכרחית מאין כמוה. אשרינו שזכינו לדבר גדול כזה!"

"בקיצור, פתחת כאן סוגיות לזמן שלם... אני מקווה שנספיק הכל..."

"כן... כעת כאשר אני חושב על זה, אולי אנחנו מקדימים את המאוחר! אם נכנס כעת לעסוק בהגדרת המידות וכו', מה יהיה על הביירוים שנשארו לנו בדרך לביצוע חשבון המעשים? ! (פסק כ"ה) אתה זוכר? נשארו לנו שם כמה סוגיות!"

"אני לא מבין מה אתה אומר. אתה אומר שזו קנאה, אך לא הקנאה הרעה? מה זאת אומרת? אם זו קנאה - זו מידה רעה! ואם זו לא מידה רעה - זו לא קנאה!..."

"שאלה יפה. נראה, שיש צורך להקדים הקדמה לענין המידות הרעות. נגיע לזה בעז"ה. אך קודם לכן, ברצוני שנשים לב למידות בהן נגענו בדרכנו עד כאן. הזכרנו קנאה, ובעז"ה נשוב לעסוק בה. גאוה. נראה לך קשור אליך?"

"לא... אולי ההיפך..."

"יפה! מה ההיפך

גאוה? אבל לפני כן, אני לא מתכוון שהמידות הרעות האלו כולם היו נוכחות אצלך, כלומר שלמעשה התנהגת בגאוה וכדומה. כוונתי על שורשי התפיסה, שממנה נובעות המידות האלו, שבסופן גם עלולות לצאת למעשה בהתנהגות. בעז"ה נבאר זאת בהמשך הדברים. מה כוונתך באמרך 'אולי ההיפך'? מה ההיפך מגאוה?"

"אה... לכאורה ענווה. אלא שאני לא מרגיש שהמקום בו הייתי - זו הייתה ענווה..."

"יפה עד מאוד! אני לא רוצה לסטות כעת מענייננו ולהכנס להגדרת הענווה, בעז"ה אני מקווה שנקדיש לכך שיחה. אכן הטבת להבחין. ישנה מידה רעה והיא הגאוה. כנגדה ישנה מידה טובה והיא, כמובן, הענווה. אך ישנה עוד מידה, הדומה לענווה במידה מסוימת, אך למעשה שורשה באותה התפיסה של הגאוה, והיא מדת השפלות. זו ההרגשה אותה הרגשת. ומכך שברוך ה', כבר אינך לוקה במידה זו, תבין שהתובנה אותה רכשת נוגעת גם בשורש הגאוה. בעז"ה נבאר בבוא הזמן... מה עוד?"

"הזכרת קודם את מידת הכבוד."

- **"כמובן... אגב,** אולי ניפגש החודש פעם נוספת! אתה זוכר את הכינוס של האגודה הקדושה 'קדושת ציון', המתקיימת בחודש זה כמדי שנה ושנה, מלבד בשנה הקודמת כזכור... עלינו להודות לה' על שהוא מאפשר לנו להתאסף על מנת להודות לו. כמו שתיקנו חז"ל במודים דרבנן - 'מודים אנחנו לך... על שאנחנו מודים לך'! להתאסף יחד על מנת להודות לה' ולספר בנפלאותיו עמנו - אין זה דבר של מה בכך! הפסוק בתהילים אפילו מראה זאת כאחת ממטרות הגאולה! בפרק קכ מתואר קושי הגלות והחורבן, ומזכיר פסוק המקביל לפסוק בסיום ספר איכה: "ואתה ה' לעולם תשב וזכרך לדור ודור, אתה תקום תרחם ציון... ויראו גוים את שם ה'... כי בנה ה' ציון... לספר בציון שם ה' ותהלתו בירושלם!" ה' גואל את ישראל ובונה את ירושלים כדי שנספר פה את שמו ותהילותיו! וכך גם הפסוק המפורסם - "הושיענו א'הי ישענו וקבצנו והצילנו מן הגוים, להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך" (דניי ה'מ"ט פ' טו) וכן תיקנו חז"ל בברכת אהבה רבה - 'והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותולכנו קוממיות לארצנו... וקרבטנו לשמך... להודות לך'! רואים כאן עד כמה גדולה מעלת ההודיה על הגאולה. קיבוץ גלויות ובנין ירושלים נעשים על מנת שנודה לה' עליהם! ומסתבר, שאם אכן אנו עושים כך - הרי שזה מקדם וממהר את הגאולה השלימה."

"יפה מאוד. להתראות בכנס!"

- **"בעזרת ה' כל טוב!** ושיהיה לכולנו זמן קיץ פורה ושמח, קיץ של קדושה וטהרה, של עבודת ה' בשמחה, של בריאות והצלחה, של גאולה וישועה! שיהפכו לנו חודש הרביעי והחמישי לששון ולשמחה ולמועדים טובים, כי ה' יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבלך."

"נכון. היה נושא של היחס לגשמיות ולעולם הזה, שבו לא עסקנו. מלבד זאת, נראה לי שכל הנושאים כבר טופלו... אני יכול לבדוק בסיכומים... בכל אופן, כיום אני רואה את חשבון המעשים כדבר מהנה ומאתגר ולא כדבר מעיק ומדכא. בסך-הכל אני מרגיש שאני יכול להתקדם, יכול להשתפר, העבודה שלי היא העבודה שלי בלי קשר לשום דבר. ואם אני מוצא בעצמי דבר הטעון תיקון - מה יותר משמח מלתקן!"

- **"תשמע,** זה מדהים! משמח עד מאוד! אם כן, נפנה בעזרת ה' לעסוק בהגדרת המידות אחת לאחת, ונראה בעזרת ה' מה המענה הנכון לכל אחת מהן."

"מצויין." נושא נוסף, אותו רציתי זה מכבר לברר, הוא ענין אהבת ה' ויראת ה'. נראה היה לי שיש לך מה לחדש לי בזה..."

- **"בסדר... נשתדל לעסוק גם בזה.** נראה לי, שכעת נכון להמשיך במה שהתחלנו בו היום. ראשית ננסה להגדיר מהי מידה טובה ומהי מידה רעה, ואחר-כך נשתדל לעבור מידה אחר מידה, לתת לה הגדרה בשפה יומיומית 'שלנו', ונראה מה ניתן לעשות כדי לתקן אותן בדרך של התבוננות והשכלה."

"נשמע מעניין מאוד. אני נושא עיניים להמשך... ובכן, הסיכום היום קצת דל, לא יצא לנו איזה חידוש מיוחד... אמרת שהתובנה בה עסקנו היא נקודת מפתח לרוב המידות שבין אדם לחברו, ושנמנעת עד עכשיו מלהשתמש בשמות המוכרים של המידות, כדי לא לעכב את היכולת לקבל את הדברים. התחלת לגעת קצת במידת הקנאה, וסקרת בקצרה את המידות עליהן עברנו בדרכנו בלי משים... היה מעניין מאוד, ועוד יותר מכך מעורר עניין לגבי ההמשך... תודה רבה על הכל ויישר כח!"

- **"יישר כח לך!** שואל כענין! עשית עבודה משמעותית מאוד!"

"בעזרת ה'!"

"אמן."

שאינור

הרב מאיר גולדמינץ

תחילתו של הישוב שאינור נעוץ במבנה משטרה בריטי, הקרוי 'מצודת טגארט'.

הבריטים בנו כמה עשרות מבני משטרה ברחבי הארץ, כדי לבסס את שלטונם בארץ ישראל. המבנים נבנו בצורות שונות, והמיוחדים שבהם נבנו בצורת מצודה מרשימה. המבנה בשאינור הוא אחד מהם. מבנים במתכונת מצודה דומה קיימים בנווה צוף, בדיר קדיס, באבו גוש, ועוד.

בין שכם לדותן - בדרך בה הלך יוסף לחפש את אחיו,

צפונית ליסבסטיה', הלוא היא שומרון העתיקה - בירת מלכות ישראל,

בראש הר גבוה, מתנשא הישוב חומש - עליו כתבנו בגליון שעבר,

ובעמק מצפון לו, בראש גבעה בלב השדות, שכן הישוב שאינור.

בגליון שעבר ציינו את הכפר 'פונדקומיה', הנמצא בדרך שבין חומש לשאינור, אשר משמר את זכרון של חמש בנות צלפחד [פונדקומיה' פירושו ביונית - החמש], ואת הישוב חומש, הנקרא על שמן. הזכרנו גם את תרצה, הקרויה על שם אחת מבנות צלפחד, את בזאריה, המשמר את השם אביעזר ממשפחת צלפחד, ואת עמק חפר, שקרוי על שם אבי צלפחד. והעירו לי קוראי העלון בצדק,

שישנם כפרים נוספים המשמרים את שמותיה של משפחה חשובה זו -

הכפר 'מירכה', הסמוך לצומת דותן, מזכיר את מילכה בת צלפחד,

והכפרים הסמוכים 'כופיר' ו'כופיראת' [שניהם ככ"ף רפויה], מזכירים את חפר אבי צלפחד.

בקיצור, זהו האזור בתוך נחלת מנשה שניתן לבנות צלפחד.

המצודה בשאינור נבנתה סמוך לכביש המרכזי בין שכם לדותן וג'נין, ונקרא על שם הכפר הסמוך 'משטרת סילת אל-דהאר'. האזור בין שכם לג'נין שורץ מחבלים [עד היום!], ובנין המשטרה נצרך שם כדי להגן על הדרך ועל השלטון הבריטי בארץ-ישראל. נציין, כי במשך שנים רבות, דרך זו שנסללה ככביש, שמשה כדרך הראשית מירושלים ומרכז הארץ לצפונה, ורבים מתושבי ירושלים שעלו צפונה להשתטח על קברי הצדיקים בצפת ובמירון - נסעו בדרך זו.

הערים והכפרים איבדנו, אך הישובים גדלו מאוד עקב הדרכים שנעשו נוחות ובטוחות הרבה יותר.

בצפון השומרון - זה לא קרה. הדרך לשא-נור עוברת עד היום בתוך כמה כפרים (פילת פלדסאל סהזכר לעיל, פונדקומיה, ונפאמי זרקא ונאריה), והתושבים עברו בהם במסירות יום יום.

את עניבת החנק לצפון השומרון הציב בנימין נתניהו בממשלתו הראשונה במסגרת 'הסכמי וואי'. בשנת תשנ"ט חתם נתניהו על מסירת כל אזור צפון השומרון לרשות הפלשטינית, והשאיר לשליטה ישראלית רק את הישובים והדרכים המובילות אליהם.

מתוך כל הישובים, המצב הקשה ביותר היה נחלתם של תושבי שא-נור. שא-נור היה הישוב המבודד ביותר. בכל צפון השומרון, בשטח של קרוב לאלף קמ"ר [!], היו רק שישה ישובים יהודים, כולם רחוקים ממרכזי ההתיישבות היהודית - חומש, שא-נור, גנים, כדים, חרמש ומבוא דותן [!]*. גנים וכדים היו קרובים לגנין ותושביהם יצאו לעבודה צפונה לכיוון עפולה, חרמש ומבוא דותן היו יותר מערביים, ויוצאים דרך אזור חריש [שטרם היתה אז] לכיוון חדרה. היציאה מחומש היתה דרומה לכיוון שבי שומרון, ובאמצע השטח עמדה שא-נור לבדה, נקודה יהודית בודדת בלב שטח נרחב גדוש בערבים, מחזיקה בזכות עצם ישובה שטחים נרחבים ללא נוכחות יהודית, כאשר מעטות מאוד המכוניות היהודיות שבדרכן הטבעית עוברות לידה, והישובים הסמוכים שהווכרו לעיל נמצאים במרחק של כמעט חצי שעה נסיעה! נוכחמור, גם הם היו רחוקים ממרכזי ההתיישבות היהודית].

כשהחלה האינתיפאדה השניה בראש השנה תשס"א, כשנה וחצי לאחר חתימת הסכמי וואי, כאשר הערבים הפנו לעבר היהודים את כלי הנשק שממשלות רבין ונתניהו ספקו להם, עמדו

כשעזבו הבריטים את הארץ, המבנה שמש, ככל הנראה, את הצבא והמשטרה הירדנים, ואחרי מלחמת ששת הימים, הוקם בסיס של צה"ל סמוך למבנה, והמבנה עצמו שמש לאימוני לחימה בשטח בנוי.

בימי ממשלת מנחם בגין, כשהחלה תנועת ההתיישבות הממלכתית ביהודה ושומרון, עלה לשא-נור גרעין דותן. במשך תקופה, מנחם בגין חשש להקים ישובים באופן גלוי ורשמי, וכ'פשרה' בינו לבין המתישבים הוקמו הישובים בתוך מחנות צבא, כאשר המתישבים לובשים מדים. בהתאם לכך, עלה גרעין מתישבים לשא-נור, וכעבור שנתיים הם עברו למקום הקבע שלהם במבוא דותן.

המצודה בשא-נור המשיכה לשמש את הבסיס הצבאי הסמוך לאימונים, עד שנפל מסך הברזל, ויהודי ברית המועצות הגיעו ארצה. אז החליטה ממשלת ישראל להקים בשא-נור כפר אומנים של עולים מברית המועצות.

נבנו בישוב מבני מגורים (6טקזיוס, קלאוויס, ופא ארבעה בתי שנקו לא טרם קיימו לנזת אולם), והמצודה עצמה שמשה כגלריה להצגת יצירות האומנות של תושבי המקום ולמבני ציבור.

במקום גרו אומנים בתחומי הציור והפיסול, מהמיוחדים בתחומם. חלקם בעלי שם עולמי.

את האינתיפאדה הראשונה עברו תושבי שא-נור בגבורה. לא קל לעולים חדשים, שצריכים ללמוד את שפת המקום, לשרוד מול אבנים, בקבוקי תבערה ומוטות ברזל שנזרקים בדרכים. המכוניות ספגו שוב ושוב את הנשק ה'קר' של הערבים, ותושבי שא-נור, יחד עם כלל תושבי יהודה, שומרון וחבל עזה, עמדו בגבורה מול ההתקוממות הערבית, ונאחזו בארץ ישראל למרות כל הקשיים.

במשך השנים, כתוצאה מהסכמי אוסלו, נבנו כבישים עוקפים רבים ביהודה ושומרון, והדרכים כבר לא עברו בתוך הערים והכפרים שגרים בהם ערבים. כתוצאה מכך, את ירושת הארץ בתוך

[*] לשם השוואה - שטחו של חבל עזה הוא 365 קמ"ר, והיו בו 21 ישובים יהודים ושני מאחזים.

ישוב אחר. אבטחת הישוב נמצאת אפילו ברמה גבוהה יחסית, הן יש לידו בסיס צבאי. אך אין את מי לאבטח. החיילים 'שומרים' על בתים ריקים. עורכים אימונים ומתרגלים חדירת מחבלים לישוב, אך אין על מי להגן. ואיך מרגיש חייל ששוכב לילה שלם במארב, או מפטרל מחצות הלילה ועד הבוקר, כאשר הוא יודע שבעצם אין עבור מי?

כשהמצב נמשך כמה חודשים, והערכים גם הם לא ישבו בחיבוק ידיים, צה"ל החליט פשוט לסגור את האזור. הצבא הקים מחסום אחרי הצומת העולה לחומש, וסגר את מרחבי צפון השומרון לכניסת אזרחים יהודים. מחומש ועד מבוא דותן וחרמש ממערב, ועד גנים וכדים ממזרח - שטח של מאות קילומטרים רבועים, נסגר לכניסת יהודים שאינם אנשי צבא.

כדי לחזק את שא-נור הגיע גרעין התישבות של חסידיו חב"ד. הם באו מלאי רצון ומסירות נפש לענין. בדרכים לא דרכים עקפו את המחסומים, והקימו את ההתישבות בשא-נור מחדש. הם הגיעו כמה משפחות, יחד עם בחורים שהקימו ישיבה במקום. בזכותם הדרכים נפתחו שוב, ותושבי המקום המקוריים החלו לשוב לביתם.

כבית כנסת וכבית מדרש לישיבה שמש מסגד נטוש שנבנה בתקופה הירדנית. כמדומני שזה המקום היחיד בארץ, בו מסגד נהפך לבית כנסת, ויש לו צריח עם מדרגות עליה כמנהג המסגדים. בכל הארץ כולה, עם הכיבוש המוסלמי, הם הפכו את בתי הכנסת למסגדים, ותחת כל מסגד עתיק, אפשר לחפור ולמצוא את הסיבה המדויקת מדוע הוא נבנה דווקא שם.

לאנשי חב"ד היתה חיבה מיוחדת לשא-נור. מלבד זאת שחב"ד אמונים על שיטת 'שלמות הארץ' - מה שמחבב בעיניהם את האחיזה בארץ ישראל כולה, הרי שבעיני המתישבים החב"די'ניקים בשא-נור היתה מעלה מיוחדת למקום. הן אותיות המילה 'שא-נור' הן כאותיות המילה 'שנאור', כשמו של האדמו"ר הזקן

ישובי צפון השומרון במצב הקשה ביותר. בגליון שעבר ספרנו, שהישוב חומש ספג שלוש אבדות תוך עשרה ימים. גם ישובים אחרים ספגו, וחלק מהתושבים לא יכלו לשאת את המצב הקשה, ועברו לגור במקום אחר עד יעבור זעם.

המצב הקשה מכולם היה של הישוב שא-נור. כאמור, הישוב שא-נור היה ישוב מבודד, במרחק גדול מאוד מהישובים הקרובים, שגם הם היו מבודדים, בלב שטח ריק מיהודים, כאשר הדרכים עברו בתוך כפרים שגרים בהם ערבים, והתושבים עולי ברית המועצות, שפחות מכירים את שפת הארץ. בנוסף, צה"ל לא יכל ממש להגן, כי גם אם בדרך עצמה הוא שולט - מסביב הוא כבר לא שלט. ואם מחבל התחבא בתוך מבנה בהר הסמוך, עם נשק דרוך ביד, כל עוד הוא לא ירה היה קשה לדעת עליו, לתפוס אותו ולהגיע אליו. בנוסף, כאשר נוסעים בתוך כפר, אי אפשר להעמיד גיפ בכל פינה, ואי אפשר לשאול כל אדם מה הוא עושה שם, ואם הוא מתכוון בעוד רגע להרים אבן. ודאי שלא אם הוא ממתין בתוך בית, בחדר הסמוך למרפסת של הקומה השנייה.

הנסיעות לישוב היו קשות מנשא עד בלתי אפשריות. כל נסיעה, ואני מדגיש - כל נסיעה - לוותה באבנים, בלוקים וברזלים שנזרקו על ידי תושבי הכפרים שהכביש עבר בהם. גם הירי לכיוון מכוניותיהם של המתישבים היה תופעה רווחת. ותושבי שא-נור כבר לא יכלו להמשיך במצב בלתי אפשרי זה.

הישוב שא-נור נעזב מיושביו כמעט עד האחרון שבהם. מדי פעם הגיעו תושביו לביתם לביקור ולהתארגנות, אך מגורי קבע פסו מן המקום. הם לא יכלו לשאת את המצב הקשה.

רק ננסה לדמיין את המצב -

אוטובוס אמור להגיע למקום כמה פעמים ביום, אך אין בו נוסעים. גם לא צפוי שיהיו בו נוסעים. כמה זמן אגד אמורה להחזיק קו כזה?

חיילים מאבטחים את הישוב, כמו בכל

במקום [ביניהם יוסי דגן], ובשנת תשס"ה כבר גרו במקום כמה עשרות משפחות. קמו מוסדות לישוב, גני ילדים, נסיעות לבתי-הספר וכל מה שישוב מתפתח נדרש לו.

ארבעת הבתים שופצו והוכשרו לבניה, וכן שאר האשקוביות, המגורונים והקרואנים. הישוב התמלא במשפחות עם כילות ומטפחות, ילדים צוהלים, כשלצדיהם שבים האומנים לביתם ומציגים את יצירותיהם בגלריה שבמצודה.

בנוסף, נבנה בית כנסת נוסף על המסגד ששמש לתפקיד זה עד כה. הוא נחנך בכרית מילה שהתקיימה בחודש סיון תשס"ה. שמו של הרך הנימול: רעי שלום.

עד שעלה הכורת על ישובי גוש קטיף וצפון השומרון. ההתנתקות הארורה שהוביל אריאל שרון שר"י החריבה את ישובי גוש קטיף וארבעה ישובים בצפון השומרון - חומש, שא-נור, גנים וכדים. חבל עזה נמסר לאויב בשלמותו, ושטח יותר מכפול ננטש בצפון השומרון. ארץ-ישראל, שזכתה לראות את בניה שבים אליה - בוכה, כואבת, מיוסרת, על בנים שנעקרו מביתם, ועל הארץ שזרים אוכלים פריה.

הישוב שא-נור נערך למאבק. מאבק של טוהר מול רשעות, של צדק מול אכזריות, של בנים נאמנים מול אלו שהנאת עצמם מביאתם לבגוד בעמם ובארצם. על המצודה בשא-נור נתלה שלט גדול - "ארור המגרש את אחיו מביתו", ושלט נוסף "מדוע יד מושטת לשלום אינה פוגשת יד אחות?"

הישוב שא-נור נעקר מיושבויו. בימים הבאים בתיו נחרבו. נשארו רק המבנים שהיו קיימים קודם מלחמת ששת הימים, כלומר, המצודה הבריטית, והמסגד שהפך לבית כנסת. בית הכנסת החדש שנבנה כוסה בעפר, כדי שלא להחריבו.

הכאב על הגירוש והחורבן היה קשה מנשוא. איש לא האמין שהדבר יכול לקרות, אך הוא קרה. קרה וקרע. קרע אנשים מביתם, יהודים מאדמתם, את ארץ ישראל מהבטחתה, וקרע את העם המלקק עד היום את פצעיו.

מחב"ד, בעל התניא, רבי שניאור זלמן מלאדי. וכך ראו חסידי חב"ד שהתישבו בשא-נור, סגולה מיוחדת להצלחה במשימתם.

אך הגרעין החב"די לא החזיק מעמד. כעבור תקופה הוא התפרק, ורק משפחה אחת נותרה לבדה לגור בשא-נור. משפחת עדן, שנשארה לבדה מחסידי חב"ד. וכך שוב, במשך שמונה חודשים, שא-נור ננטשה, ובמשך כל אותה תקופה, משפחה אחת נותרה לגור במקום, לבדה...!

בשנת תשס"ג הוקם גרעין דתי לאומי מתחדש למקום. הובילו אותו שני בחורים משיבת שבי שומרון - אריאל פרל ויוסי דגן נכיום ראש מועצת שומרון [?!*], והצטרף אליהם אברהם סנדק נאביו של אהוביה סנדק ז"ל - הי"ד] כאשר היה עדיין בחור. החשבון היה, ששיא החלוציות נמצא אז בשא-נור. לב הארץ, באזור ריק מיהודים, שההתישבות במקום משליכה על חבל ארץ רחב ידיים. ומאידך, החשש, שנפילת שא-נור תתן חיזוק ועידוד רב לטרור הערבי, ואולי, חלילה, אף תשפיע על שאר ישובי צפון השומרון המבודדים והקטנים.

ההתישבות המתחדשת בשא-נור החלה משלוש משפחות דתיות לאומיות שהצטרפו למשפחת עדן, שכבר גרה במקום. חיזוק אותם מספר בחורים. יחד איתם חזרו משפחות אומנים מהגרעין המייסד ששבו אל ביתם, וכך הישוב שא-נור החל לעלות על דרך המלך.

מועצת שומרון השקיעה במהלך. היא מינתה את מזכיר שבי שומרון שיהיה אחראי גם עם שא-נור, ונתנה את כל הסיוע הנדרש לביסוס הישוב המתחדש.

במהלך השנתיים שלאחר מכן הגיעו משפחות נוספות, חלק מהבחורים התחתנו וגרו

[*] חברי 'קדושת ציון' שהשתתפו לפני שנתיים במיול לשומרון בוודאי זוכרים אותו היטב מהמרפסת כפרואל, שם סקר בפנינו את התפתחות ההתישבות היהודית בשומרון ואת נבואת ירמיה - "עוד תמעי כרמים בהרי שומרון" (ירמיה 63 ט), המתגשמת למול עינינו.

ליליות עם משפחות וילדים, הבאות להכריז על הרצון להקים את הישוב מחדש כבר כעת, אם רק יאפשרו להם להישאר, ושוהות במצודה ובסביבתה עד שמפנים אותם [בד"כ בליה שלמחרת, כאשר ההישג המרכזי הוא העלאת התודעה הציבורית לחזרה לשאנור, ולעיתים מתלוות הבטחות פוליטיות כאלו ואחרות, שאולי יום אחד תמומשנה]. כל אלו מרימות דגל גבוה מאוד - 'חוזרים הביתה לשאנור'. נכון לעכשיו, ה'שיא' הושג בקיץ תשע"ה, אז נשארנו בשאנור שלושה ימים ברצף.

כמי שזה להשתתף בכמה מאותן עליות, אין ספק שההגעה לשאנור במבצע לילי מיוחד, משאירה טעם שאין כדוגמתו. התחושה העצומה של 'ושבו בנים לגבולם' כל-כך חזקה, עד שלמרות שהמצודה כעת מוזנחת, ולמרות ערימות הפסולת שהערכים שפכו בחוצות שאנור [כולל במסגד המלא כעת בגללי עזים - לחשומת לב בני ישמעאל, אם אכפת להם מ'קודשי' עצמם...] ולמרות הידיעה שהמאבק עוד ארוך - יש הבטחה אֵהית, שבסופו של דבר ננצח, ואנו שותפים במימוש ההבטחה.

כבר התנבא הנביא - "שׁוֹבֵי בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל שָׁבִי אֶל עַרְיָךְ אֱלֹהִים" (יחזקאל נא ט), ואשרי כל מי שפועל עם אֵ להקמת השכינה מעפרה, ולהשיבה למקומה.

עוד ביום הגירוש עצמו, כאשר ישובי גוש קטיף כבר נעקרו, והגיע הכורת לצפון השומרון, ישבו יוסי דגן [שכבר התחתן וגר בשאנור] יחד עם חברים, ונשבעו לארץ ישראל. נשבעו שיעשו ככל אשר בידם כדי להחזיר את ההתישבות היהודית בשאנור.

כפי שסיפרתי בגליון הקודם, הוקם מטה 'חומש תחילה', אשר ארגן עליות המוניות לחומש, אירועים במקום, ביקורים של חברי כנסת, ואף קיימת ישיבה קבועה בחומש בראשות הרב אלישמע כהן שליט"א.

אך לא די בחומש [וגם שם צריך חיזוק]. השאיפה היא לשוב אל כל הישובים שננטשו, ואל ארץ ישראל כולה. לא בכדי השם הנבחר הוא 'חומש תחילה', כאשר הדגש הוא על כך, שיש עוד משימות בנוסף לחומש.

וכך במשך השנים, הלכה ועלתה הקריאה לשוב לשאנור. עוד בשנת תשס"ז החלו קבוצות יחידים להגיע לביקור בשאנור. בשנת תשס"ח, במהלך אחת העליות המאורגנות והמאושרות לחומש, התגנבו כמה קבוצות והמשיכו לשאנור. ובשנים האחרונות נערכו במקום אירועים ציבוריים מאושרים, המבטאות קריאה ציבורית רחבה לשוב אל ארצנו. בנוסף, התקיימו עליות

אגם שאנור

כארבעה ק"מ ורוחבו כשניים וחצי ק"מ! כמעט 'כנרת' קטנה בצפון השומרון.

ההגעה למקום מצומת שאנור מזרחה, דרך הכפרים ג'בע וסנור, בואכה מסיליה, זאבאבדיה, וקבאטיה. אפשר לתצפת על האגם מההרים ליד חומש, ובמאמץ מיוחד גם מנקודות תצפית באלון מורה.

בע"ה יבואו ימים, ונזכה לטייל במקום ללא חשש מבני ישמעאל.

אחד המקומות המיוחדים הנמצאים קילומטרים ספורים מזרחית לשאנור, הוא 'אגם שאנור' [או 'עמק שאנור'].

זהו עמק מיוחד בין ההרים, שסובבים אותו הרים וגבעות מכל צדדיו, ואין ממנו נחל לניקוז מי הגשמים. כתוצאה מכך, כל מי הגשמים היורדים בהרים הסמוכים, מתנקזים לאותו עמק, ונוצר אגם ענקי המציף את האדמה במשך סוף החורף ותקופת האביב.

שטח האגם הוא כמה קמ"רים: אורכו

וְאַתֶּם תִּדְוֶי-לִי מִמְּלַכַת כְּהֵנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ
כַּמְדֵי שָׁנָה,
אֲנִי מִתְכַבְּדִים לְחֻזְמִין

אֶת קַהֲל עַדְת יִשְׂרָאֵל הַחֹרְדִים לְדַבֵּר ה'

לוֹעִידָה הָאֶרֶצִית הַרְבִּיעִית שֶׁל
אֲגוּדַת

קְדוּשַׁת צִיּוֹן

שֶׁתַּקִּיִּים הַשָּׁנָה בְּסִימָן 'קִבְלַת הַתּוֹרָה כְּאוֹמֵה בְּאַרְצָה'
ב'יום המיוחס' ב' סיון אל תוך ליל שישי אור לג' בסיון
התשפ"א באולם 'שירת ירושלים' [עזרת נשים במקום]

בְּהַשְׁתַּמְּפוֹת הַרְבֵּנִים הַנְּאוּנִים

מוֹךְ הָרֵאשִׁי לְצִיּוֹן רַבִּי שְׁלֹמֹה מִשָּׁה עִמָּאֵר
שְׁלִיט"א, רֵבֵה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם עִיה"ק
הַגָּאוֹן רַבִּי זֶאֱבֵל לֶךְ שְׁלִיט"א, רֵב הַמוֹשָׁב מִתִּיהו
רַבֵּי קְדוּשָׁת צִיּוֹן וְאוֹרְחִים נִכְבְּדִים נוֹסְפִים
הַרְצָאָה מִתֵּרֵב יִשְׂרָאֵל גּוֹלְדוּוֹסֵר בְּלִיּוּי מִצְנַת
אֶת הָאִירֹעַ יִנְחָה הַרֵב יִשְׂרָאֵל גְּלִיִּים אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם

הַתְּכַנְסוֹת וּמְנַחָה בְּשַׁעַר 18:30

כְּאַחֲרֵי הַלִּיכָה יִתְקִיִּים זִיץ אֶל תּוֹךְ הַלִּיכָה
בְּהוֹדָאָה וְתִשְׁבַּחוֹת לַה'

שִׁי יוֹעֲנֵק לְכֹל מִשְׁתַּתָּךְ כִּיבוֹד עֲשִׂיר בְּמִקּוֹם
פְּרָטִים נוֹסְפִים בְּעִמּוּדֵי הָאֲמָצֵעַ

בְּמַהֲלֶךְ הָעֶרֶב תִּתְקִיִּים בְּמִקּוֹם מְכִירַת סְפָרִים בְּעִנְיַיִי א"י. מִחֲבָרֵי סְפָרִים
הַמְעוֹנִיִּים שֶׁסְּפָרִיהֶם יִמְכְּרוּ בּוֹעִידָה יִצְרוּ קֶשֶׁר בְּכַתּוּבַת הַדּו"ר שֶׁל הָאֲגוּדָה